

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій**

Обговорення питання російської агресії проти України в ООН

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 603 групи

Пілат Юлія Василівна

Керівник:

кандидат політичних наук,

доцент Стецюк А.В.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2022 р.

Зав. кафедрою _____ д.політ.н. Макар В.Ю.

Чернівці – 2022

Анотація

Російська агресія та війна між Росією та Україною та питання окупованих територій є одні із найбільш складних і актуальних подій для всього світу. Обговоренню цієї проблеми в ООН та її установах і присвячена дана робота.

У 2014 р. військова агресія РФ підірвала основи регіональної та глобальної стабільності. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року ознаменувало початок наймасовішого збройного конфлікту в Європі за останні десятиліття. Встановлено і розкрито як в результаті тривалих обговорень ООН прийшла до рішення, що дії Росії є порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та запевняє що це суперечить принципам Статуту ООН.

Ключові слова: Російська агресія, Україна, ООН, Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, територіальна цілісність.

Annotation

Russian aggression and the war between Russia and Ukraine and the issue of the occupied territories are one of the most complex and debatable events not only for Ukrainian society, but also for the whole world. This work is devoted to the discussion of this problem in the UN and its institutions.

In 2014, the military aggression of the Russian Federation undermined the foundations of regional and global stability. Russia's full-scale invasion of Ukraine in February 2022 marked the beginning of the largest armed conflict in Europe in decades. It was established and revealed how, as a result of long discussions, the UN came to the decision that Russia's military offensive is a violation of the territorial integrity and sovereignty of Ukraine and assures that this is contrary to the principles of the UN Charter.

Keywords: Russian aggression, Ukraine, UN, General Assembly, Security Council, territorial integrity.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Ю.В.Пілат

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Наукові підходи до розуміння збройної агресії, конфлікту та війни	8
1.2. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження	19
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ОБГОВОРЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В ООН У 2014 – НА ПОЧАТКУ 2022 Р.	31
2.1. Російська гібридна агресія проти України в ООН у 2014-2018 рр.	31
2.2. Питання російської агресії та підготовки війни проти України в ООН у 2019 – на початку 2022 р.	50
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3. ОБГОВОРЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ООН У 2022 Р.	65
3.1. Широкомасштабне російське вторгнення в Україну на порядку денному ООН в лютому-вересні 2022 р.	83
3.2 Обговорення російсько-української війни в ООН у вересні-жовтні 2022 р.	
Висновки до розділу 3	95
ВИСНОВКИ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
SUMMARY	124

ВСТУП

Актуальність роботи. Відносини між Україною та Росією склалися протягом багатьох століть і характеризувались певними злетами та падіннями. Проте, починаючи з 2014 року, з початку збройної агресії Росії проти України про дружні відносини мови іти не може.

Війна між Росією та Україною та питання окупованих територій є одні із найбільш складних і водночас найбільш дискусійних подій не лише для українського суспільства, а й для всього світу. Водночас війна поклала початок трансформаційним процесам у системі міжнародних відносин, міжнародної та регіональної безпеки. Військова агресія РФ підірвала основи регіональної та глобальної стабільності, змусила сумніватися в ефективності міждержавних безпекових організацій та режимів нерозповсюдження зброї. Загострилося геополітичне й геоекономічне протистояння між провідними країнами світу.

Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року ознаменувало початок наймасовішого збройного конфлікту в Європі за десятиліття. Військовий наступ Росії ООН вважає порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та запевняє що це суперечить принципам Статуту ООН. Застосування сили однією країною проти іншої є «відмовою від принципів, які кожна країна зобов'язалася підтримувати».

Важливість обговорення в ООН полягає в тому, що її головні органи мають широкі функції та повноваження та обумовлюють плідну діяльність в усіх сферах, передусім це в підтриманні миру та безпеки в світі, економічному, політичному, соціальному, культурному розвитку, захисті прав людей, гуманітарній діяльності, охороні навколишнього середовища. Проте провідну роль відіграє миротворча діяльність.

Роль ООН як інструменту підтримання миру та безпеки в світі величезна. У випадку неспроможності Ради Безпеки діяти, через відсутність єдності постійних членів в умовах порушення миру або агресії, Генеральна Асамблея негайно розглядала конфлікт для ухвалення рекомендацій щодо колективних заходів по підтриманню миру. Рішення, резолюції та рекомендації хоч і мають

рекомендаційний характер проте вони становлять морально-політичну позицію із якою повинні рахуватися усі уряди країн, в тому числі і росія.

Актуальність даної проблематики зумовлює необхідність дослідження обговорення російської агресії та війни проти України в ООН, реакцію міжнародного співтовариства та перебіг усіх подій.

Метою роботи є дослідження обговорення російської агресії та війни проти України в головних органах та спеціалізованих установах ООН, його перебігу, результатів і впливу на перебіг російсько-української війни та міжнародну спільноту.

Означена мета визначає наступні **завдання**:

- Розкрити наукові підходи до розуміння збройної агресії, конфлікту та війни;
- Охарактеризувати стан наукової розробки проблеми та джерельну базу дослідження;
- Розкрити реакцію світової спільноти на російську гібридну агресію проти України, її обговорення в ООН та рішення Організації у 2014-2019 рр. (під час президенства П. Порошенка);
- Проаналізувати обговорення і рішення ООН щодо питань російської агресії в ООН у 2019 – на початку 2022 р. (за президента В. Зеленського), та підготовки росією війни проти України;
- Охарактеризувати обговорення і рішення ООН з приводу широкомасштабного російського вторгнення в Україну в лютому-вересні 2022 р. (До «Слобожанського наступу» ЗСУ на Харківщині і другої, після Києва, поразки російських військ);
- Розкрити обговорення російсько-української війни в ООН та його наслідки у вересні-жовтні 2022 р. (У зв'язку зі спробами анексії росією Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей).

Об'єктом дослідження є міжнародний вимір російської агресії та війни проти України.

Предметом дослідження є обговорення проблем і різноманітних аспектів російської агресії та війни проти України в Організації Об'єднаних Націй та її відповідні рішення.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють 2014-2022 рр., тобто період від початку російсько-української війни (20 лютого 2014) і до останнього брифінгу Верховного комісара ООН з прав людини (25 листопада 2022 року).

Методологія дослідження. Для вивчення проблем російської агресії та реакції ООН на неї використано загальнонаукові, зокрема аналіз на синтез, та спеціальні методи дослідження. Вважаємо, що найважливішу роль у вивченні питання відіграє порівняльний метод, який дозволяє співставити обговорення подій російсько-української війни в ООН до та після масштабного вторгнення лютого 2022 р., зміну ставлення світової спільноти до російської агресії, а також до яких результатів це призвело, зокрема за наслідками голосувань. У дослідженні застосовано також такі методи як: абстрактно-логічний, логічний, екстраполяцію, прогнозування. Широко застосовано історичний та правовий метод.

Джерельна база роботи. У дипломній роботі використано резолюції та інші документи ООН, оприлюднені на офіційному сайті міжнародної організації, та підрозділів ООН які прямо чи опосередковано пов'язані із питанням російської агресії проти України; дані офіційних сайтів України, зокрема Міністерства закордонних справ; публікації соціальних мереж; наукові праці та довідкові видання українських і зарубіжних вчених; статті й матеріали засобів масової інформації.

Апробація результатів дослідження здійснена 17 грудня 2021 р. на XV Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених у м. Чернівці, Україна (Юлія Пілат. Обговорення питання російської агресії проти України в ООН та їх наслідки // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної

конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 17 грудня 2021 р. Чернівці, 2021. С. 95-97).

Структура дипломної роботи зумовлена актуальністю, об'єктом, предметом, метою та завданнями. Робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, анотації англійською мовою. Загальний обсяг роботи – 130 сторінок. Список використаних джерел викладений на 20 сторінках та містить 164 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Наукові підходи до розуміння збройної агресії, конфлікту та війни

1974 року Генеральна Асамблея ООН засудила застосування державою збройної сили проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави. Такі дії назвали агресією. У Резолюції «Визначення агресії» сказано:

1. Жодні міркування будь-якого характеру – політичного, економічного, військового чи іншого, – не можуть виправдати агресію.

2. Агресивна війна є злочином проти міжнародного миру. Агресія тягне за собою міжнародну відповідальність.

3. Жодне територіальне надбання чи особлива вигода, здобуті внаслідок агресії, не є і не можуть бути визнані законними[91].

Агресія може здійснюватися зокрема в таких формах як вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави, будь-яка військова окупація; бомбардування збройними силами держави території іншої держави; блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави[91].

У сучасній науковій літературі є ряд визначень та типологій агресії. Проаналізуємо окремі з них:

Манжола В. характеризує поняття агресії як «застосування державою військової сили проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави. Агресивна війна є злочином проти міжнародного миру й тягне міжнародну відповідальність. Агресія не може бути виправдана жодними міркуваннями політичного, економічного, військового чи іншого характеру. Ніяке територіальних надбання чи особлива вигода, одержані внаслідок агресії, не є і не можуть бути визнані законними. Відповідно до розділу VII Статуту ООН, кваліфікувати дії держави як агресора уповноважується Рада Безпеки ООН. Агресія може визначатись: вторгнення

або напад збройних сил держави на територію іншої держави; окупація воєнна-, анексія із застосуванням»[17].

Згідно з Ржевською В. поняття «агресія непряма» розуміємо як «заслання державою чи від імені держави озброєних банд, угруповань та регулярних сил або найманців, що здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави настільки серйозного характеру, що це дорівнює актам агресії, вчиненим регулярними збройними силами держави, або істотна участь держави у таких діях озброєних угруповань на території іншої держави. Вирішальна роль у кваліфікації дій держав як акту агресії належить Раді Безпеки ООН»[30]. Ржевська В. також висвітлює поняття «агресія прямої» як «застосування державою регулярних збройних сил проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави або іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй»[31].

Відповідно до статті 3 «Визначення агресії», ухваленої Генеральною Асамблеєю ООН 14.12.1974, прямою агресією «незалежно від оголошення війни, є: вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не мала, що є наслідком такого вторгнення чи нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини; бомбардування збройними силами держави території іншої держави або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави; блокада портів чи берегів держави збройними силами іншої держави; напад збройними силами держави на суходільні, морські чи повітряні сили або морські чи повітряні флоти іншої держави; застосування збройних сил однієї держави, що знаходяться на території іншої держави згідно угоди з державою, яка їх приймає, на порушення умов, передбачених цією угодою, або будь-яке продовження їхнього перебування на такій території після припинення дії угоди»[91].

Ще одне поняття – «агресор», яке згідно з Ржевською В. можна охарактеризувати як «державу, яка вчинила злочин міжнародний проти миру і безпеки людства – агресії акт. У системі міжнародного права, яка

сформувалася після 1945, Рада Безпеки ООН виступає як орган, повноважний кваліфікувати дії держави як акт агресії і визначати заходи міжнародно-правової відповідальності агресора»[27]. Відповідно можна зробити висновок що росія агресор, вона вчиняла, вчиняє акти агресії, агресії злочини, вже не кажучи про агресивні наміри. В свою чергу «агресії намір», за Ржевською В., це «допоміжний критерій, який може враховувати Рада Безпеки ООН при визначенні, чи мав місце агресії акт у конкретному випадку. Агресивний намір може полягати у прагненні застосувати силу проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави, здійснити окупацію воєнну її території, анексувати із застосуванням сили територію іноземної держави або її частину; він може включати також підготовку до блокади портів або берегів держави, нападу на збройні сили іншої держави або намір здійснити інші дії, які відповідно до сучасного міжнародного права вважаються актом агресії»[28].

Тобто агресія є злочином, і Гнатовський М. узагальнює його сутність як як «планування, підготовку, ініціювання чи здійснення особою, яка здатна фактично здійснювати керівництво або контроль за політичними чи військовими діями держави, агресії акта, який в силу свого характеру, серйозності та масштабів є грубим порушенням Статуту ООН»[4]. Оцінка актів агресії розглядається як «найнебезпечніший вид порушення миру, який полягає у застосуванні збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави або іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй[29].

Військова агресія згідно з Денисовим В.Н. це «застосування збройної сили державою (групою держав) проти суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності іншої держави або народу (нації), несумісне з Статутом ООН»[6].

Саме поняття збройної агресії згідно з наказом Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України» це

«протиправне застосування збройної сили однією державою проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави»[25].

Наступний термін, що потребує аналізу – «конфлікт». Цей термін широко вживається при обговоренні питання про російську агресію та російсько-українську війну.

Конфлікт це «зіткнення протилежних інтересів, поглядів, оцінок, цінностей. Це протиріччя, що виникає між людьми чи колективами у процесі спілкування, їхньої спіл. діяльності через непорозуміння або протилежність інтересів, відсутність згоди між двома та більше сторонами»[24].

Згідно з Ю. Бут поняття воєнний конфлікт це «форма розв'язання гострих суперечностей між державами, народами, соціальними групами або іншими суб'єктами політики з двостороннім використанням воєнної сили. У широкому розумінні, прийнятому в міжнародному праві, охоплює всі форми збройного протистояння між суб'єктами політики – від прикордонних зіткнень до світових воєн. По відношенню до національних інтересів може набувати форму агресії (застосування збройної сили однієї держави проти суверенітету, територіальної недоторканості або політичної незалежності іншої держави) чи збройного конфлікту (коли агресора визначити неможливо)»[39].

Саме поняття збройного конфлікту згідно з законом України «Про національну безпеку України» це «збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт)»[12].

«Війна» – так українські активісти, журналісти і політики назвали оборону українцями своєї держави від нападаючих на неї росіянських орд під управлінням Кремля на чолі з його диктатором, яке здійснюється зі схвалення більшості населення російської федерації. Проте в основних документах міжнародного права («права ведення війни») – в Гаазьких і Женевських конвенціях – немає чіткого визначення цього поняття. У їхніх юридичних

формулюваннях «війна», «збройний конфлікт», «воєнні дії» часто переплітаються:

1) у разі будь-якого збройного конфлікту право сторін, що перебувають у конфлікті, обирати методи або засоби ведення війни, не є необмеженим;

2) крім положень, які виконуються в мирний час, застосовується в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо стан війни не визнаний однією з них;

3) особи, які входять до складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті (крім медичного і духовного персоналу), є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях[12].

Єдине, що відрізняє війну від конфлікту – це аксіома: її мусять оголосити: «Договірні держави визнають, що військові дії між ними не повинні починатися без попереднього і недвозначного попередження, яке буде мати або форму мотивованого оголошення війни, або форму ультиматуму з умовним оголошенням війни»[13].

24 лютого 2022 р. в.путін оголосив про початок спеціальної воєнної операції на Донбасі, а Володимир Зеленський у відповідь на бомбардування росіян оголосив про введення воєнного стану. Чи можна це вважати однозначним оголошенням війни?

З погляду конвенцій, «збройний конфлікт між Росією та Україною» породжує ті ж зобов'язання, що й «війна Росії та України». Обидва поняття виправдовують насильство щодо противника – чи то під час наступу, чи то під час оборони. За умови дотримання всіх норм права (зокрема, якщо захищені цивільні особи), держави можуть воювати, залишаючись в правовому полі.

Виглядає, що «війна» та «конфлікт» по-різному сприймають саме в публічному, а не в юридичному просторі. Вочевидь «війна» викликає сильнішу емоційну відповідь у читача.

Науковці Задорожній О. та Манжола В. висвітлюють поняття війни як «організовану збройну боротьбу держав або інших політичних груп.

Причинами війни як правило, є глибокі протиріччя територіальні, економічні, політичні, ідеологічні та іншого характеру. Головною специфічною ознакою війни є досягнення цілей організованими діями збройних сил... Будь-яка війна є збройним конфліктом, але не кожен збройний конфлікт можна назвати війною. Збройний конфлікт є обмеженим за масштабом, тривалістю та кількістю учасників. На відміну від збройного конфлікту війна призводить до якісної зміни стану суспільства. Багато державних інститутів починають виконувати специфічні функції, породжені війною. Усе життя суспільства, економіка держави пристосовуються для виконання завдання перемоги над ворогом; посилюється концентрація матеріальних і духовних сил країни з метою забезпечення перемоги...»[11].

Згідно з Ржевською В.С. оголошення війни це «юридичний факт, з яким пов'язувалось виникнення стану війни у відносинах між двома чи кількома державами. У сучасній науці міжнародного права існує думка, за якою початок агресивних воєнних дій без оголошення може розглядатись як кваліфікуюча або обтяжлива обставина при визначенні відповідальності за них»[32].

Згідно із Задорожнім пропаганда війни є «злочином міжнародного характеру, що полягає в поширенні в засобах масової інформації і публічних виступах окремих осіб всякого роду відкритих закликів до нападу за допомогою збройних сил на інші держави»[10].

Також варто охарактеризувати які бувають види війни, зокрема поняття і характеристики тих які присутні під час російсько-української війни.

Ожеван М.А. та Шевченко О.В. тлумачать поняття війни інформаційної як «конфлікт, у якому критично важливим стратегічним ресурсом є інформація. У суто військовому розумінні характеризується як дії, спрямовані на досягнення інформаційної переваги в забезпеченні національних військ, стратегії шляхом впливів на інформацію й інформаційні системи супротивника з одночасним зміцненням і захистом власної інформації й інформаційних систем; націлена на всі можливості й чинники вразливості, що

неминуче виникають за умов зростаючого узалежнення від інформації, а також на використання інформації в різноманітних конфліктах»[23].

Медведева М.О. розглядає війну повітряну як «ведення воєнних дій у повітряному просторі за допомогою будь-яких літальних апаратів. Театр повітряної війни включає повітряний простір воюючих держав і повітряний простір над відкритим морем»[19].

Копистира А.М. тлумачить війну торгівельну як «ситуацію в міжнародній торгівлі, коли одна країна вводить обмежувальні заходи проти товарів чи послуг, імпортованих з іншої країни у відповідь на відповідні обмежувальні заходи з боку іншої країни щодо товарів чи послуг першої країни» і як приклад наводить перманентну торгівельну війну між Україною та російською федерацією, «яка триває з 1993 і зумовлена суперечностями у геополітичних інтересах двох країн, охоплює різні товари та послуги і періодично проходить із залученням третіх держав»[14].

Війна має свої правила, закони і звичаї, які росія цілеспрямовано порушує. Задорожній О.В. розглядає поняття «війни закони і звичаї» як «сукупність принципів і норм міжнародного права, що регулюють питання, пов'язані з веденням війни, та застосовуються в період збройних конфліктів. Закони і звичаї спрямовані на заборону або обмеження окремих засобів і методів ведення війни, її гуманізацію та забезпечують права індивіда під час війни. В. них застосовуються в період військових конфліктів як міжнародного, так і неміжнародного характеру»[9].

Згідно з Медведевою «Театр сухопутної війни включає сухопутну територію воюючих держав. Воюючі держави не користуються необмеженим правом у виборі засобів і методів ведення війни»[20]. Аналізуючи правила ведення повітряної війни дослідниця констатує: як «Правомірним методом ведення війни в повітрі є повітряне бомбардування; вони вважаються законними, якщо ведуться виключно проти військових об'єктів... Під час ведення воєнних дій у повітрі слід вживати заходів для мінімізації шкоди цивільним особам й об'єктам та попереджати про напади, що можуть зачіпати

цивільне населення»[21]. Аналізуючи правила ведення морської війни вона зазначає: «Театр морської війни може включати територіальні й внутрішні води воюючих держав, відкрите море та повітряний простір над ним. Однак ведення війни у відкритому морі не повинно порушувати свободу судноплавства тих держав, що не беруть участь у війні»[20].

Помітно, що удари росії по цивільній інфраструктурі України переслідує не військові цілі, і не є необхідним. Гнатовський М.М. характеризує принцип військової необхідності як «принцип, згідно з яким учасник збройного конфлікту має право застосовувати силу лише тією мірою, наскільки це вимагається для повної чи часткової військової перемоги з найменшими втратами життя, часу та фізичних ресурсів, та за умови дотримання норм міжнародного гуманітарного права»[5].

Тобто воюючи проти України росія постійно порушує правила і принципи ведення війни. Також вона вдається до заборонених методів ведення війни. Буткевич О.В. характеризує їх як такі, що «визначені в Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 та Додаткових протоколах до них 1977 і Гаазьких конвенціях про право війни 1907 заборонені міжнародним правом методи ведення воєнних дій. До таких методів належать віроломство і як його різновид – зрадницьке вбивство або поранення осіб, що належать до військ ворога. Серед інших методів: застосування тортур з метою отримання відомостей про противника; вбивство парламентаря і супроводжуючих його осіб; напади на санітарні об'єкти, на осіб, які вийшли з ладу, здалися в полон, покинули літак, що зазнав аварії, або інший літальний апарат; геноцид, апартеїд, терор щодо цивільного населення, видача наказу не залишати нікого в живих; примушування військовополонених та інших осіб супротивної сторони служити у збройних силах і брати участь у воєнних діях проти своєї держави чи власних військ, сил, знищення культурних цінностей, екоцид, жорстоке поводження, нелюдське поводження, включаючи біологічні експерименти, навмисне застосування важких страждань або серйозного каліцтва й інші подібні дії, що мають систематичний і масовий характер;

депортація, переміщення і арешт цивільних осіб як прояв жорстокого поводження з ними; грабіж, розкрадання або руйнування національного майна, що не викликається воєнною необхідністю, тощо»[1]. Буткевич О. також розглядає поняття «війни заборонені засоби» як «засоби, застосування яких забороняється міжнародним правом і розглядається як злочин воєнний або злочин проти людства та тягне за собою відповідальність»[2].

Як зазначають науковці, різниця між конфліктом та війною полягає у ступені впливу, який вони здійснюють на суспільство, якісних змін, які в ньому відбуваються. Конфлікт – нейтральний термін, він «десь далеко» і не впливає на повсякденний стиль і спосіб життя. Війна – «тут і зараз», стосується і зачіпає кожного через зміни стилю і способу життя, фінансово-матеріальні аспекти, чисельні трагедії і людські втрати, постійну загрозу життю.

Проте, описавши обговорення подій які відбуваються в Україні в ООН словами «війна України та Росії» чи «збройний конфлікт між Україною та Росією», можна мимоволі створити враження, що обидві держави діють згідно з нормами права, при чому ініціативною стороною є Україна. Тож ці формулювання варто конкретизувати:

Очевидним є факт непрямой і прямої збройної агресії росії, адже:

- незаконна анексія Криму росією здійснювалася за допомогою збройних сил;
- основною рушійною силою незаконних збройних формувань на території Донецької і Луганської областей України були російські громадяни – агенти, диверсанти, військові, а потім і регулярні війська московії. Останні спочатку застосовували проти українських військ реактивні системи залпового вогню зі своєї території, а потім увійшли на території вказаних областей України у серпні 2014 р. і воювали проти українських військ.

Тому не «війна в Україні», не «війна України і...», а «російська агресія» і «російсько-українська війна». Присутність російських регулярних військ на чужій території і ведення ними військових дій – цілеспрямованого і тривалого

застосування зброї проти військ і цивільного населення України, які їм опираються, робить факт наявності військового збройного конфлікту очевидним.

Масштаби військових дій – чисельність задіяних у ній військових підрозділів та територія на яку поширилася так звана путінсько-російська «спецоперація», заперечення московією природи ведених нею дій через підміну понять, ступінь спротиву української армії та усього українського суспільства робить наочним факт неоголошеної, але від того не менш реальної війни.

Підміна росією понять і маніпулювання ними – вживання замість «війна» нейтральних термінів «конфлікт», «спецоперація» тощо, апелювання до «псевдореспублік» як сторони «конфлікту» переслідує досягнення винятково пропагандистських цілей і є цинічною дезінформацією світової спільноти з метою уникнення відповідальності за порушення цілого спектру принципів і норм міжнародного права.

Виходячи з вище переліченого, можна зробити висновок що між Україною та росією триває саме ВІЙНА, у якій росія є агресором. І саме так її останній рік сприймає і розуміє світова спільнота, після тривалого нерозуміння ситуації, яке було зумовлене чисельними фактами російських підмін понять, маніпуляцій і відвертої брехні.

Аналіз обговорення в ООН фактів агресії та війни росії проти України вимагає визначення методологічного підходу, який, на нашу думку, має бути використаний у цьому дослідженні. “Наукова галузь знань про політичні науки базується на відповідних закономірностях, принципах, правилах... Методологія – це сукупність методів пізнання, принципів – філософсько-соціологічних, політологічних та інших загальнонаукових, які обґрунтовують теорії, а також – це визначальний початок процесу пізнання, система загальнотеоретичних вимог, які реалізуються в комплексі конкретних методів і прийомів наукового пізнання і пояснення об’єктів соціальної дійсності”.

На думку, О. Дніпрова: “будь-яка методологія полягає в тому, щоб чітко визначити такі методи дослідження соціальних явищ, які, по-перше, відповідають об’єкту дослідження, тобто адекватні природі самого досліджуваного явища, а по-друге, дають теоретичне уявлення про систему методів дослідження конкретного явища, що треба сприймати як теорію, звернену до практики дослідження. Однак методологію не можна розглядати тільки як науково-дослідницький інструментарій. Методологія – це, передусім, теоретичне уявлення про явище й про можливості його вивчення з метою практичного вдосконалення, без чого жодне практичне вдосконалення соціальної практики не має сенсу, а реформування буде щонайменше неефективним, якщо не шкідливим”[7].

Для вивчення проблем російської агресії та реакції ООН на неї використано загальнонаукові, зокрема аналіз на синтез, та спеціальні методи дослідження. Вважаємо, що найважливішу роль у вивченні питання відіграє порівняльний метод, який дозволяє співставити обговорення подій російсько-української війни в ООН до та після масштабного вторгнення лютого 2022 р., зміну ставлення світової спільноти до російської агресії, а також до яких результатів це призвело, зокрема за наслідками голосувань.

У дослідженні застосовуємо також такі методи як:

1. абстрактно-логічний – для узагальнення теорії;
2. логічний метод (з його допомогою формулюємо висновки);
3. метод екстраполяції (наприклад, поширення ознак певного явища).
4. метод прогнозування (наприклад, висновок про можливий перебіг подій).

Вивчаючи обговорення російської агресії та війни проти України в ООН широко застосовуємо історичний метод (наприклад, шляхом аналізу причинно-наслідкових зв’язків подій і для встановлення фактів. Цей метод особливо важливий з огляду на чисельні факти брехні та маніпуляцій, підміни

понять тощо, до яких вдавалися представники держави агресора в ООН) та правовий метод (вивчення документів та рішень ООН).

1.2. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Міжнародно-правова база досліджуваного питання представлена комплексом актів, які відтворюють формування та становлення поняття. Вважаю, що ключове місце у вивченні даного питання займають резолюції Генеральної Асамблеї ООН, зокрема Резолюція про територіальну цілісність України. Окрім того, в роботі використано й інші документи, а саме: Конвенція про біологічну зброю, наказ Міноборони «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України» та ін.

На першочерговий аналіз заслуговує резолюція «Визначення агресії» прийнята Генеральною Асамблеєю в 1974 році. З неї можна зробити висновок, що поняття агресія характеризується як використання збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави. Важливим є та обставина, що згідно з резолюцією війна визначається не оголошенням, а самим фактом[91].

Аналіз резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України», яка була ухвалена 27 березня 2014 року та стала першою знаковою відповіддю міжнародного співтовариства щодо агресії проти України свідчить про те що вона визнала референдум про статус Криму незаконним, підтверджувала суверенітет, політичну незалежність, єдність і територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Також резолюція закликала всі держав та міжнародних організацій не визнавати будь-які зміни території України[93]. Хоч сама резолюція мала лише консультативний характер, не була обов'язковою до виконання як Резолюції Ради Безпеки ООН, але текст став основою для формування всіх санкцій щодо Криму.

Заслуговує на увагу резолюція A/RES/ES-11/2 прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, яка вимагає від Росії негайного припинення війни проти

України та висловила жаль з приводу вторгнення Росії в Україну, вимагала повного виведення російських військ і скасування її рішення про визнання самопроголошених Донецької та Луганської Народних Республік. Пункт 10 резолюції Генеральної Асамблеї ООН підтвердив причетність Білорусі до незаконного застосування сили проти України. Резолюція також закликає надати доступ до допомоги та захисту цивільного населення в Україні та критикує Росію за створення жахливої гуманітарної ситуації після місяця військового вторгнення. Було узгоджено чотирнадцять принципів, які вимагали повного виконання резолюції, негайного припинення військових дій Російською Федерацією проти України, повного захисту цивільного населення, включаючи гуманітарний персонал, журналістів та осіб, які перебувають у вразливих ситуаціях, і заохочували «продовження переговорів»[92].

У контексті регулярного і масового порушення росією норм гуманітарного права і правил ведення війни необхідно згадати і Конвенцію про відкриття воєнних дій яка була підписана у Гаазі 1907 року. У ній зокрема було упорядковано питання партизанської війни і війни на морі, визначено правовий режим військового полону, військової окупації і форм припинення воєнних дій (капітуляція, перемир'я), поняття нейтралітету під час війни тощо. Згідно з конвенцією учасники брали на себе зобов'язання вирішувати суперечки мирним шляхом і створили відповідний механізм посередництва, звернення до узгоджувальних комісій, третейського суду. Вони також юридично закріпили принципи гуманізації ведення війни, встановили відповідальність держав і посадових осіб за порушення положень конвенцій, зобов'язали країни-учасниці ознайомити свої ЗС із вимогами конвенцій і проінформувати про їхній зміст цивільне населення. Недолік прийнятої у Гаазі конвенції полягав у тому, що положення були обов'язкові тільки для учасників конвенцій і лише у тому випадку, якщо всі воюючі сторони їх підписали. Якщо ж у війну вступала країна, яка не підписала конвенцій, ці норми переставали діяти навіть стосовно країн-учасниць[13].

Впливає на сприйняття світової громадськості жахіть російської агресії і звіти, оприлюднені спеціалізованими установами ООН. Показовим є Звіт про можливі суди над українськими військовополоненими опублікований Управлінням ООН з прав людини (УВКПЛ), де було висловило занепокоєння після того, як у соціальних мережах з'явилися фотографії та відео, на яких зображено металеві клітки, які будують у філармонії в зруйнованому українському місті Маріуполь, ймовірно, для розміщення військовополонених (полонених)[89].

Не менший резонанс викликав і Звіт про сексуальне насильство в Україні від 6 червня представлений Прамілою Паттен, спеціальним представником Генерального секретаря з питань сексуального насильства під час збройних конфліктів. Вона заявила Раді Безпеки, що звинувачення в сексуальному насильстві з боку російських військ в Україні зростають, висловивши жаль з приводу різкої невідповідності між цією болючою реальністю та прагненням світової спільноти припинити використання згвалтувань як зброї війни. Нагадуючи про численні резолюції Ради, які підкріплені міжнародним правом, які забороняють використання сексуального насильства як тактики ведення війни, Спеціальний представник наголосила на розриві прірви між цими зобов'язаннями та становищем багатьох жінок у всьому світі[90].

Документи ООН, процедура та дебати з приводу їх прийняття є яскравим свідченням багатогранної уваги цієї поважної міжнародної інституції до російської агресії і її війни проти України. Водночас аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що комплексна характеристика питання обговорення російської агресії ще не була предметом спеціального масштабного дослідження. Разом з тим джерельна база проблеми є достатньо репрезентована для реалізації поставлених у дипломній роботі завдань.

У підготовці тексту дипломної роботи важливе значення мала робота зі словниками та енциклопедіями, які використано в дослідженні. Зокрема стаття Денисова В.Н. «Агресія» у «Велика українська енциклопедія», у якій було дано чітке визначення поняттю військовій агресії, проаналізовано форми та

наведено її приклади[6]. Використано також ряд статей з довідника «Українська дипломатична енциклопедія» у 5 томах.

Наукове дослідження проблем російської агресії і їх сприйняття ООН розпочалося у 2014 р. Доктор політичних наук та завідувач кафедри міжнародних відносин зі Львова Турчин Я. Б. у своєму дослідженні «До проблеми реформування РБ ООН у контексті питання територіальної цілісності України» виокремив та проаналізував основні інституційно–нормативні моделі реформування складу та методів роботи Ради Безпеки ООН у контексті питання територіальної цілісності України та ролі ООН у його розв’язанні. Для розкриття теми науковець застосував такі наукові методи дослідження як, системний, історичний, компаративістський і структурно–функціональний. У статті було зроблено висновок про те, що розширення складу РБ підвищить ефективність її діяльності, посилить легітимність і демократичність прийнятих рішень, удосконалить наявну на той час систему балансу сил на міжнародній арені. Також автор обґрунтував прийнятність порядку застосування права вето, за якого голоси кількох, а не одного постійних членів РБ ООН будуть достатніми для блокування конкретних рішень та що лише дотримання комплексного підходу до організаційно–правового реформування РБ дасть змогу вирішити низку назрілих питань з підтримки міжнародного миру та безпеки[35].

На окрему увагу заслуговує дослідження чернівецьких науковців Є.Юрійчук та С.Опінка "Діяльність зовнішньополітичних органів влади України в ООН і міжнародних судах щодо протидії російській гібридній агресії". У ній автори розглянули діяльність зовнішньополітичних органів влади України щодо знаходження оптимальних шляхів протидії гібридному впливу РФ через механізми ООН і в міжнародних судах з метою захисту національного суверенітету. Зокрема автори розкрили проблеми представництва національних інтересів України через неефективність механізму прийняття рішень в Раді безпеки ООН, складнощі їх захисту в судових органах внаслідок гальмування процесів відповідачем – російською

федерацією. Також вони проаналізували ефективність діяльності української делегації в ГА ООН і РБ ООН протягом 2016-2017 рр. Автори встановили, що уряд України поступово напрацював системний підхід протидії гібридній агресії у зовнішньополітичній сфері, який означився координацією дій різних відомств на міжнародній арені[40].

Дослідження науковця з Запоріжжя Кульчицької О. «Непостійне членство України в Раді Безпеки ООН: минуле і сучасне» дало змогу проаналізувати важливу роль Ради Безпеки ООН, рішення якої мають обов'язкову силу. Також авторка розглянула статус непостійного члена Ради Безпеки ООН та діяльність України в цьому статусі. Особливої уваги заслуговує частина дослідження про внесок України у справу забезпечення дотримання цілей та принципів ООН. Також було проведено історичний огляд непостійного членства України в Раді Безпеки ООН протягом 1948-1949 рр., 1984-1985 рр., 2000-2001 рр., та було окреслено пріоритети діяльності 2016-2017 рр[16].

Професор Інституту історії України НАН України у своєму дослідженні «Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016-2017 рр.)» проаналізував особливості діяльності української дипломатії у Раді Безпеки ООН упродовж 2016–2017 років, коли Україна була непостійним членом Ради Безпеки. У статті було розкрито проблеми функціонування Ради Безпеки за умов кризи сучасної системи міжнародної безпеки, спричиненої агресією Російської Федерації проти України. Та були показані основні етапи дипломатичного протистояння навколо питання запровадження миротворчої місії ООН на Донбасі та у вирішенні питань відновлення територіальної цілісності України[18].

Київський науковець Семчинський К.В. у дослідженні «Реформування Ради Безпеки ООН: виклики і перспективи для України на сучасному етапі» розглянув те, що в умовах російської агресії проти України перспективи та механізм реформування Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй постає актуальними проблемами сучасного міжнародного порядку. Застосувавши

системні, аналітичні, статистичні і компаративні методи, автор обґрунтував необхідність інституційної реформи Ради безпеки ООН та її адаптації до реалій XXI століття. На його думку організаційна реформа дає можливість удосконалити систему балансу сил аби протистояти новим викликам, які поставали перед міжнародним співтовариством. Оскільки реформування Ради Безпеки ООН для підвищення її ефективності є назрілим, але водночас, складним і дискусійним питанням, особливо щодо застосування права вето постійними членами РБ ООН то автор припускає що ініціативність та активна зовнішня політика України щодо реформи ООН дозволять створити новий напрям тиску на агресора, посилити власні міжнародні позиції, зробити вагомий внесок у перегляд та удосконалення світової архітектури безпеки[34].

Також відбувся аналіз соціальних мереж ООН, а саме сторінок у твітері. Це були сторінки Антоніо Гутерріша, Управління ООН з прав людей, Речника ООН, основної сторінки ООН. На даних сторінках у соціальній мережі Твітер повідомляли коротко про щойно прийняті рішення, таблиці щодо кількості голосів у рішеннях, засудження подій які відбулися, це були своєрідні пости-брифінги щодо офіційної інформації реакцій організації та її високопосадовців.

Наприклад повідомлення Генерального секретаря Антоніо Гутерріша про те, що відбулося підписання угоди між Україною, Російською Федерацією та Туреччиною під егідою ООН. Ця угода відкриває шлях для комерційного експорту продовольства з України в Чорне море та допоможе уникнути катастрофи нестачі продовольства для мільйонів людей у всьому світі : «угода це маяк надії, можливостей і полегшення»[52].

Показове повідомлення Ради з прав людини про те, що рада вирішила терміново створити незалежну міжнародну комісію з розслідування агресії Росії проти України. На якій 32 голосів «за», 2 «проти», 13 «утрималось» та таблиця з детальним переліченням голосів[53].

Знакове повідомлення речника ООН щодо Ради Безпеки, що вперше в один голос всі члени виступили за мир в Україні, обіцянка продовжувати

докладати всіх зусиль, щоб врятувати життя, зменшити страждання та знайти шлях до миру в Україні[54].

Важливим є повідомлення ООН про те що 7 березня Генеральна асамблея ООН проголосувала за призупинення членства Росії в Раді ООН з прав людини. На якій 93 голоса «за», 24 «проти», 58 «утрималось» та таблиця з детальним переліком голосів[55].

Чи не найважливішим джерелом для вивчення проблеми є веб-сайт ООН, на якому були розміщені вся інформація про події та погляд високопосадовців ООН. Це сторінки ООН Новини, Міжнародного суду ООН, Ради Безпеки, Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Політичні та миротворчі справи ООН, ЮНЕСКО, Генерального секретаря ООН, Регіонального інформаційного центру ООН для Західної Європи.

На даних веб-сайтах у день прийняття рішень (як правило) публікувалась офіційна розширена інформація, реакції ООН на події, про брифінги тощо. Найбільш резонансними з-поміж них вважаємо наступні:

- Новина про брифінг 28 лютого прокурора Міжнародного кримінального суду про те, що було відкрито розслідування військових злочинів і злочинів проти людяності. Прокурор у своєму інтерв'ю заявив про достатні підстави вважати, що як передбачувані воєнні злочини, так і злочини проти людяності були скоєні в Україні стосовно подій, які вже були оцінені під час перевірки Офісом. Також він просив підтримки всіх держав-учасниць і міжнародної спільноти в цілому, коли офіс розпочне свої розслідування та просив додаткової бюджетної підтримки, добровільних внесків для підтримки всіх ситуацій і надання безкоштовного персоналу[58].

- Новина від 16 березня у якій речник ПРООН повідомив, що війна в Україні ризикує призвести до того, що 90 відсотків країни «вільно впадуть у бідність» і стануть надзвичайно вразливими майже через три тижні після вторгнення Росії. ПРООН попереджав, що якщо конфлікт затягнеться – і якщо країні не буде швидко надано більше

підтримки – це може зруйнувати майже два десятиліття економічного прогресу[46].

- Повідомлення від глави ООН з прав людини Мішель Бачелет, у якому було заявлено що ООН жахають зображення людей, які лежать мертві на вулицях і в імпровізованих могилах у місті Буча та про те, що важливо докласти всіх зусиль для забезпечення незалежного та ефективного розслідування подій у Бучі[60].

- Новина про те, що Генеральний директор ЮНЕСКО засудив убивство французького журналіста Фредеріка Леклерка-Імгофа 30 травня під час висвітлення евакуації мирного населення поблизу українського міста Северодонецьк для bfmTV[64].

- Новина глави ООН з політичних питань і розбудови миру Розмарі ДіКарло у якій було вказано про її заяву в Раді Безпеки, про те, що «жахливий конфлікт» в Україні не має ознак вщухання. Вона зазначила, що після 5 квітня «незліченна кількість українських мирних жителів» була вбита під час невибіркових атак, міста зруйновані, а велика частина орних земель країни «жахливо спотворена обстрілами»[63].

- Новина в якій було висвітлено дані про те, що після півроку війни майже 18 мільйонів людей в Україні потребують гуманітарної допомоги. Крім того, за оцінками Міжнародної організації праці (МОП), з початку війни в Україні було втрачено 4,8 мільйона робочих місць. Якщо військові дії посиляться, втрати робочих місць можуть зрости до 7 мільйонів[96].

- Новина про те Угоду про відновлення експорту українського зерна через Чорне море в умовах війни було підписано 22 липня. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш повідомив, що є план ООН, який також відкриває шлях для виходу російських продуктів харчування та добрив на світові ринки, що допоможе стабілізувати

спіралеподібне зростання цін на продовольство в усьому світі та запобігти голоду, який зачіпає мільйони людей[51].

- Новина від 24 серпня, в якій було повідомлено що майже одна третина населення України – приблизно 14 мільйонів людей – були змушені покинути свої домівки. Протягом 4 368 годин війни було зареєстровано понад 13 200 жертв серед цивільного населення, у тому числі понад 5 500 смертей, і, за даними ЮНІСЕФ, щонайменше 972 дитини були вбиті або поранені внаслідок насильства, згідно з останніми цифрами, наданими Управлінням Верховного комісара США. Права людини (УВКПЛ). Реальна цифра, ймовірно, значно вища[101].

Також було опрацьовано дані офіційних сайтів України, зокрема Міністерства закордонних справ України та інших. Зокрема Сайт Постійного представництва України при ООН де було описано всю ключову інформацію про російську агресію проти України[33]. Пізнавальним є також Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України де було висвітлено інформацію про стратегічну програма, яку розроблено установами системи ООН в Україні та Урядом України у співпраці з представниками громадянського суспільства, експертного середовища й міжнародної спільноти, та яка визначає спільне зобов'язання щодо підтримки процесу реформ, досягнення міжнародних стандартів, Цілей Сталого Розвитку та порядку денного сталого розвитку до 2030 року, виконання Україною умов міжнародних конвенцій, протоколів і норм та документів у галузі прав людини[38].

Висновки до розділу 1

1974 року Генеральна Асамблея ООН засудила застосування державою збройної сили проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави. Такі дії назвали агресією, і саме агресію російська федерація розпочала у 2014 р. проти України.

«Війна» – так українські активісти, журналісти і політики назвали оборону українцями своєї держави від нападаючих на неї російських орд під управлінням Кремля на чолі з його диктатором, яке здійснюється зі схвалення більшості населення російської федерації. Проте в основних документах міжнародного права («права ведення війни») – в Гаазьких і Женевських конвенціях – немає чіткого визначення цього поняття.

Як зазначають науковці, різниця між конфліктом та війною полягає у ступені впливу, який вони здійснюють на суспільство, якісних змін, які в ньому відбуваються. Конфлікт – нейтральний термін, він «десь далеко» і не впливає на повсякденний стиль і спосіб життя. Війна – «тут і зараз», стосується і зачіпає кожного через зміни стилю і способу життя, фінансово-матеріальні аспекти, чисельні трагедії і людські втрати, постійну загрозу життю.

Проте, описавши обговорення подій які відбуваються в Україні в ООН словами «війна України та Росії» чи «збройний конфлікт між Україною та Росією», можна мимоволі створити враження, що обидві держави діють згідно з нормами права, при чому ініціативною стороною є Україна. Тож ці формулювання варто конкретизувати:

Очевидним є факт непрямой і прямої збройної агресії росії, адже:

- незаконна анексія Криму росією здійснювалася за допомогою збройних сил;
- основною рушійною силою незаконних збройних формувань на території Донецької і Луганської областей України були російські громадяни – агенти, диверсанти, військові, а потім і регулярні війська московії. Останні спочатку застосовували проти українських військ реактивні системи залпового вогню зі своєї території, а потім увійшли на території вказаних областей України у серпні 2014 р. і воювали проти українських військ.

Тому не «війна в Україні», не «війна України і...», а «російська агресія» і «російсько-українська війна». Присутність російських регулярних військ на чужій території і ведення ними військових дій – цілеспрямованого і тривалого

застосування зброї проти військ і цивільного населення України, які їм опираються, робить факт наявності військового збройного конфлікту очевидним.

Масштаби військових дій – чисельність задіяних у ній військових підрозділів та територія на яку поширилася так звана путінсько-російська «спецоперація», заперечення московією природи ведених нею дій через підміну понять, ступінь спротиву української армії та усього українського суспільства робить наочним факт неоголошеної, але від того не менш реальної війни.

Підміна росією понять і маніпулювання ними – вживання замість «війна» нейтральних термінів «конфлікт», «спецоперація» тощо, апелювання до «псевдореспублік» як сторони «конфлікту» переслідує досягнення винятково пропагандистських цілей і є цинічною дезінформацією світової спільноти з метою уникнення відповідальності за порушення цілого спектру принципів і норм міжнародного права.

Виходячи з вище переліченого, можна зробити висновок що між Україною та росією триває саме ВІЙНА, у якій росія є агресором. І саме так її останній рік сприймає і розуміє світова спільнота, після тривалого нерозуміння ситуації, яке було зумовлене чисельними фактами російських підмін понять, маніпуляцій і відвертої брехні.

Для вивчення проблем російської агресії та реакції ООН на неї використано загальнонаукові, зокрема аналіз на синтез, та спеціальні методи дослідження. Вважаємо, що найважливішу роль у вивченні питання відіграє порівняльний метод, який дозволяє співставити обговорення подій російсько-української війни в ООН до та після масштабного вторгнення лютого 2022 р., зміну ставлення світової спільноти до російської агресії, а також до яких результатів це призвело, зокрема за наслідками голосувань.

У дослідженні застосовано також такі методи як: абстрактно-логічний, логічний, екстраполяцію, прогнозування. Вивчаючи обговорення російської агресії та війни проти України в ООН широко застосовано історичний метод

(наприклад, шляхом аналізу причинно-наслідкових зв'язків подій і для встановлення фактів. Цей метод особливо важливий з огляду на чисельні факти брехні та маніпуляцій, підміни понять тощо, до яких вдавалися представники держави агресора в ООН) та правовий метод (вивчення документів та рішень ООН).

Джерельна база досліджуваної проблеми надзвичайно різноманітна. У дипломній роботі використано резолюції та інші документи ООН, оприлюднені на офіційному сайті міжнародної організації, та підрозділів ООН які прямо чи опосередковано пов'язані із питанням російської агресії проти України; дані офіційних сайтів України, зокрема Міністерства закордонних справ; публікації соціальних мереж; наукові праці та довідкові видання українських і зарубіжних вчених; статті й матеріали засобів масової інформації.

РОЗДІЛ 2. ОБГОВОРЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В ООН У 2014 – НА ПОЧАТКУ 2022 р.

2.1. Російська гібридна агресія проти України в ООН у 2014-2019 рр.

Сучасна гібридна війна між Росією та Україною та питання окупованих територій є одні із найбільш складних і водночас найбільш дискусійних подій не лише для українського суспільства, а й для всього світу. Водночас війна поклала початок трансформаційним процесам у системі міжнародних відносин, міжнародної та регіональної безпеки. Військова агресія РФ підірвала основи регіональної та глобальної стабільності, змусила сумніватися в ефективності міждержавних безпекових організацій та режимів нерозповсюдження зброї. Загострилося геополітичне й гео економічне протистояння між провідними країнами світу.

З 20 лютого 2014 року Росія розпочала військові дії, що призвели згодом до окупації частини суверенної території України, а саме окремі території Донецької та Луганських областей, Автономної Республіки Крим. Розпочавши війну, держава-агресор порушила норми та принципи міжнародного права, Статут ООН, Гельсінський заключний акт та низку двосторонніх та багатосторонніх угод.

28 лютого 2014 року Президент Ради Безпеки, Литва, отримала лист (S/2014/136) від України з проханням про термінове засідання Ради Безпеки відповідно до статей 34 і 35 Статуту ООН, посилаючись на ситуацію в Криму як на загрозу територіальній цілісності України. Це була перша дискусія членів Ради, присвячена лише Україні. Посол України Юрій Сергєєв заявив Раді, що рішення Росії ввести війська в Україну є актом агресії. Він закликав Раду не допустити подальшої агресії та замахів на суверенітет і територіальну цілісність України. Проте Росія відстоювала свою позицію та підкреслювала, що місцева влада Криму офіційно звернулася з проханням про російську військову допомогу і що можливість застосування сили збережеться до вирішення кризи[58].

6 березня 2014 року описуючи охоплену конфліктом Україну як «країну на межі», заступник Генерального секретаря Ян Еліассон закликав припинити «провокаційну риторичку», яка розпалює напруженість, і наголосив на готовності ООН сприяти змістовному діалогу між усіма ключовими сторонами, які допоможуть пом'якшити кризу. Еліассон сказав, що під час усіх своїх зустрічей в Україні він наголошував на нагальній необхідності деескалації та політичного вирішення поточної кризи в країні. Окрім військової деескалації, він сказав, що необхідно припинити провокаційну риторичку, яка лише посилює напруженість. Він закликав до змістовного діалогу між усіма ключовими сторонами та підкреслив, що ООН як і раніше готова зробити свій внесок у сприяння такому діалогу[110].

10 березня 2014 року в умовах зростання напруженості та недовіри в Україні Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун закликав міжнародне співтовариство допомогти ключовим учасникам заспокоїти ситуацію та працювати над довгостроковим і справедливим політичним рішенням напередодні закритих консультацій Ради Безпеки щодо кризи, підкресливши, що подальше погіршення ситуації «матиме серйозні наслідки для народу України, регіону та світової спільноти»[49].

13 березня 2014 року Верховна Рада України ухвалила Звернення до ООН, у якому зазначалося, що Російська Федерація намагається анексувати частину території України та вдасться до неспровокованого акту агресії. Вже тоді було очевидним, що дії Росії суперечать не тільки міжнародним нормам підтримання безпеки, але й дійсним двостороннім договорам, а також «духу і букві» міжнародних гарантій Україні, зафіксованих у Будапештському меморандумі[34].

Через блокування представником РФ розгляду українського питання у РБ ООН, його було винесено на обговорення до Генеральній Асамблеї, яка ухвалила резолюцію 68/262 від 24 березня 2014, в якій підтверджувала суверенітет та територіальну цілісність України, визнавала нелегітимним референдум в Криму від 16 березня 2014 року і закликала країни світу та

міжнародні організації не визнавати жодних змін у статусі Автономної Республіки Крим та міста Севастополь.

13 березня у Нью-Йорку Рада Безпеки провела свою шосту екстрену сесію щодо кризи, заслухавши політичного керівника ООН, який підкреслив, що шлях до мирного врегулювання все ще відкритий. Постійне представництво України при ООН попросило терміново скликати Раду «через загострення ситуації в Автономній Республіці Крим, Україна, яка загрожує територіальній цілісності України». Зустріч відбулася в той момент, коли високопосадовці ООН протягом тижнів закликали всі сторони знизити напруженість і розпочати прямий і конструктивний діалог для досягнення мирного шляху в Україні, яка вже кілька місяців є свідком заворушень. У своєму брифінгу Фелтман зазначив, що це вже шосте засідання Ради Безпеки щодо ситуації в Україні з 1 березня, незважаючи на те, що тривають численні багатосторонні та двосторонні дипломатичні зусилля, «усі спрямовані на пошук мирного вирішення конфлікту». Після зачитування генсек підкреслив, що Статут ООН має бути керівним інструментом для колективних зусиль у напрямку мирного вирішення кризи в Україні. Принципи Хартії щодо суверенітету, територіальної цілісності, мирного врегулювання суперечок і повної поваги до прав людини мають переважати[106].

15 березня 2014 р. ООН розглянула проект резолюції щодо України. У ньому зазначено про нелегітимність «референдуму» в Криму, а відтак – відсутність юридичних та політичних підстав для зміни статусу Кримської автономії в складі України. Документ також містить рекомендації іншим державам і міжнародним організаціям утриматися від визнання результатів плебісциту на Кримському півострові, відмовитися від дій, які можуть бути трактовані як сприйняття будь-якої зміни статусу автономії, натомість підтвердити суверенітет, незалежність, єдність і територіальну цілісність України в її міжнародно визнаних кордонах. Під час голосування резолюції щодо України в РБ ООН «за» висловилося 13 країн, проти – Росія, утримався Китай, мотивуючи своє рішення тим, що криза в Україні виникла через

врахування інтересів виключно опозиційних партій. Skorиставшись правом вето, Російська Федерація фактично заблокувала рішення Ради Безпеки ООН щодо врегулювання української кризи[35].

20 березня генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Пан Гі Мун зустрівся з президентом Росії Володимиром Путіним, заявивши що керуючи дипломатичними зусиллями із заохочення всіх сторін, залучених до української «кризи», до пошуку мирного вирішення, і наголосив на необхідності деескалації напруженості між Росією та Україною та відновлення «братніх відносини» між двома країнами.

Після «дуже продуктивної та конструктивної зустрічі» з президентом Путіним генсек підкреслив вирішальну позицію Росії на міжнародній арені. І заявив, що як постійний член Ради Безпеки, Росія має «вирішальне значення для підтримки міжнародного миру та безпеки – ніде так, як у цьому регіоні». Висловлюючи своє «глибоке занепокоєння» щодо нещодавнього інциденту, коли українські військові бази були захоплені, Генеральний секретар наполягав на тому, що «саме в такі моменти в історії невеликий інцидент може швидко призвести до того, що ситуація вийде з-під чийогось контролю», наголосивши, що «чесний і конструктивний діалог між Києвом і Москвою є вкрай необхідним»[78].

21 березня Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Пан Гі Мун під час візиту до української столиці закликав до «реального діалогу» між Києвом і Москвою для мирного врегулювання агресії. Генеральний секретар сказав, що він серйозно стурбований як напруженою ситуацією в окремих частинах України, так і між нею та Росією. Він заявив, що «кризу» можна вирішити лише шляхом мирних дипломатичних рішень, заснованих на принципах Статуту Організації Об'єднаних Націй, включаючи повагу до суверенітету, єдності та територіальної цілісності України, а також рішуче державницьке прагнення миру та безпеки[164].

Висловлюючи своє занепокоєння виконувачу обов'язків президента Олександром Турчинову, Пан сказав, що його надихає те, що він бачить ознаки

більшого залучення, особливо бажання знову запровадити російську як одну з офіційних мов України. Він також повідомив в.о. Президента, що ООН готова разом з іншими організаціями сприяти майбутнім виборам, додавши, що потрібно зробити все, щоб ці вибори були прозорими, вільними та справедливими, щоб усі українці прийняли результати.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України», яка була ухвалена 27 березня 2014 року була першою знаковою відповіддю міжнародного співтовариства щодо агресії проти України. У Резолюції 68/262 ГА визнала референдум про статус Криму незаконним, підтверджувала суверенітет, політичну незалежність, єдність і територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Також закликала всі держави та міжнародних організацій не визнавати будь-які зміни території України[93]. Зокрема 100 країн проголосувало «за», 11 «проти» та 58 країн «утримались». Результатом стало те, що Україну підтримала більшість країн ООН. Хоч сама резолюція мала лише консультативний характер, не була обов'язковою до виконання як Резолюції Ради Безпеки ООН, але текст став основою для формування всіх санкцій щодо Криму. Також варто наголосити що сама резолюція не змушує державу-окупанта повернути Крим чи вводить певні санкції. Вона «мобілізує» держав-членів ООН дотримуватись норми те що Крим був, є і буде невід'ємною частиною нашої держави.

Позицію територіальної цілісності України підтвердили і резолюції Генасамблеї ООН прийняті з 71 по 76 сесії скликань. Варто відзначити, що резолюції визначили Росію як державу-окупанта та закликали Російську Федерацію припинити окупацію території нашої країни[33].

Починаючи з 2014 року країни вводили санкції поетапно, спочатку певне обмеження співробітництва, а потім санкції на обмеження поставання та санкції на обмеження певних секторів економіки РФ, обмеження візитів на високому рівні, скасування самітів.

З середини березня 2014 року на запрошення Уряду в Україні було створено Моніторингову місію ООН з прав людини. СММ почала свою роботу

21 березня 2014р. на підставі запиту від Уряду України до ОБСЄ та відповідного консенсусного рішення всіх 57 країн-учасниць цієї організації. Основним завданням місії було моніторинг ситуації з прав людини, регулярне та публічне звітування з виникаючих проблем та ризиків.

13 квітня високопоставлений політичний чиновник Організації Об'єднаних Націй попередив Раду Безпеки, що «криза» лише поглибиться, якщо всі сторони не докладуть інтенсивних зусиль для деескалації ситуації. Помічник генерального секретаря ООН з політичних питань Оскар Фернандес-Таранко заявив Рада зібралася в 10-й раз для обговорення цього питання, а Луганськ, Харків і Донецьк, і за останні 24 години щонайменше 5 інших міст на сході України стали об'єктами «повстань» і захоплення урядових будівель. Фернандес-Таранко сказав, що якщо зацікавлені сторони – і світ – не об'єднуються для врегулювання кризи, не тільки Україна та Росія понесуть основний тягар, на європейські країни, це також вплине на широке міжнародне співтовариство[116].

15 квітня надійшов звіт про права людей, на тлі інформації про те що високопоставлені чиновники ООН описують серйозне погіршення ситуації в Україні. Звіт аналізував події до 2 квітня та базувався на інформації, зібраній під час двох місій в Україну в березні помічником Генерального секретаря з прав людини Іваном Шимоновичем і командою спостерігачів ООН за дотриманням прав людини, які перебували на місцях з 15 березня. У звіті наголошувалось, що деякі учасники протестів і сутичок на сході України були не з регіону, а деякі приїхали з Росії[140].

У звіті пропонувався перелік рекомендацій українському уряду, зокрема щодо відповідальності за нещодавні порушення прав людини, рівної участі, запобігання маніпуляціям ЗМІ, боротьби з нетерпимістю та екстремізмом, а також викорінення корупції. Владі Криму звіт рекомендував вирішувати справи осіб, пов'язаних із місіями, надавати доступ до центрів ув'язнення, захищати права осіб, меншин і корінного населення, а також розслідувати заяви про ворожнечу та пропаганду.

16 квітня на засіданні Ради Безпеки високопоставлений представник ООН з прав людини попередив, що заворушення, що тривали на сході України, якщо не вирішувати їх у першочерговому порядку, ризикували серйозно дестабілізувати решту країни[162].

25 квітня Генеральний секретар Пан Гі Мун закликав усі сторони шукати дипломатичне вирішення української кризи, попередивши, що ситуація може «швидко вийти з-під контролю», а Міжнародний кримінальний суд (МКС) оголосив, що відкриває попереднє розслідування у передбачуваних злочинах проти людяності, скоєних у країні. Незважаючи на домовленість, досягнуту попереднього тижня в Женеві під час зустрічі між Сполученими Штатами, Європейським Союзом, Україною та Росією щодо низки кроків для деескалації напруженості на сході України, криза не мала жодних ознак ослаблення[124].

Тим часом уряд України, який не є стороною МКС, визнав юрисдикцію Суду щодо ймовірних злочинів, скоєних на території з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року.

28 квітня генеральний секретар Пан Гі Мун рішуче засудив затримання міжнародних військових спостерігачів і персоналу в Україні та вимагав звільнити їх «негайно, безумовно та неушкодженими». У заяві, опублікованій його речником, Пан підкреслив, що ті, хто продовжує незаконні дії, будуть притягнуті до відповідальності за свої дії. За повідомленнями ЗМІ, команда Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) і низка супроводжуваних українських співробітників були захоплені під час подорожі східною частиною країни[145].

За словами Генерального секретаря, міжнародні місії, які працюють в Україні, повинні мати можливість безперешкодно виконувати свої обов'язки. Пан закликав тих, хто має вплив, допомогти в терміновому вирішенні цього питання та закликав усі зацікавлені сторони вжити негайних заходів для деескалації ситуації.

2 травня коли Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй скликала другу термінову сесію щодо ситуації в Україні, Генеральний секретар Пан Гі Мун

підтвердив свою серйозну стурбованість зростанням напруженості на сході та півдні країни, особливо подіями в охопленому кризою місті Слов'янськ, де вночі було збито два українських військових вертольоти, а група європейських спостерігачів, захоплених 26 квітня, залишалася під вартою.

Під час брифінгу в Раді щодо «серйозного погіршення ситуації» у східному та південному регіоні України Джеффри Фелтман, заступник Генерального секретаря з політичних питань, зачитав заяву, у якій Пан сказав про ескалацію насильства та повідомив про подальші втрати людей в окупованому Слов'янську через озброєних сепаратистських повстанців з 12 квітня, «що є яскравим нагадуванням про те, наскільки небезпечною стала ситуація».

Голова ООН закликав усі сторони проявляти «максимальну стриманість» і закликав тих, у кого є скарги, висловлювати їх мирно, щоб уникнути нового кровопролиття. Генеральний секретар також закликав усі сторони повністю поважати суверенітет і територіальну цілісність України. Він також підкреслив, що дипломатичне вирішення є єдиним виходом із кризи, і що всі сторони «повинні подвоїти свої зусилля, щоб відродити дух компромісу, продемонстрований під час переговорів у Женеві 17 квітня» між Україною, Росією, Сполученими Штатами та Європейським Союзом, на якому було досягнуто згоди щодо низки кроків для деескалації напруженості на сході України, як повідомлялось, включаючи демобілізацію ополченців і звільнення захоплених урядових будівель[48].

3 травня Генеральний секретар Пан Гі Мун привітав звільнення європейських військових спостерігачів і супроводжуючих українських співробітників, викрадених тиждень тому в охопленому кризою східному регіоні країни, водночас висловивши сум із приводу загибелі людей на тлі нового насильства в порту міста Одеса. У заяві, опублікованій його речником у Нью-Йорку, глава ООН висловив подяку всім, хто допоміг забезпечити їх безпечне звільнення, включаючи Росію. «Генеральний секретар ще раз підкреслював, що особи, відповідальні за захоплення та затримання

неозброєних спостерігачів, повинні бути притягнуті до відповідальності за свої дії, а також ті, хто продовжує такі протиправні дії в країні», — йшлося в заяві[125].

16 травня була оприлюднена доповідь Організації Об'єднаних Націй та було зафіксовано «тривожне» погіршення ситуації з правами людини на сході України, включаючи серйозні проблеми, що виникають у Криму. Після оприлюднення звіту, підготовленого моніторинговою групою з 34 членів в Україні, Верховний комісар ООН з прав людини Наві Піллей закликала тих, хто має вплив на збройні групи, відповідальні за більшу частину насильства на сході України, зробити все можливе, щоб приборкати у цих людей, які, прагнули розірвати країну на частини.

36-сторінковий звіт був другим, підготовленим Моніторинговою місією ООН з прав людини, яка базувалась в п'яти українських містах, і охоплювала період з 2 квітня по 6 травня. Відзначаючи, що в Україні продовжувало відбуватися багато мирних мітингів і демонстрацій, у звіті описується «зростаюча тенденція в деяких критичних міських районах до одночасного проведення мітингів протиборчих груп, що часто призводить до насильницьких протистоянь». Також зазначались «неодноразові акти насильства щодо мирних учасників мітингів», переважно на підтримку єдності України. У ньому наведено численні конкретні приклади цілеспрямованих убивств, тортур і побиття, викрадень, залякувань і деяких випадків сексуальних домагань, які здебільшого здійснюються добре організованими та озброєними антиурядовими групами на сході[41].

20 травня Агентство ООН у справах біженців підрахувало, що 10 000 людей, більшість з яких етнічні татари, а також українці, росіяни та змішані сім'ї, втекли з Криму та східної України в інші частини країни через страх перед небезпекою чи переслідуваннями. «Переміщення в Україні почалося до березневого референдуму в Криму і з тих пір поступово зростало. Реєстраційні номери збиралися на основі даних, які отримували від місцевих органів влади», — сказав Адріан Едвардс, речник Управління Верховного комісара

ООН у справах біженців (УВКБ ООН) на брифінгу в Женеві. Серед постраждалого населення були люди, які двічі були переміщені – спочатку з Криму, а потім знову зі східної частини країни, принаймні третина переміщених осіб – діти[102].

За його словами, більшість сімей переселенців виїхали до центральної (45 відсотків) і західної України (26 відсотків), хоча деякі також перебували у південних і східних областях. Кількість українських шукачів притулку в інших країнах залишалась низькою.

20 травня Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун зустрівся з президентом Росії Володимиром Путіним. Посадовці зустрілися на полях Четвертого саміту Ради із взаємодії та заходів довіри в Азії (СІСА). «Генеральний секретар і президент Путін погодилися, що кризу [навколо України] можна врегулювати лише політичним шляхом і шляхом інклюзивного політичного діалогу», — сказав речник ООН у Нью-Йорку, розповідаючи журналістам про діяльність Пана[61].

28 травня на першому засіданні Ради Безпеки щодо України після президентських виборів політичний керівник ООН Джеффри Фелтман заявив, що насильство на сході країни різко зросло, і повторив заклик Генерального секретаря Пан Гі Муна до обраного президента Петра Порошенка відвернути країну від нестабільності.

Генеральний секретар також привітав заяви президента України Петра Порошенка щодо негайного початку діалогу та деескалації, а також підтвердив критичну необхідність проявляти стриманість і дотягнутися до східної України. Він також звернув увагу на відеоматеріали, які нібито показують гелікоптер з маркуванням ООН, який нібито використовувався в Україні. Незважаючи на те, що ООН не може визначити достовірність зображень, Фелтман нагадав, що країни, які надали миротворче обладнання, повинні видалити всі логотипи та знаки ООН з предметів, коли вони більше не будуть використовуватися для офіційних цілей ООН[99].

На підтримку України виступила “Велика сімка”. На Брюссельському саміті (4 червня 2014р.) глави держав G-7 засудили порушення Росією суверенітету і територіальної цілісності України. У спільній заяві наголошується: “Незаконна анексія Росією Криму і дії щодо дестабілізації ситуації на Сході України неприпустимі і мають бути зупинені”[15].

18 червня спостерігачі Організації Об’єднаних Націй повідомили, що озброєні сепаратисти використовували вбивства, викрадення та тортури, щоб створити «атмосферу залякування та страху» на сході України, керівник Всесвітньої організації з прав людини закликав усі озброєні групи скласти зброю, припинити насильство та почати процес довгострокового примирення.

У той час як її офіс (УВКПЛ) опублікував свою третю доповідь про ситуацію з правами людини в Україні, Верховний комісар Наві Піллей закликала озброєні групи, що діють у Донецьку та Луганську, «припинити забирати себе та людей, які жили у регіонах, у цей глухий кут, що веде просто до нещастя, руйнування, переміщення та економічних позбавлень».

58-сторінковий звіт, що охоплював період з 7 травня по 7 червня, був третім, підготовленим Моніторинговою місією ООН з прав людини у складі 34 осіб. Протягом звітнього періоду ситуація з правами людини в східних областях Донецької та Луганської областей продовжувала погіршуватися, йдеться у звіті, зазначаючи, що присутність озброєних людей і зброї зросла в обох регіонах, і що «представники «Донецької Народної Республіки» «визнали присутність у складі своїх збройних формувань громадян Російської Федерації, в тому числі з Чечні та інших республік Північного Кавказу». У результаті кілька тисяч людей виїхали з Донецька та Луганська. Деякі опитані переміщені особи, рятуючись від випадкового насильства та погіршення економічних і соціальних умов, згадували про «цілеспрямовані напади та залякування активістів, а також все частіше «звичайних» жителів, відомих своєю «проукраїнською» позицією»[149].

За даними Агентства ООН у справах біженців (УВКБ ООН), близько 16 400 людей залишили свої домівки на охопленому кризою східній Україні

протягом минулого тижня, довівши кількість переміщених осіб усередині країни до 54 000 осіб. З початку 2014 року близько 110 000 українців прибули до Росії, з них лише 9600 попросили притулку, тоді як понад 700 виїхали до Польщі, Білорусі, Чехії та Румунії[156].

Після припинення вогню 30 червня Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні повідомила про численні випадки загибелі людей у Донецькій і Луганській областях на сході країни, які опинилися в центрі триваючих операцій безпеки, про це 4 липня попередив Верховний комісар ООН з прав людини Наві Піллей. Вона сказала, що її особливо стурбувало повідомлення на веб-сайті одного з лідерів самопроголошеної «Донецької народної республіки», в якому стверджувалося, що неповнолітні діти та жінки є законними цілями та що мета — «занурити їх у жах»[157].

Оскільки тисячі людей тікали від посилення насильства на сході України, високопосадовці ООН 5 серпня закликали уряд створити центральну систему реєстрації, яка допомогла б координувати зусилля з надання допомоги 117 000 внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Джон Гінг, директор з операцій Управління ООН з координації гуманітарних питань закликав звільнити гуманітарну допомогу від українських податків, для більш ефективного в'їзду в Україну для гуманітарних працівників, а також спростити передачу в регіон сертифікованих ВООЗ медичних засобів[142].

14 серпня генеральний секретар Пан Гі Мун розмовляв з президентом України Петром Порошенком, повторивши свій наполегливий заклик подвоїти політичні та дипломатичні зусилля для мирного врегулювання в охопленій кризою країні. Генеральний секретар також висловив сподівання, що буде досягнутий відчутний прогрес у реалізації мирного плану президента, який був оголошений у червні. За даними ЗМІ, мирний план містить пропозиції щодо децентралізації влади, проведення дострокових виборів і створення буферної зони на українсько-російському кордоні[77].

Обговорення російської агресії проти України в ООН здійснювало значний вплив на сприйняття російсько-української війни третіми країнами.

Зокрема, 1 вересня 2014 р. лідери країн ЄС ухвалили “Висновки Європейської Ради щодо ситуації в Україні”, де рішуче засуджується “нелегальна анексія Криму...проникнення бійців та зброї з території РФ у Східну Україну, а також агресія російських збройних сил на українську територію”[3]. 10 червня 2015р. Європарламент ухвалив Резолюцію “Про відносини між ЄС і Росією”, в якій наголошено на неможливості вважати Росію стратегічним партнером і пропонується переглянути систему відносин з РФ[40].

5 вересня Генеральний секретар Пан Гі Мун привітав новини про припинення вогню в Україні та закликав до його повного виконання, додавши сподівання, що припинення бойових дій дозволило ООН і партнерам надалі надавати важливу гуманітарну допомогу тим, хто постраждав від бойових дій. Генеральний секретар підкреслив, що надійний і всеосяжний моніторинг і верифікація є важливими елементами для успішного виконання припинення вогню і мирного плану.

Збройна агресія в Україні призвела до переміщення приблизно 260 000 осіб, за даними ООН. Східні міста, такі як Донецьк і Луганськ, є одними з найбільш постраждалих районів країни, де майже 94 відсотки цивільних переміщено[123].

17 грудня вищий політичний чиновник Організації Об'єднаних Націй озвучив непохитну відданість Організації допомозі Україні у вирішенні ряду політичних, гуманітарних викликів, проблем безпеки та розвитку, з якими вона продовжула стикатися на тлі триваючих бойових дій на сході країни. Слова підтримки заступника Генерального секретаря з політичних питань Джеффри Фелтмана прозвучали під час його візиту до східноєвропейської країни, під час якого він зустрівся як з президентом України Петром Порошенком, так і з прем'єр-міністром Арсенієм Яценюком. Поїздка пана Фельтмана також ознаменувалася зустрічами зі спікером Верховної Ради України Володимиром Гройсманом, а також презентацією Уряду результатів Оцінки відновлення та розбудови миру. Під час усіх своїх зустрічей Фельтман повторював необхідність комплексного політичного вирішення конфлікту на

південному сході України відповідно до Мінського процесу та мирного плану президента Порошенка. Крім того, вітаючи українських чиновників із формуванням уряду єдності, представник ООН відзначив важливість продовження анонсованих Урядом комплексних реформ[65].

Згідно з даними, з середини квітня до 12 грудня внаслідок бойових дій було вбито щонайменше 4707 людей і 10322 отримали поранення. З початку нестійкого припинення вогню було зареєстровано щонайменше 1357 смертей.

21 січня 2015 після кількох тижнів відносного затишшя політичний керівник Організації Об'єднаних Націй заявив, що Рада Безпеки збирається на тлі «найгірших військових дій» на сході України з моменту узгодження Мінського протоколу 5 вересня, причому терміново необхідне стійке припинення вогню. Інтенсифікація конфлікту спричинила подальше погіршення гуманітарної ситуації, сказав Фелтман, підкресливши важливість фінансування Стратегічного плану реагування на 2015 рік, який потребував 189 мільйонів доларів США. Він також підкреслив, що всі сторони конфлікту повинні гарантувати вільний і безперешкодний гуманітарний доступ до всіх людей, які потребують допомоги, незалежно від того, де вони знаходяться. Недавня директива, що стосується пересування між контрольованими урядом районами та районами, контрольованими повстанцями, може ускладнити пересування гуманітарних організацій, особливо в райони, які знаходяться поза контролем уряду[111].

23 лютого Генеральний секретар Пан Гі Мун зустрівся з міністром закордонних справ Росії, щоб обговорити конфлікт на сході України, висловивши сподівання, що всі зацікавлені сторони виконають свої зобов'язання щодо перемир'я, узгодженого в Мінську 12 лютого. Пан підтвердив Сергію Лаврову, що всі сторони повинні виконувати одностайне прийняття Резолюції Ради Безпеки 2202 (2015). Рада одноголосно прийняла резолюцію, в якій схвалила угоду з 13 пунктів щодо припинення кризи в Україні, погоджену в Мінську, включаючи припинення вогню, і закликала всі сторони конфлікту повністю виконати це припинення бойових дій, як це

вимагає ООН. Офіс з прав людини висловив стурбованість повідомленнями про обстріли та захоплення мирних жителів на сході країни. Резолюцією Рада з 15 членів схвалила «Комплекс заходів щодо виконання Мінських домовленостей», який був ухвалений і підписаний у Мінську 12 лютого. Ця угода була додана до постанови. У ньому зазначено, що негайне та повне припинення вогню в окремих районах Донецької та Луганської областей набуло чинності 15 лютого о 12:00 за місцевим часом у неділю, 15 лютого[146].

Заходи, зазначені в тексті, також передбачали виведення всіх іноземних збройних формувань, військової техніки та найманців з території України під контролем Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), а також роззброєння всіх незаконних формувань.

Засідання Ради Безпеки ООН 15 жовтня 2015 року було особливим для українців. Саме у цей день було прийнято рішення про включення України до складу непостійних членів Ради Безпеки, починаючи з 1 січня 2016 і до кінця 2017 року. За єдину кандидатуру від східноєвропейського регіону, якою була Україна, під час засідання Генеральної Асамблеї ООН проголосувало 177 зі 192-х країн. При цьому 14 делегатів утримались від голосування, а один з бюлетенів був визнаний недійсним[37]. В новому статусі непостійного члена в Раді безпеки ООН Україна отримала можливість декілька місяців за час своєї дворічної каденції головувати в цьому органі, що тимчасово розширювало спектр повноважень українського представника можливістю, зокрема, ініціювати формування порядку денного для Радбезу, вносити резолюції та представляти актуальну програму власного головування.

28 квітня 2016 року оскільки конфлікт у східній частині України тривав вже третій рік, Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй зустрілася з відчуттям терміновості та надії, як описав високопоставлений політичний чиновник ООН. З грудня попереднього року, були зареєстровані деякі позитивні зрушення, такі як припинення вогню, яке переважно дотримувалося протягом останніх тижнів 2015 року. Водночас було сказано, що уряд нового

прем'єр-міністра зобов'язався виконання Мінських домовленостей, що «широко віталось».

Зеріхун повідомив, що загальна кількість жертв конфлікту продовжує зростати і становила 30 729, у тому числі 9 333 убитих і 21 396 поранених з початку конфлікту в середині квітня 2014 року. Звертаючись до гуманітарної ситуації, помічник Генерального секретаря сказав, що вона залишається «важкою», оскільки більше трьох мільйонів людей потребують допомоги, особливо тих, хто знаходиться поблизу «лінії розмежування» та в районах, не підконтрольних уряду. Крім того, Зеріхун наголосив на низці нагальних проблем щодо прав людини, включаючи питання зниклих безвісти та необхідність створення механізму, за допомогою якого всі сторони конфлікту обмінюються інформацією та співпрацюють для встановлення місцезнаходження зниклих безвісти[133].

25 травня підкомітет ООН із запобігання тортурам призупинив свій візит в Україну після того, як СБУ відмовила йому в доступі до місць у кількох частинах країни, де, як він підозрює, людей позбавляють волі.

«Ця відмова у доступі є порушенням зобов'язань України як держави-учасниці Факультативного протоколу до Конвенції проти тортур. Це означало, що ми не змогли відвідати деякі місця, де ми чули численні та серйозні звинувачення про затримання людей і де могли мати місце тортури або жорстоке поводження», – сказав Малкольм Еванс, голова делегації з чотирьох членів. Про це йдеться в заяві Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ)[59].

19 грудня 2016 р. у ході 71-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН була ухвалена резолюція «Стан з правами людини у Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)», яка підтверджує суверенітет та територіальну цілісність України та визнає АР Крим і місто Севастополь тимчасово окупованою територією. За український проект проголосували 70 держав-членів ООН, проти проголосували 26, утримались – 77 членів. У рамках засідання Третього комітету Генеральної асамблеї ООН 15 листопада було

ухвалено проект резолюції «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим і місті Севастополь (Україна)», ініційований Україною. Вперше в документах ООН Росія була названа «державою-окупантом», а Крим і Севастополь – «тимчасово окупованою територією». Україна внесла текст резолюції про права людини в Криму на розгляд профільного комітету ООН ще в першій половині листопада, заявивши, що співавторами тексту є 38 делегацій. Текст резолюції починається з нагадування про ухвалене в березні 2014 року рішення ООН, яке підтверджувало приналежність Криму Україні, а «референдум», який на півострові провела Росія, називало нечинним. Тут «знову підтверджується невизнання анексії». Ця преамбула викликала досить поширену критику у цілої низки делегацій, які брали участь в голосуванні. Йшлося про те, що в резолюцію про права людини були включені такі політичні поняття, як «анексія», «територіальна цілісність»[26].

15 грудня міжнародна правозахисна організація Amnesty International звинуватила Росію в систематичному переслідуванні кримськотатарської громади з моменту анексії півострова в 2014 році.

2 лютого 2017 р. за головування України відбулось засідання Ради Безпеки ООН. У заяві за його підсумками було засуджено використання важкого озброєння на Донбасі, та висловлювалась підтримка територіальній цілісності України. На цьому засіданні відбувся дебют нового представника США при ООН Ніккі Гейлі. Вона чітко висловила на підтримку України та декларувала намір прискорити реформування ООН. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутеріш, під час виступу на засіданні Ради Безпеки ООН зазначив, що «трагічний конфлікт в Україні свідчить, як локальне насилля може перерости в більш серйозну конфронтацію, яка може викликати геополітичні наслідки, призвести до підриву регіонального миру і безпеки та вплинути на можливості цієї Ради»[18].

13 лютого 2017 р. була одностайно ухвалена ініційована Україною перша в історії резолюція РБ ООН 2341 щодо захисту критичної інфраструктури від терористичних загроз.

Членство України в РБ ООН у 2016-2017 рр. проходило в умовах триваючої військової агресії з боку Російської Федерації, яка є одним з постійних членів Ради. Відповідно, це не могло не відкласти свій відбиток на роботу української делегації, першочерговим пріоритетом якої завжди було і залишається захист незалежності, суверенітету і територіальної цілісності нашої держави. У цьому зв'язку, як непостійний член РБ, Україна використовувала всі можливі інструменти для протидії російській агресії, зокрема, шляхом забезпечення оперативного реагування РБ на можливі загострення політико-безпекової ситуації на тимчасово окупованих територіях України та вздовж контактної лінії[16].

31 березня 2017 року генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш привітав оголошення домовленості про дотримання режиму припинення вогню на сході України відповідно до Мінських домовленостей до 1 квітня та про розведення сил і засобів у Станиці Луганській до 6 квітня.

У заяві його речника йдеться, що Генеральний секретар вітає оголошення Тристоронньою контактною групою – групою представників України, Російської Федерації та Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) – про нову угоду, щодо забезпечення до 1 квітня повного дотримання режиму припинення вогню та відведення важкого озброєння відповідно до Мінських домовленостей, до 6 квітня – розведення сил і засобів у Станиці Луганській. На додаток до заяви пан Гутерріш також закликав сторони зробити все можливе для забезпечення безпеки Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ[147].

9 липня 2017 року виступаючи перед пресою в столиці України, Києві, Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш закликав усі сторони повністю дотримуватися режиму припинення вогню та наголосив на підтримці Організацією країни та її народу. Він додав, що ООН готова підтримувати всі зусилля, включно з зусиллями Нормандської четвірки, Тристоронньої контактної групи та Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

У своєму виступі Генеральний секретар також наголосив на підтримці ООН гуманітарної діяльності в країні та сказав, що вона посилюватиме співпрацю з урядом і працюватиме над подоланням будь-яких труднощів у досягненні нужденного населення. Тому що понад 1,7 мільйона людей були переміщеними в Україні з початку вторгнення. Гутерріш також сказав, що ООН повністю підтримує процес реформування уряду та що він уважно стежить за розвитком подій у цьому відношенні. Далі у своєму виступі Генеральний секретар висловив вдячність за співпрацю між Україною та ООН, а також за внесок країни в миротворчі зусилля ООН і глобальний мир і безпеку як члена Ради Безпеки[79].

25 вересня був опублікований звіт про ситуацію в Криму. Ситуація з правами людини в Криму значно погіршилася під час російської окупації, в звіті детально описано, як постраждали жителі Криму, коли українські закони були замінені російськими законами, включаючи нав'язування російського громадянства. «Були задокументовані серйозні порушення прав людини, такі як свавільні арешти та затримання, насильницькі зникнення, жорстоке поводження та катування, а також принаймні одна позасудова страта», — йшлося в опублікованому звіті Управління Верховного комісара ООН з прав людини[86].

У звіті міститься 20 рекомендацій уряду Росії, закликаючи його поважати «свої зобов'язання як окупаційної держави», захищати права людини для всіх і ефективно розслідувати ймовірні тортури, викрадення та вбивства за участю членів сил безпеки та кримської самооборони.

29 травня 2018 року головний представник Організації Об'єднаних Націй з політичних питань наголосив на необхідності посилення зусиль з припинення конфлікту на сході України, який тривав уже п'ятий рік, у результаті якого загинули та були поранені тисячі мирних жителів, що занурило країну в гуманітарну кризу.

За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), кількість загиблих серед цивільного населення в результаті

конфлікту між проурядовими силами та сепаратистами перевищила 2700 осіб, близько 9000 отримали поранення. За оцінками, 1,6 мільйона людей залишались внутрішньо переміщеними особами. Понад півмільйона мирних жителів жили у межах п'яти кілометрів від 457-кілометрової лінії, яка розділяла протиборчі сили на сході України, зазнаючи вдень і вночі артилерійського обстрілу, стрілянини, мін і нерозірваних боєприпасів[143].

Розмарі ДіКарло сказала, що це засідання Ради є першим щодо ситуації в Україні з 2 лютого попереднього року, коли сплеск насильства загрожував вийти з-під контролю.

Помічник генерального секретаря з гуманітарних питань Урсула Мюллер заявила, що попереднього року міни покалічили або вбили 238 мирних жителів. Управління з координації гуманітарних питань (ОСНА) задокументувало мільйон перетинів лінії зіткнення на місяць. Понад 600 тисяч осіб регулярно піддавались бойовим діям уздовж лінії зіткнення. Сім'ї жили у сирих підвалах, а понад 100 000 дітей відвідували школи з вікнами, забитими мішками з піском. Зруйновано або пошкоджено понад 40 000 будинків

У 2018 році гуманітарні організації планували охопити 2,3 мільйона людей життєво необхідною допомогою та послугами захисту, але було отримано лише 13 відсотків із необхідних 187 мільйонів доларів.

Уряд України та ООН підписали Рамкову програму партнерства на 2018-2022 роки. Ця програма з очікуваним бюджетом у розмірі 675 мільйонів доларів США визначила основу стратегічного планування та діяльності системи ООН в Україні на наступні п'ять років відповідно до чотирьох головних напрямів партнерства, які включають в себе такі аспекти як безпека громадян, соціальна єдність і відновлення[38].

2.2. Питання російської агресії та підготовки війни проти України в ООН у 2019 – на початку 2022 р.

16 липня 2019 року глава ООН з політичних питань у Радбезі під час брифінгу щодо поточної ситуації в країні заявив, що людська ціна конфлікту

в Україні зростає. Брифінг ДіКарло в Раді відбувся за кілька днів до голосування українців на парламентських виборах 21 липня. Заступник Генерального секретаря з політичних питань і питань миробудівництва висловила сподівання, що голосування буде «мирним і демократичним»[74].

За словами ДіКарло, «Цивільне населення щодня стикається з невибірковими обстрілами та загрозою мінування». Станом на 30 червня Управління ООН з прав людини (УВКПЛ) зафіксувало 91 жертву серед цивільного населення, пов'язану з конфліктом, у тому числі 13 загиблих.

Також брифінг Ради Безпеки збігся з новим законодавством, яке набуває чинності в Україні, яке регулює українську мову як єдину державну мову, а це означає, що вона має використовуватися в державному секторі, включно з багатьма державними функціями та службами. Закон, за словами ДіКарло, викликає занепокоєння, і вона привітала заяву Президента України, який оголосив про ретельний аналіз законодавства. Заступник Генерального секретаря зазначив, що УВКПЛ рекомендувало українському уряду ухвалити подальше законодавство, яке захищатиме права національних меншин у країні.

8 вересня генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерріш привітав обмін полоненими та затриманими між Росією та Україною. У заяві, опублікованій його прес-секретарем Стефаном Дюжарріком, пан Гутерріш відзначив «всіх, хто довів це до кінця». Він сподівається, що цей важливий гуманітарний акт може стати позитивним кроком до зміцнення довіри між усіма, сприяючи регулярному та конструктивному діалогу на всіх рівнях з метою прокладання шляху до остаточного врегулювання конфлікту на сході України». Генеральний секретар також закликав усі відповідні сторони «вжити подальших заходів у цьому дусі, щоб забезпечити продовження мирних зусиль, які тривають Нормандською четвіркою, Тресторонньою контактною групою, ОБСЄ та іншими учасниками, зокрема шляхом забезпечення тривалого припинення

вогню, полегшення гуманітарної ситуації вздовж лінії зіткнення та забезпечення прогресу в імplementації Мінських угод»[148].

25 вересня В.Зеленський заявив в Генеральній Асамблеї ООН, що сильні лідери піклуються про всіх людей, а не лише про власних громадян. Прогрес у зброї зробив світ меншим, а це означає, що лідери несуть відповідальність не лише за долю своїх громадян, а й усіх інших людей на планеті. Володимир Зеленський сказав, що триваючий конфлікт у таких місцях, як Сирія та Ємен, і його країна показують, що війна є найбільшою загрозою для людської цивілізації[104].

Президент Зеленський також закликав до міжнародної підтримки України «п'ять років війни з Росією», яка призвела до понад 13 000 смертей.

8 листопада Міжнародний суд ООН погодився розглянути позови України, пов'язані з конфліктом на сході країни, де вже більше п'яти років урядові сили борються переважно з проросійськими сепаратистами. У заяві до Суду, поданій у січні, Україна стверджувала, що Росія порушила свої зобов'язання за двома міжнародними договорами щодо фінансування тероризму та расової дискримінації[67].

Росія відповіла у вересні, висунувши п'ять попередніх заперечень щодо юрисдикції Суду та прийнятності заяви. Судді Міжнародного суду визнали, що Суд може розглядати позови України відповідно до Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму.

2 грудня у дитячому фонді ООН (ЮНІСЕФ) заявили, що майже півмільйона дітей у східній Україні продовжують стикатися з «серйозними ризиками» для свого фізичного та психологічного благополуччя. Східна Україна стала одним із найбільш забруднених мінами місць на землі, незважаючи на нещодавні події, спрямовані на захист прав дівчат і хлопчиків, які постраждали від конфлікту, що триває більше п'яти років. За словами Афшана Хана, регіонального директора ЮНІСЕФ у Європі та Центральній Азії, це «безсовісно», що тамтешні діти продовжують «ходити до шкіл із кульовими дірами та бомбосховищами та живуть у районах, які періодично

обстрілюються та всіяні наземними мінами». Після нещодавньої зустрічі з дітьми та сім'ями в регіоні, що межує з Росією, вона заявила, що «політичне рішення давно назріло». Фонд закликав всі сторони конфлікту припинити бойові дії на сході України. У той час як представник ЮНІСЕФ визнала, що нещодавнє схвалення урядом Декларації про безпечні школи є позитивним кроком для захисту освіти від нападів і скорочення використання шкіл військовими, вона підкреслила, що понад п'ять років конфлікту були руйнівними для дітей будь-якої країни[88].

ЮНІСЕФ і партнери готові підтримувати заходи щодо подальшого захисту дітей і забезпечення повної реалізації Декларації про безпечні школи. По всій східній Україні ЮНІСЕФ та партнери надають психосоціальну підтримку та освіту щодо мінної небезпеки сотням тисяч дітей, молоді та опікунів. ЮНІСЕФ також підтримує ремонт пошкоджених шкіл і дитячих садків, а також життєво важливих об'єктів водопостачання та каналізації. І все ж у 2019 році було профінансовано лише 37 відсотків екстреного звернення ЮНІСЕФ щодо підтримки дітей та їхніх сімей у регіоні.

10 грудня згідно з повідомленнями ЗМІ, генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш привітав результати зустрічі між Росією, Україною, Францією та Німеччиною в Парижі, на якій було досягнуто домовленості щодо «повного та всеосяжного» припинення вогню на сході України. У ході переговорів так званої «нормандської четвірки» відбулася перша особиста зустріч президента України Володимира Зеленського та президента Росії Володимира Путіна за посередництва лідерів Франції та Німеччини. Речник ООН Стефан Дюжаррік опублікував заяву, в якій говориться, що пан Гутерріш «підтверджує рішучу підтримку Організацією Об'єднаних Націй провідної ролі країн-членів Нормандської четвірки, тристороннього контакту ОБСЄ (Організація з безпеки та співробітництва в Європі) та Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні в рамках Мінських угод[107].

18 лютого керівник політичних питань ООН заявив Раді Безпеки, що разом із Мінським протоколом і Мінським меморандумом вона залишається

«єдиною погодженою основою» для мирного врегулювання конфлікту шляхом переговорів на сході України. Розмарі ДіКарло, заступник Генерального секретаря з політичних питань, також нагадала, що Генеральний секретар постійно висловлював «рішучу підтримку» ООН провідної ролі Нормандської четвірки, Тресторонньої контактної групи (ТКГ) і ОБСЄ у пошуку мирного врегулювання конфлікту на сході України та закликав до «пожвавлення цих зусиль»[73]. Після останнього оновлення в середині липня пані Дікарло висловлювала надію на «довго невловимий прогрес» у виконанні Мінських положень, включаючи ключові безпекові та політичні аспекти.

Вона зазначила, що оскільки ООН і партнери прагнуть безперешкодного та постійного доступу до найбільш уразливих цивільних осіб, План гуманітарного реагування на 2019 рік залишається серйозно недофінансованим, а План на 2020 рік вимагає 158 мільйонів доларів.

11 лютого 2021 голова ООН з політичних питань у Раді Безпеки заявив, хоча припинення вогню на сході України призвело до значного зменшення кількості жертв серед цивільного населення, загальна ситуація залишається нестабільною, якщо не буде досягнуто прогресу на фронтах безпеки та політики. Припинення вогню, яке набуло чинності в липні попереднього року, стало результатом саміту, що відбувся в грудні 2019 року між Францією, Німеччиною, Росією та Україною, і було схвалено Генеральним секретарем ООН, який раніше закликав до глобального припинення вогню під час пандемії COVID-19. ДіКарло назвала перемир'я приємною подією разом із звільненням та обміном утримуваних, але зазначила, що проблеми залишаються, зокрема щодо доставки допомоги в умовах пандемії[154].

Також ДіКарло висловила занепокоєння з приводу нещодавнього збільшення кількості інцидентів з безпекою вздовж лінії зіткнення, що розділяє контрольовану урядом територію та регіони, утримувані сепаратистами.

За словами Халіта Чевіка з Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), яка має Спеціальну моніторингову місію в Україні, кількість

порушень після припинення вогню зменшилася, але з часом його дотримання ослабло.

Гуманітарний доступ все ще залишався серйозною проблемою на сході України, де понад 3,4 мільйона цивільних осіб, переважно жінок і людей похилого віку потребували постійної допомоги. Пандемія лише погіршила ситуацію, свобода пересування через лінію розмежування ще більше обмежена. ДіКарло наголошувала на необхідності дій з обох сторін.

23 квітня ООН повідомив, що двадцять три тонни терміново необхідної допомоги надійшли до східної української області навколо Донецька після того, як гуманітарний конвой перетнув лінію зіткнення на непідконтрольну уряду територію. Це вже другий організований ООН конвой, який пройшов через пункт пропуску «Новотроїцьке», оскільки попереднього тижня він знову відкрився для доставки гуманітарних вантажів. На той момент, пункт пропуску був єдиним, який працює для доставки гуманітарної допомоги вздовж лінії зіткнення. З міркувань безпеки він був закритий для перевезення гуманітарних вантажів з 24 лютого. Перша доставка відбулася 15 квітня, коли п'ять вантажівок перетнули 18 тонн запасів COVID-19 на непідконтрольну уряду територію Донецька[161].

Для гуманітарних поставок був доступний лише один пункт пропуску, хоча раніше було чотири-п'ять.

Сплеск бойових дій уздовж «лінії розмежування» після семи місяців відносного затишшя після припинення вогню в липні 2020 року також призвело до збільшення труднощів і ризиків для безпеки для людей, змушених перетинати лінію розмежування, щоб отримати доступ до основних послуг.

Також виникла ще одна проблема, План гуманітарного реагування на 2021 рік для України вимагав 168 мільйонів доларів, а залишався недофінансованим – 13 відсотків.

Організація Об'єднаних Націй протягом шести років для надання гуманітарної допомоги постраждалому від російської агресії в Україні населенню виділила понад пів мільярда доларів США[23]. В контексті

подолання гуманітарних наслідків агресії РФ Україна співпрацює з установами ООН, зокрема, з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, Управлінням з координації гуманітарних питань, Програмою розвитку ООН, Міжнародною організацією з міграції, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Фондом ООН у галузі народонаселення, Дитячим фондом ООН тощо.

15 грудня 2021 року на засіданні Ради ООН з прав людини було заявлено, що фундаментальні свободи в Україні були обмежені на окупованих територіях, а також через лінію зіткнення на східних територіях, утримуваних переважно проросійськими сепаратистами. Виступаючи перед Радою в Женеві на тлі постійного зростання міжнародної напруженості навколо України, заступник Верховного комісара ООН з прав людини Нада Аль-Нашіф заявила, що подібні порушення продовжували документуватися в Криму, який вона назвала тимчасово окупованим Російською Федерацією з 2014 року.

Пані Нашіф зазначила, що УВКПЛ ООН з прав людини задокументувало 29 інцидентів, спрямованих проти журналістів, медіа-професіоналів, блогерів та окремих осіб, які критикували уряд «або мейнстрімні наративи», у період з листопада 2019 року по жовтень 2021 року. Особливе занепокоєння викликала відсутність відповідальності за погрози та насильство проти правозахисників, працівників ЗМІ та осіб, які висловлювали свою думку в Інтернеті або намагались брати участь у виробленні політики. За словами, Нашіф, «жертви» висвітлювали теми, такі як корупція та впровадження обмежень COVID-19[68].

Права та основні свободи «були серйозно обмежені після того, як озброєні групи взяли контроль у 2014 році. Це призвело до «розмивання простору для вільного вираження поглядів і незалежної активності», заступник Верховного комісара зазначив, що де-факто влада в кожній республіці внесла зміни до законодавства, щоб стримати критику в Інтернеті і обмежити участь у громадських справах.

«Влада» Луганська та Донецька також безпідставно затримувала або погрожувала затриманням користувачів соціальних мереж за висловлювання своїх поглядів в Інтернеті, а також осіб, які брали участь у мирних зібраннях з критикою прийняття рішень на території. Ті, хто висловлював «проукраїнські погляди» чи думки, ставали мішенню, сказав заступник Верховного комісара. Наприклад, у листопаді 2019 року в самопроголошеній «Луганській народній республіці» затримали підприємця за публічне висловлювання своїх проукраїнських поглядів. Його три дні тримали без зв'язку з зовнішнім світом, а потім засудили до 13,5 років ув'язнення. Журналісти, які висловлювали незгодні чи критичні погляди, зазнавали стеження, кримінального переслідування, арештів, заборони на в'їзд до Криму та депортації з Криму[68].

З середини жовтня 2021 року соціальні медіа та ЗМІ почали повідомляти про значні переміщення російських військових сил, з обмеженою прозорістю Росії, на українському кордоні або поблизу нього та в окупованому Криму. Нарощування відбулося після тривалого збільшення постійної позиції російських сил на кордоні з Україною[82]. Протягом грудня 2021 року Росія продовжувала нарощувати свої сили в регіоні.

За оцінками уряду США, до вторгнення в лютому 2022 року Росія мобілізувала від 150 000 до 190 000 військовослужбовців і 120 батальйонних тактичних груп (БТГ) на своєму кордоні з Україною[108], в Білорусі та в окупованому Криму.

31 січня 2022 після тижнів загострення напруженості навколо України, з повідомленнями про те, що Росія розгортає понад 100 000 військових і важке озброєння поблизу свого кордону, Рада Безпеки ООН провела своє перше засідання для обговорення шляхів деескалації кризи. Наголошуючи на «складних і давніх проблемах безпеки та сприйнятті загрози», заступник Генерального секретаря з політичних питань і питань розбудови миру Розмарі ДіКарло заявила, що будь-яке військове втручання за участю Росії або сил альянсу НАТО, які також зараз у стані підвищеної готовності, слід уникати.

Будь-яке вторгнення однієї держави на територію іншої буде суперечити міжнародному праву та Статуту ООН. За її словами, повідомляється, що на додаток до 100 000 військових на російській території вздовж кордону з Україною, невизначена кількість російських військ і озброєння також, розгортається в Білорусі напередодні масштабних спільних військових навчань у лютому на кордоні з Україною, Польщею та країнами Балтії. Повідомляється, що члени НАТО також планують розгортання додаткових контингентів у східноєвропейських державах-членах, і НАТО повідомило, що зараз 8500 військових перебувають у стані підвищеної готовності[43].

Пані ДіКарло також привітала поточні дипломатичні дискусії, зазначивши, що ООН сподівається, що успішна деескалація зміцнить мир і безпеку в Європі. 26 січня в Парижі відбулася зустріч у Нормандському форматі (група за участю Франції, Німеччини, Росії та України. Чергова зустріч у нормандському форматі була запланована на другий тиждень лютого в Берліні. Для політичного керівника ООН ця друга зустріч стала «ще одним знаком того, що дипломатія може працювати».

Заступник Генерального секретаря також зазначив, що агентства ООН залишатимуться відданими виконанню своїх мандатів в Україні. За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), збройна агресія, яка спалахнула незабаром після того, як Росія анексувала Крим у березні 2014 року, забрала життя понад 14 000 людей, у тому числі приблизно 3 000 мирних жителів, і отримав поранення понад 7 000 цивільних осіб. Крім того, за даними українського уряду, близько 1,5 мільйона людей стали внутрішньо переміщеними особами з початку конфлікту.

Згідно з даними ЮНІСЕФ, жорсткий конфлікт на сході України дедалі більше впливав на психічне здоров'я хлопчиків і дівчаток, спричиняючи кошмари, соціальну ізоляцію та панічні атаки. Практично кожна дитина, яка потрапила в конфлікт на сході України, зараз вважалась такою, що потребує психосоціальної підтримки. Агентство ООН та його партнери надавали послуг психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для дітей, які проживають

уздовж лінії зіткнення протяжністю понад 420 кілометрів, яка розділяє урядові та невідконтрольні уряду території. Попереднього року підтримка ЮНІСЕФ охопила понад 70 000 дітей, молоді та опікунів. Вчителів навчили надавати психосоціальну підтримку, тобто вони змогли краще піклуватися про дітей у школі, а також краще справлятися зі страхом і стресом конфлікту. Цього року ЮНІСЕФ потребував 2,2 мільйона доларів на роботу із захисту дітей, щоб надати понад 85 000 дітей критично важливу психосоціальну підтримку[112].

11 лютого 2022 року Постійний представник України при ООН Сергій Кислиця звернувся до генерального секретаря цієї організації та всіх держав-членів у зв'язку з рішенням РФ блокувати частину акваторії Чорного й Азовського морів під приводом навчань. Кислиця висловив рішучий протест у зв'язку з цим рішенням Росії. Він указав, що безпрецедентна за охопленням площа проведення військових маневрів, які проводить Росія, практично унеможлиблює судноплавство в обох морях, що може мати складні економічні та соціальні наслідки, насамперед для портів України. Ці агресивних дії Російської Федерації демонструють неприховану зневагу до норм і принципів міжнародного права, зокрема Статуту ООН, резолюцій Генеральної асамблеї ООН та Конвенції ООН з морського права[36].

14 лютого генеральний секретар ООН заявив, що на тлі посилення напруженості щодо України між Росією та західними країнами альянсу НАТО, він глибоко стурбований посиленням напруженості та посиленням спекуляцій щодо потенційного військового конфлікту в Європі. Оскільки західні держави та український уряд висловлюють дедалі більше занепокоєння щодо ймовірності російського вторгнення, планування якого Москва неодноразово заперечувала, голова ООН сказав, що ціна людських страждань, руйнування та шкоди європейській та глобальній безпеці надто висока щоб споглядати[121].

17 лютого глава ООН з політичних справ закликала сторони досягти істотного прогресу в імплементації Мінських угод 2015 року, про що вона повідомила в Радбезі. За словами Розмарі ДіКарло, перспективи протистояння

та реальність такі, що ситуація стала надзвичайно небезпечною. Також вона закликала всі сторони до максимальної стриманості, вказала на Мінські домовленості як на «єдину основу, схвалену Радою в резолюції 2202 (2015), для мирного врегулювання конфлікту на сході України шляхом переговорів», зазначивши, що, тим не менше, було досягнуто «незначного прогресу, якщо він взагалі був». ДіКарло також закликала до повного використання наявних регіональних та інших механізмів і рамок. Вона привітала нещодавні дипломатичні контакти між главами держав, нещодавні заяви, в яких пріоритетом є продовження дипломатичної взаємодії, і оголошення про передислокацію сил. Однак потрібно було зробити більше, і вона закликала до термінових кроків на місцях і зусиль для припинення підбурювальної риторики, тиснучи на Раду з метою підтримки ОБСЄ та її Спеціальної моніторингової місії в Україні, які повинні мати безпечні умови[115].

18 лютого генсек ООН Антоніу Гутерріш заявив, оскільки напруга навколо кризи в Україні продовжує зростати, він все ще вірить, що військового конфлікту в Європі не відбудеться. Звертаючись до світових лідерів на Мюнхенській конференції з безпеки – на тлі інтенсивного сплеску обстрілів на сході України з боку протиборчих сторін і концентрації російських військ навколо кордонів країни – сказав, що настав час «серйозно знизити ескалацію»[105].

Цитуючи Статут Організації Об'єднаних Націй, який пан Гутерріш захищав як основоположний стовп міжнародного права, він сказав, що всі нації «повинні вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами таким чином, щоб міжнародний мир, безпека та справедливість не були порушені чи були під загрозою зникнення». Усі сторони повинні бути «надзвичайно обережними зі своєю риторикою», продовжив Генеральний секретар ООН, зазначивши, що загроза глобальній безпеці сьогодні «складніша і, ймовірно, більш висока», ніж за часів холодної війни. У ту епоху пан Гутерріш пояснив, існували гарантії та перевірки безпеки, які дозволяли

країнам запобігати кризам за допомогою «зворотних каналів», натомість зараз ситуація не дозволяє запобігти кризі так само.

З великим занепокоєнням і сумом голова ООН з політичних і миротворчих питань відкрив 21 лютого ввечері екстрене засідання Ради безпеки щодо небезпечної ситуації, що розгортається в Україні та навколо неї. Україна звернулася з проханням про термінове засідання Ради після заяви президента Володимира Путіна про те, що Росія офіційно визнає окремі райони східної Донецької та Луганської областей України незалежними державами.

На думку Розмарі ДіКарло, ризик великого конфлікту реальний, і його потрібно запобігти будь-якою ціною, і нагадала членам Ради, що рішення Росії є порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та ризикує викликати регіональні та глобальні наслідки. Вона також висловила занепокоєння з приводу ескалації обстрілів через лінію зіткнення, які, як повідомляється, призвели до багатьох жертв та процитувала Спеціальну моніторингову місію ОБСЄ, яка підрахувала 3231 порушення режиму припинення вогню на Донбасі з 18 по 20 лютого: 1073 порушення режиму припинення вогню, у тому числі 926 вибухів у Луганській області; і 2158 порушень режиму припинення вогню, в тому числі 1100 вибухів, у Донецькій області[98].

Посол США Лінда Томас-Грінфілд назвала крок президента Володимира Путіна підставою для створення Росією «приводу» для подальшого вторгнення в Україну, наслідки якого будуть відчутні далеко за межами цієї країни. Вона сказала, що Путін «перевіряє рішучість» і хоче «продемонструвати, що за допомогою сили він може зробити фарс з ООН».

У заяві, опублікованій речником Стефаном Дюжарріком, голова ООН закликав до мирного врегулювання конфлікту на сході України відповідно до Мінських угод, схвалених Радою Безпеки в резолюції 2202 (2015). Генеральний секретар закликав всіх відповідних сторін зосередити свої зусилля на забезпеченні негайного припинення бойових дій, захисті цивільних

осіб та цивільної інфраструктури, запобіганні будь-яким діям і заявам, які можуть ще більше посилити небезпечну ситуацію в Україні та навколо неї, а також пріоритет дипломатії для вирішення всіх питань мирно.

Під час прес-конференції 22 лютого генеральний секретар Антоніу Гутерріш заявив, що останні події в Україні випробовують всю міжнародну систему. Рішення Російської Федерації визнати так звану «незалежність» окремих районів Донецької та Луганської областей є порушенням територіальної цілісності та суверенітету України. Він стверджував, що такий односторонній захід не тільки прямо суперечить принципам Статуту ООН, але також суперечить так званій Декларації про дружні відносини Генеральної Асамблеї, на яку Міжнародний суд неодноразово посилався як на міжнародне право[113].

Висловлюючи гордість досягненнями миротворчих операцій ООН, у яких стільки героїв пожертвували своїми життями, щоб захистити цивільне населення, він нагадав, що коли війська однієї країни входять на територію іншої без її згоди, «вони не є безсторонніми миротворцями». Тому у цей критичний момент він закликав негайно припинити вогонь і відновити верховенство права.

23 лютого генеральний секретар Антоніу Гутерріш на сесії Генасамблеї присвяченій тимчасово окупованим територіям України, заявив що світ перебуває у моменті небезпеки. Він закликав усі сторони повною мірою використовувати статтю 33 Статуту ООН та її «різноманітні інструменти мирного врегулювання суперечок».

Гутерріш наголосив, що дії Росії також суперечать Декларації про принципи міжнародного права щодо дружніх відносин – знаковій резолюції, прийнятій Асамблеєю понад півстоліття тому. Відзначив необхідність збереження цілісності миротворчої діяльності, яка, за його словами, відбувається лише «за згодою приймаючої країни». На завершення своєї промови генеральний секретар підтвердив свою повну відданість підтримці

всіх зусиль, спрямованих на вирішення цієї кризи без подальшого кровопролиття, запропонувавши свої добрі послуги[47].

Президент Асамблеї Абдулла Шахід сказав учасникам, що якщо останні 76 років існування ООН чогось навчили, так це те, що тривалий мир не досягається і не підтримується військовими діями, а політичними рішеннями.

Тим часом міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба заявив, що Україні потрібні швидкі, конкретні та рішучі дії відповідно до рівня загрози агресивного курсу Росії.

Висновки до розділу 2

Отже, з перших днів початку російської агресії ООН висловлювала своє занепокоєння та стурбованість. З 2014 року спершу була привернута величезна увага до збройної агресії та робились чисельні кроки до зупинення війни.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України», була першою знаковою відповіддю міжнародного співтовариства щодо агресії росії проти України і засуджувала її. Вона визнавала референдум про статус Криму незаконним і закликала всі держави та міжнародні організації не визнавати будь-які зміни території України. Хоч сама резолюція мала лише консультативний характер, не була обов'язковою до виконання, але її текст став основою для формування всіх санкцій щодо Криму.

Однак перші місяці 2014 р. розгляд російської агресії в ООН ускладнювався постійною російською дезінформацією про події в Україні. Однак згодом в ООН відбулося усвідомлення, що «повсталі українці» Сходу насправді є росіянами. Попри це ООН схвалила комплекс Мінських домовленостей і закликала сторони до їх виконання.

Також знаковим шансом для привернення уваги та допомоги міжнародної спільноти було посідання Україною місця непостійного члена Ради Безпеки.

Членство України в РБ ООН у 2016-2017 рр. проходило в умовах триваючої військової агресії з боку Російської Федерації, яка є одним з постійних членів Ради. Відповідно, це не могло не відкласти свій відбиток на

роботу української делегації, першочерговим пріоритетом якої завжди був захист незалежності, суверенітету і територіальної цілісності нашої держави. У цьому зв'язку, як непостійний член РБ, Україна використовувала всі можливі інструменти для протидії російській агресії.

Обговорення російської агресії проти України в ООН здійснювало значний вплив на сприйняття російсько-української війни третіми країнами. Зокрема, 1 вересня 2014 р. лідери країн ЄС ухвалили “Висновки Європейської Ради щодо ситуації в Україні”, де рішуче засуджується “нелегальна анексія Криму...проникнення бійців та зброї з території РФ у Східну Україну, а також агресія російських збройних сил на українську територію”. 10 червня 2015р. Європарламент ухвалив Резолюцію “Про відносини між ЄС і Росією”, в якій наголошено на неможливості вважати Росію стратегічним партнером і пропонувалося переглянути систему відносин з РФ.

Починаючи з 2017 р. реакція міжнародного товариства на російську агресію ставала дедалі пасивнішою. Війна в Україні вже не була на перших таблоїдах у ЗМІ, не була найголовнішим питанням для дискусій.

Починаючи з кінця 2021 року в ООН почало обговорюватися питання про можливу масштабну російсько-українську війну. Члени ООН збиралися на екстрені засідання та ухвалювали рішення про допомогу у зв'язку з попередження вторгнення Росії на територію України.

Однак у січні-лютому дипломати ООН: говорили головним чином про необхідність уникнення «військових втручань»; закликали сторони досягти прогресу в імплементації Мінських угод 2015 року; характеризували ситуацію як «надзвичайно небезпечну»; висловлювали віру в те, що «військового конфлікту в Європі не відбудеться».

Однак, на жаль, заклики до націй «вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами», до миру і обережності не відвернули ескалацію російської агресії до рівня повномасштабної війни.

РОЗДІЛ 3. ОБГОВОРЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ООН У 2022 Р.

3.1. Широкомасштабне російське вторгнення в Україну на порядку денному ООН в лютому-вересні 2022 р.

Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року ознаменувало початок наймасовішого збройного конфлікту в Європі за десятиліття. Після постійного нарощування військових сил уздовж кордонів України з 2021 року, Росія вторглася в Україну 24 лютого 2022 року, при цьому російські сухопутні сили атакували з різних напрямків. Спочатку російські війська досягли успіхів на всіх напрямках наступу. Однак російські війська зіткнулися з ефективним і, ймовірно, неочікуваним рівнем опору українців із самого початку вторгнення. Крім того, багато аналітиків і офіційних осіб оцінюють, що під час цього першого етапу війни російські військові загалом показали погані результати і їм заважали конкретні тактичні рішення, погане матеріально-технічне забезпечення, неефективний зв'язок і проблеми з командуванням і управлінням. Українські війська, перебуваючи в кількісно та якісно невігідному сенсі щодо особового складу, техніки та ресурсів, виявилися більш стійкими та адаптивними, ніж очікувала Росія.

Військовий наступ Росії у ніч з 23 на 24 лютого 2022 року ООН вважає порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та запевняє що це суперечить принципам Статуту ООН. Генеральний секретар Антоніу Гутерріш запевнив на брифінгу що російські військові операції на суверенній території України «такого масштабу, якого Європа не бачила десятиліттями, прямо суперечать Статуту Організації Об'єднаних Націй. Підкреслив, що застосування сили однією країною проти іншої є «відмовою від принципів, які кожна країна зобов'язалася підтримувати», що, за його словами, стосується нинішнього військового наступу[114]. Також Антоніу Гутерріш заявив, що буде негайно виділено 20 мільйонів доларів США з Центрального фонду реагування на надзвичайні ситуації для задоволення

нагальних потреб. ООН та її гуманітарні партнери «прагнуть залишатися та допомагати людям в Україні в їхньому житті у час потреби».

У своїй заяві президент Генеральної Асамблеї Абдулла Шахід нагадав, що Хартія базується на принципі суверенної рівності та закликає держави-члени вирішувати міжнародні суперечки мирними засобами та закликав до негайного припинення вогню, деескалації напруженості та твердого повернення до дипломатії та діалогу. Безпечний і безперешкодний доступ гуманітарної допомоги до України та її народу є пріоритетом і вимогою часу»[114].

25 лютого Генеральний секретар ООН призначив Аміна Авада з Судану помічником Генерального секретаря, який виконуватиме обов'язки координатора ООН з питань кризи в Україні[84].

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш оголосив про негайне виділення 20 мільйонів доларів США для задоволення нагальних потреб. ООН закликала до термінового фінансування Плану гуманітарного реагування на 2022 рік, який вимагає 190 мільйонів доларів США для задоволення потреб 1,8 мільйона вразливих людей. ООН вважає захист цивільного населення своїм пріоритетом і посилить свої гуманітарні операції в Україні та навколо неї. Організація Об'єднаних Націй потребує безпечного та безперешкодного доступу до всіх територій, які постраждали від російського військового наступу. Існує нагальна потреба створити безпечний прохід для медичного обладнання та медичного персоналу. Організація Об'єднаних Націй посилила свої гуманітарні операції в Україні та навколо неї та робить захист цивільного населення своїм пріоритетом[131].

Всесвітня продовольча програма ООН (ВПП) оголосила, що готова розгорнутись для допомоги постраждалому населенню. ВПП є першим, хто реагує на надзвичайні гуманітарні ситуації, і має можливість втрутитися протягом 72 годин після початку кризи, за умови надання доступу та наявності ресурсів.

28 лютого прокурор Міжнародного кримінального суду відкрив розслідування військових злочинів і злочинів проти людяності. Україна не є державою-учасницею Римського статуту Міжнародного кримінального суду («МКС» або «Суд»), тому сама не може передати ситуацію офісупрокурора. Але наша держава двічі скористалася своїми прерогативами, щоб законно визнати юрисдикцію Суду щодо ймовірних злочинів згідно з Римським статутом, які відбуваються на нашій території, якщо Суд вирішить її застосувати[103].

1 березня Організація Об'єднаних Націй та її гуманітарні партнери виступили зі скоординованими екстремими закликами на загальну суму 1,7 мільярда доларів США для надання екстреної гуманітарної допомоги людям в Україні та біженцям у сусідніх країнах. Станом на 25 квітня це звернення було профінансовано на 70%.

Генеральна Асамблея ООН у середу, 2 березня, прийняла резолюцію, в якій засуджується «агресія», вчинена Росією проти України (141 голос «за», 5 «проти» і 35 утрималися). Резолюція вимагає від Росії «негайно, повністю і безумовно вивести всі свої військові сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів»[92]. Він був підтриманий понад 90 країнами, і для його ухвалення потрібна була більшість у дві третини в Асамблеї. П'ять країн - Білорусь, Кореїська Народно-Демократична Республіка (більш відома як Північна Корея), Еритрея, Росія та Сирія - проголосували проти, а 35 утрималися. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш, який звернувся до журналістів, заявив, що він зобов'язаний дотримуватися резолюції та керуватися її закликом[70].

4 березня Рада ООН з прав людини прийняла резолюцію, в якій закликає до «швидкого та перевіреного» виведення російських військ і підтримуваних Росією збройних формувань з усієї території України. У резолюції, прийнятій у п'ятницю, Рада ООН з прав людини в Женеві погодила створити комісію для розслідування порушень, скоєних під час військового нападу Росії на Україну. За резолюцію, яку представила Україна, проголосували 32 країни.

Росія та Еритрея проголосували проти, 13 країн утрималися. Незалежна міжнародна комісія з розслідування матиме повноваження, які включають розслідування всіх імовірних порушень прав і зловживань, а також пов'язаних злочинів, а також надання рекомендацій щодо заходів відповідальності[75].

4 березня повідомлено, що згідно з даними Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку (IFAD), війна в Україні ставить під загрозу світові постачання зерна та продовольчу безпеку. Президент IFAD Гілберт Ф. Хунгбо заявив, що продовження конфлікту, який вже є трагедією для тих, хто безпосередньо залучений, буде катастрофічним для всього світу, особливо для людей, які вже борються за те, щоб прогодувати свої сім'ї. Оскільки цей район Чорного моря відіграє важливу роль у світовій продовольчій системі, експортуючи принаймні 12 відсотків харчових калорій, що продаються у світі. Сорок відсотків експорту пшениці та кукурудзи з України йде на Близький Схід і в Африку, які вже борються з проблемою голоду, і де подальший дефіцит продовольства або зростання цін може розпалити соціальні заворушення[66].

Рада ООН з прав людини 5 березня ухвалила терміново створити незалежну міжнародну комісію з розслідування агресії Росії проти України(32 голос «за», 2 «проти» і 13 утрималися)[53].

Станом на 8 березня агентства ООН були присутні в кожній із 24 областей країни та надали життєво необхідну гуманітарну допомогу 2,1 мільйонам людей в Україні.

11 березня глава ООН з політичних справ попередив Раду Безпеки, що прямі напади на цивільних осіб і цивільні об'єкти заборонені міжнародним правом і можуть бути розцінені як військові злочини. Під час швидкої зустрічі, скликаної Росією для розгляду її претензій щодо підтримки Сполученими Штатами військових біологічних досліджень в Україні, пані ДіКарло сказала, що російські збройні сили продовжують облогу кількох міст на півдні, сході та півночі країни, з за повідомленнями, велике зосередження скупчилося на кількох під'їздах до столиці Києва.

Станом на 11 березня Верховний комісар ООН з прав людини (УВКПЛ) зафіксував 1546 жертв серед цивільного населення, включаючи 564 убитих і 982 поранених, з початку російського вторгнення. Крім того, ООН отримало достовірні повідомлення про використання російськими військами касетних боєприпасів у населених пунктах – невідомі напади, які заборонені міжнародним гуманітарним правом[155].

Станом на 10 березня Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) підтвердила 26 нападів на медичні заклади, медичних працівників і машини швидкої допомоги, що призвело до 12 смертей і 34 поранень. Йдеться, зокрема, про вибух у пологовому будинку Маріуполя 9 березня, який вона засудила[81].

Верховний представник з питань роззброєння Ізумі Накаміцу сказав, що «Організація Об'єднаних Націй не знає про жодні програми біологічної зброї». Пояснюючи, що Російська Федерація та Україна є державами-учасницями Конвенції про біологічну зброю 1972 року, яка забороняє її розробку, виробництво, придбання, передачу, накопичення та використання, відповідно біологічна зброя була заборонена з моменту, коли Конвенція набула чинності – в 1975 році[50].

15 березня гуманітарні організації ООН заявили, що майже одна дитина в Україні щосекунди стає біженцем війни, оскільки загальна кількість людей, які покинули країну з початку російського вторгнення, перевищила три мільйони. За словами Джеймса Елдера, речника Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) щодня, за останні 20 днів, в Україні понад 70 тисяч дітей стають біженцями. Це щохвилини 55 дітей, які тікають з країни[117].

16 березня Міжнародний суд ООН зобов'язав Росію негайно припинити військові операції в Україні[46].

16 березня речник ПРООН заявив, що війна в Україні ризикує призвести до того, що 90 відсотків країни «вільно впадуть у бідність» і стануть надзвичайно вразливими майже через три тижні після вторгнення Росії. ПРООН попереджав, що якщо конфлікт затягнеться – і якщо країні не буде

швидко надано більше підтримки – це може зруйнувати майже два десятиліття економічного прогресу. За попередніми оцінками, для покриття часткової втрати доходу 2,6 мільйона людей, знадобиться 250 мільйонів доларів на місяць. За словами ПРООН, надання найбільш вразливим базовим доходом у розмірі 5,50 доларів на день обійдеться у 430 мільйонів доларів на місяць[118].

У четвер, 24 березня, Генеральна Асамблея ООН переважною більшістю голосів вимагала захисту цивільного населення та гуманітарного доступу в Україні, а також критикувала Росію за створення «жахливої» гуманітарної ситуації (140 голосів «за», 5 «проти» та 38 утрималися)[92].

30 березня ООН призначила трьох експертів з прав людини для розслідування можливих порушень міжнародного права, скоєних під час війни. 30 березня ООН призначила трьох експертів з прав людини для розслідування можливих порушень міжнародного права, скоєних під час конфлікту в Україні. Ерік Мьосе з Норвегії, Ясмінка Джумхур з Боснії та Герцеговини та Пабло де Грайфф з Колумбії[87]. Крім того, Комісії з трьох осіб було запропоновано «збирати, консолідувати та аналізувати докази таких порушень і зловживань, у тому числі їхній гендерний вимір, а також систематично записувати та зберігати всю інформацію, документацію та докази, включаючи інтерв'ю, свідчення свідків і судово-медичні матеріали, зі стандартами міжнародного права з огляду на будь-які майбутні судові розгляди». Комісії, яка створена на один рік, було запропоновано «встановити факти, обставини та першопричини будь-яких таких порушень і зловживань», а також доповнити, консолідувати та розвинути роботу моніторингової місії з прав людини в Україні в тісній координації з місією та Управлінням Верховного комісара з прав людини[53].

У понеділок, 4 квітня, глава ООН з прав людини Мішель Бачелет заявила, що її жахають зображення людей, які лежать мертві на вулицях і в імпровізованих могилах у місті Буча. Важливо докласти всіх зусиль для забезпечення незалежного та ефективного розслідування подій у Бучі[60].

7 квітня Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію про виключення Росії з Ради з прав людини. За резолюцію проголосувало дві третини тих, хто проголосував за мінусом тих, хто утримався, у 193 членах Асамблеї, 93 країни проголосували за та 24 проти. Серед тих, хто проголосував проти, були Росія, Китай, Куба, Північна Корея, Іран, Сирія, В'єтнам. Серед тих, хто утримався, були Індія, Бразилія, Південна Африка, Мексика, Єгипет, Саудівська Аравія, Об'єднані Арабські Емірати, Йорданія, Катар, Кувейт, Ірак, Пакистан, Сінгапур, Таїланд, Малайзія, Індонезія та Камбоджа[55]. Це не перший випадок, коли держава-член призупиняє членство в Раді з прав людини. Лівія втратила своє місце в 2011 році після придушення протестів правителя Муаммара Каддафі, якого пізніше було повалено[153].

Геннадій Кузьмін, заступник російського посла, у коментарях перед голосуванням закликав країни «проголосувати проти спроб західних країн та їхніх союзників зруйнувати існуючу архітектуру прав людини». Виступаючи після ухвалення резолюції, Кузьмін раптово заявив, що Росія вже того дня вирішила вийти з Ради до закінчення терміну повноважень[153].

Наприкінці квітня генсек ООН відвідав Росію та Україну.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш 26 квітня заявив, що прибув до Москви як «посланник миру» і провів «відверті дискусії» з міністром закордонних справ Росії Сергієм Лавровим. За його словами, РФ стверджує, що те, що відбувається, є спеціальною військовою операцією з озвученими цілями. Він закликав до термінового створення справді безпечних гуманітарних коридорів, які б поважали всі, для евакуації цивільного населення та доставки вкрай необхідної допомоги та закликав до координації між Росією, Україною, ООН і Червоним Хрестом, щоб забезпечити безпечну евакуацію тих мирних жителів, які хочуть виїхати, як на заводі «Азовсталь», так і в місті, у будь-якому напрямку, який вони виберуть, і доставити потрібна гуманітарна допомога[72].

Пізніше генсек зустрівся з президентом Володимиром Путіним. Під час зустрічі у форматі тет-а-тет Генеральний секретар підтвердив позицію ООН

щодо України, обговорили пропозиції щодо гуманітарної допомоги та евакуації мирного населення із зон конфлікту, зокрема щодо ситуації в Маріуполі.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш закликав до «ретельного розслідування та притягнення до відповідальності» щодо ймовірних військових злочинів, коли він відвідав Бучу в Україні[158].

26 квітня, зіткнувшись із загостренням кризи в Україні, ООН подвоїла свій екстрений заклик до 2,24 мільярда доларів США для надання допомоги та захисту майже дев'яти мільйонам людей. Представництво ООН в Україні повідомило, що з початку війни було зафіксовано близько 136 нападів на заклади охорони здоров'я, що становить майже 70 відсотків світових нападів на цей сектор цього року. Оновлений терміновий заклик спрямований на 8,7 мільйона людей, більше половини з яких – жінки. Він організований за п'ятьма основними стратегіями, які включають доставку допомоги у найбільш важкодоступні райони. На той момент конвої під проводом ООН доставляли вантажі п'ять разів[76].

26 квітня 2022 року Генеральна Асамблея ООН прийняла нову резолюцію, в якій закликала п'ять постійних членів Ради Безпеки виправдати застосування права вето. Після резолюції, ухваленої консенсусом, будь-яке таке використання тепер ініціюватиме засідання Генеральної Асамблеї, де всі члени ООН зможуть ретельно розглянути вето та прокоментувати його. Резолюція була прийнята після того, як Росія застосувала право вето в Раді на наступний день після того, як вона вторглася в Україну, у відповідь на заклики безумовно вийти з країни.

Від імені 83 співавторів посол Ліхтенштейну в ООН Крістіан Венавезер представив проект під назвою «Постійний мандат на обговорення в Генеральній Асамблеї, коли в Раді Безпеки накладено вето», ухвалений без голосування. Резолюція, яка набуде чинності негайно, у виняткових випадках надає перевагу державам, які мають право вето, у списку доповідачів під час

наступних дебатів Генеральної Асамблеї, таким чином запрошуючи їх до відповідальності за обставини, що стоять за використанням права вето[152].

Рада Безпеки ООН ухвалила заяву 6 травня 2022 року, в якій рішуче підтримує зусилля Генерального секретаря щодо досягнення мирного врегулювання в Україні. Генеральний секретар привітав той факт, що Рада Безпеки вперше виступає одним голосом за мир в Україні[54].

12 травня Рада з прав людини на позачерговому засіданні по Україні схвалила резолюцію, яка закликає до розслідування звірств, звинувачених проти російських окупаційних військ. Росія не приймала участь у засіданні. Відсутність Росії відбулася після того, як минулого місяця Генеральна Асамблея ООН виключила її з Ради. Як зацікавлена країна Росія все ж могла брати участь у розгляді, під час якого країни-члени готувалися розглянути проект резолюції, що закликає припинити війну та продовжувати міжнародну підтримку для притягнення до відповідальності її жертв[94].

На 34 спеціальній сесії Ради було представлено інформацію про розслідування зловживань в Україні, яке було розпочато в березні на прохання більшості учасників форуму[56].

Генеральний директор ЮНЕСКО засудив убивство французького журналіста Фредеріка Леклерка-Імгофа 30 травня під час висвітлення евакуації мирного населення поблизу українського міста Сєверодонецьк для bfmTV[64].

Після 100 днів війни Гутерріш закликає припинити насильство, оскільки ООН працює над звільненням життєво важливого експорту продовольства та добрив. Амін Авад, координатор ООН з питань кризи в Україні, заявив, що Організація докладаеть всіх зусиль, щоб забезпечити вивільнення зерна, яке застрягло в чорноморських портах України. Не менш важливим для світових фермерів є надійне постачання добрив з Росії, великого світового виробника. Близько 1,5 мільярда людей у всьому світі «потребують цієї їжі та добрив[122].

3 червня генсек ООН попередив про "ураган голоду" і "колапс глобальної продовольчої системи". Тим часом гуманітарні організації ООН оприлюднили

нове попередження про величезні потреби, спричинені війною, оскільки Організація продовжує наполягати на забезпеченні експорту продовольства та добрив з України та Росії до всього світу на тлі тривожного рівня відсутності продовольчої безпеки. Амін Авад, координатор ООН з питань кризи в Україні, підтвердив, що Організація докладас всіх зусиль, щоб забезпечити вивільнення зерна, яке застрягло в чорноморських портах України[122].

6 червня Праміла Паттен, спеціальний представник Генерального секретаря з питань сексуального насильства під час збройних конфліктів, заявила Раді Безпеки, що звинувачення в сексуальному насильстві з боку російських військ в Україні зростають, висловивши жаль з приводу різкої невідповідності між цією болючою реальністю та прагненням світової спільноти припинити використання зґвалтувань як зброї війни.

Праміла Паттен, спеціальний представник Генерального секретаря з питань сексуального насильства під час збройних конфліктів, нагадала про свій нещодавній візит до України та окреслила елементи нещодавно підписаної Рамкової угоди щодо запобігання та реагування на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, яка спрямована на посилення відповідальності. і боротися з цими жахливими злочинами[90].

Нагадуючи про численні резолюції Ради, які підкріплені міжнародним правом, які забороняють використання сексуального насильства як тактики ведення війни, Спеціальний представник наголосила на розриві прірви між цими зобов'язаннями та становищем багатьох жінок у всьому світі.

Станом на 3 червня Моніторингова група Верховного комісара ООН з прав людини отримала повідомлення про 124 ймовірні акти сексуального характеру, пов'язані з конфліктом, по всій Україні.

Було створено національну гарячу лінію з питань домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, яка отримала численні шокуючі повідомлення, починаючи від групового зґвалтування та закінчуючи примусом, коли близьких людей змушують спостерігати за актом сексуального насильства, вчиненим проти партнера або дитини.

8 червня Генеральний секретар ООН попередив, що війна в Україні загрожує розв'язати безпрецедентну хвилю голоду та злиднів, залишаючи за собою соціальний та економічний хаос. Люди в усьому світі стикаються з кризою вартості життя, якої не бачили більше ніж одне покоління. Наслідки війни в Україні спричинили серйозну кризу вартості життя, від якої не може уникнути жодна країна чи спільнота, заявив генсек на прес-конференції, присвяченій оприлюдненню звіту про вплив конфлікту на продовольчу безпеку, енергетику та фінансування.

За оцінками, 1,6 мільярда людей у 94 країнах піддаються принаймні одному виміру кризи, причому близько 1,2 мільярда людей, які живуть у країнах «ідеального шторму», дуже вразливі до всіх трьох вимірів, показало аналітичне резюме Глобальної групи реагування на кризи. Кількість людей із гострою нестачею їжі подвоїлася з 135 мільйонів до пандемії до 276 мільйонів лише за два роки. Хвильові наслідки війни можуть збільшити це число до 323 мільйонів. Близько 60 відсотків працівників у всьому світі вже мають нижчі реальні доходи, ніж до пандемії, тобто сім'ям доводиться вибирати, наприклад, пропускати прийом їжі, залишати дітей у школі чи оплачувати рахунки за лікування[44].

Глава ООН сказав, що пані Грінспен і головний гуманітарний секретар ООН Мартін Гріффітс координуватимуть роботу двох робочих груп для пошуку «пакетної угоди», яка дозволить безпечно та надійно експортувати продовольство українського виробництва через Чорне море, а російське продовольство та добрива матимуть безперешкодний доступ до світових ринків.

10 червня Офіс ООН УВКПЛ з прав людини, засудило смертний вирок, винесений трьом іноземним бойовикам(британці Ейден Аслін і Шон Піннер, а також марокканець Саудун Брахім – потрапили в полон під час боїв за Україну, захищаючи південне портове місто Маріуполь) в Україні судом у самопроголошеній Донецькій народній республіці[62].

На регулярному брифінгу в Нью-Йорку про винесені смертні вироки, речник ООН Стефан Дюжаррік заявив, що Організація завжди і завжди буде виступала проти смертної кари за будь-яких обставин. Вони закликають затриманих учасників бойових дій отримати міжнародний захист і поводитися з ними відповідно до Женевських конвенцій.

21 червня спеціальний радник ООН із запобігання геноциду Вайрїму Ндерїту проінформувала Раду Безпеки, посиливши занепокоєння щодо «підвищених ризиків» сексуального насильства та торгівлі людьми, які суттєво впливають на жінок і дітей[163].

28 червня глава ООН з політичних питань і розбудови миру Розмарі ДіКарло заявила в Раді Безпеки, що «жахливий конфлікт» в Україні не має ознак вщухання. Вона зазначила, що з часу її останнього оновлення 5 квітня «незліченна кількість українських мирних жителів» була вбита під час невідбиркових атак, міста зруйновані, а велика частина орних земель країни «жахливо спотворена обстрілами»[63].

Станом на 26 червня Управління ООН з прав людини (УВКПЛ) зафіксувало 10 631 жертв серед цивільного населення в країні – 4 731 загиблих і 5 900 поранених. Попри те, що понад 8,8 мільйонів людей по всій Україні отримали ту чи іншу форму гуманітарної допомоги та послуг захисту, щонайменше 16 мільйонів потребують допомоги. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців оцінює, що понад 5,2 мільйона біженців знайшли притулок по всій Європі, а понад 3,5 мільйона українських біженців зареєструвалися для отримання тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту на континенті. Розмарі ДіКарло повідомила Раді, що Програма розвитку ООН (ПРООН) запустила Програму стійкості та відновлення, щоб підтримати реагування уряду на надзвичайні ситуації, допомогти зберегти економіку та допомогти оцінити першочергові потреби[126].

Виступаючи в режимі відеоконференції, президент України Володимир Зеленський стверджував, що дії Росії в його країні зробили її «терористичною

державою», яку слід виключити з ООН. Визнаючи, що Організація не має юридичного визначення того, що таке «терористична держава», він наголосив, що російське вторгнення в Україну «демонструє не лише значення цього поняття, але й нагальну потребу закріпити його юридично».

13 липня генеральний секретар Антоніу Гутерріш заявив, що зроблено «важливий крок вперед», щоб дозволити «безпечний і надійний експорт» мільйонів тонн зерна через Чорне море. Глава ООН назвав прогрес між Росією та Україною щодо дозволу відновлення експорту зерна під час переговорів за посередництва ООН у Туреччині як «промінь надії полегшити людські страждання та полегшити голод у всьому світі». Уряд Туреччини тижнями співпрацював з ООН, щоб досягти угоди після того, як російське вторгнення в Україну 24 лютого зумовило значне зростання цін на зерно, кулінарну олію, паливо та добрива, а також серйозні проблеми з ланцюгом поставок по всьому світу[71].

Угоду про відновлення експорту українського зерна через Чорне море в умовах війни було підписано 22 липня. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш сказав на церемонії підписання в Стамбулі, Туреччина, що це «маяк надії» у світі, який відчайдушно потребує цього. План ООН, який також відкриває шлях для виходу російських продуктів харчування та добрив на світові ринки, допоможе стабілізувати спіралеподібне зростання цін на продовольство в усьому світі та запобігти голоду, який зачіпає мільйони людей[51].

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), Україна є одним із провідних світових експортерів зерна, поставляючи на світовий ринок понад 45 мільйонів тонн щорічно. Генеральний секретар також оголосив про створення Спільного координаційного центру для моніторингу виконання. Він проходитиме у Стамбулі та включатиме представників України, Росії та Туреччини[52].

1 серпня генеральний секретар ООН привітав відхід першого судна з українського порту Одеса із зерном у рамках знакової угоди, підписаної Україною, Росією та Туреччиною під наглядом ООН[128].

11 серпня Рафаель Маріано Гросі заявив, що присутність МАГАТЕ на Запорізькій атомній електростанції в Україні дозволить організації здійснювати важливу технічну діяльність у сфері ядерної безпеки, безпеки та гарантій і водночас забезпечить стабілізуючий вплив. Рафаель Маріано Гросі сказав, що українська влада повідомила ядерну службу про відновлення обстрілу на місці за попередні три дні, але вони заявили, що всі системи безпеки залишаються в робочому стані. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш закликав до розгортання місії «якнайшвидше». Гутерріш сказав, що ООН має матеріально-технічне забезпечення та потенціал безпеки в Україні, щоб підтримати будь-яку місію МАГАТЕ, за умови згоди Росії та України[132].

22 серпня, майже через шість місяців після початку російського вторгнення в Україну, ЮНІСЕФ підтвердив, що щонайменше 972 дитини були вбиті або поранені внаслідок насильства[85].

23 серпня Управління ООН з прав людини (УВКПЛ) висловило занепокоєння після того, як у соціальних мережах з'явилися фотографії та відео, на яких зображено металеві клітки, які будують у філармонії в зруйнованому українському місті Маріуполь, ймовірно, для розміщення військовополонених (полонених)[89].

24 серпня, рівно пів року як Російська Федерація вторглася в Україну, порушивши територіальну цілісність і суверенітет країни та Статут ООН. Європа зіткнулася з найшвидшим вимушеним переміщенням населення з часів Другої світової війни, коли майже одна третина населення України – приблизно 14 мільйонів людей – були змушені покинути свої домівки.

Протягом цих 4 368 годин війни було зареєстровано понад 13 200 жертв серед цивільного населення, у тому числі понад 5 500 смертей, і, за даними ЮНІСЕФ, щонайменше 972 дитини були вбиті або поранені внаслідок

насильства, згідно з останніми цифрами, наданими Управлінням Верховного комісара США. Права людини (УВКПЛ). Реальна цифра, ймовірно, значно вища[101].

З першого дня ООН та її партнери розширили масштаби операцій, залучивши понад 1400 співробітників ООН у всіх 24 областях України, доставляючи продукти харчування, житло, ковдри, ліки та воду тим, хто найбільше їх потребує. в тому числі жінки, діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями. Головним пріоритетом ООН стало забезпечення захисту цивільного населення та безперешкодного гуманітарного доступу до всіх, хто потребує допомоги, безпечна евакуація цивільних осіб, які опинилися в районах бойових дій, і відновлення експорту життєво необхідних товарів.

Після півроку війни майже 18 мільйонів людей в Україні потребують гуманітарної допомоги. Крім того, за оцінками Міжнародної організації праці (МОП), з початку війни в Україні було втрачено 4,8 мільйона робочих місць[96].

ООН попереджає, що нинішня продовольча криза може швидко перетворитися на продовольчу катастрофу глобальних масштабів у 2023 році. За оцінками ВПП, хвильові наслідки війни можуть збільшити кількість людей, які зіткнуться з гострою нестачею продовольства, на 47 мільйонів у 2022 році.

27 серпня координатор ООН з Чорноморської зернової ініціативи Амір Абдулла повідомив, що в рамках Чорноморської угоди експортовано понад мільйон тонн зерна та продуктів харчування. Це досягнення стало можливим завдяки колективним зусиллям і наполегливій роботі Спільного координаційного центру (СКЦ). Операції розпочалися 1 серпня, і СКЦ здійснив десятки рейсів через Чорне море. У той же день групи провели 100-ту перевірку на борту затверджених вантажних суден[130].

Координатор ООН нагадав, що хоча угода охоплює комерційні операції для відновлення експорту, Всесвітня продовольча програма (ВПП) також

змогла відновити закупівлі української пшениці для своїх гуманітарних операцій у таких країнах, як Ефіопія та Ємен.

6 вересня 2022 року під час брифінгу в Раді Безпеки Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш наголосив на необхідності деескалації ситуації навколо Запорізької АЕС в Україні, що перебуває в стані аварії. Тижнями найбільша в Європі атомна станція неодноразово зазнавала обстрілів, що викликало побоювання щодо можливої ядерної катастрофи.

Підкресливши свою серйозну стурбованість ситуацією, глава ООН знову попередив, що будь-яка шкода Запоріжжю чи будь-якому іншому ядерному об'єкту в Україні може призвести до масштабної катастрофи. Зусилля з відновлення заводу як суто цивільної інфраструктури є життєво важливими. Як перший крок, російські та українські сили повинні взяти на себе зобов'язання не брати участі в будь-якій військовій діяльності в напрямку або з території заводу. Запорізький об'єкт і його оточення не повинні бути ціллю або майданчиком для бойових дій. Другим кроком буде досягнення угоди про демілітаризований периметр[127].

Генеральний секретар закликав взяти на себе зобов'язання підтримувати інспекторів Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), які працюють на станції. Після місяців переговорів нарешті туди прибула команда з 14 членів ядерної служби.

7 вересня 2022 року глава ООН з політичних питань і розбудови миру Розмарі ДіКарло оновила Раду Безпеки, заявивши, що було вбито 5718 людей, у тому числі 372 дитини. Кількість українських біженців у Європі перевищила сім мільйонів. Війна також спричиняє масштабне переміщення, внаслідок чого на сьогодні понад 6,9 мільйона людей стали внутрішньо переміщеними особами. Фонд розвитку ООН (ПРООН) оцінює наслідки війни для здоров'я, доступу до освіти, засобів до існування, продовольчої безпеки та загального рівня бідності та людського розвитку. Результати очікуються в грудні. У той же час розширена гуманітарна допомога ООН наразі охоплює 12,7 мільйона людей, а понад 560 гуманітарних організацій зараз працюють по всій країні, і

всі вони доповнюють роботу тисяч українських волонтерів. З 1 серпня 100 суден вийшли з українських портів, перевозячи понад 2 300 000 метричних тонн зерна через три континенти, у тому числі 30 відсотків до країн з низьким і нижчим середнім рівнем доходу. Хоча світові ціни на продовольчі товари залишаються високими, це сприяє зниженню цін, сказала вона, посилаючись на звіти Продовольчої та сільськогосподарської організації (FAO)[97].

9 вересня голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні заявив, що під час конфлікту в Україні загинуло майже 5800 осіб, а ситуація з військовополоненими на контрольованих Росією територіях викликає занепокоєння. Моніторингова місія ООН підтвердила 14 059 жертв серед цивільного населення, що 5 767 людей убито та 8 292 поранено, також задокументувала низку порушень щодо військовополонених. Хоча співробітникам було надано безперешкодний доступ до місць інтернування та ув'язнення на підконтрольній Україні території, Росія не надала доступу до військовополонених, які утримуються на її території чи на окупованій території. Повідомляється, що багато українських військовополонених там хворіють на гепатит А, туберкульоз та інші інфекційні захворювання. Крім того, багатьом не дозволяли зв'язуватися з родичами, позбавляючи їхні родини права знати, що з ними сталося. Місія також задокументувала випадки тортур і жорстокого поводження з військовополоненими на території, контрольованій Урядом, зазвичай після захоплення, під час початкових допитів або транспортування до таборів для інтернованих[129].

Пані Богнер також повідомила про «значне погіршення» ситуації в Криму, окупованому Росією з 2014 року. Вона назвала обмеження на здійснення основних свобод, катування та жорстоке поводження, насильницькі зникнення та свавільні арешти, а також порушення прав на справедливий суд, а також відсутність відповідальності за такі порушення прав людини.

9 вересня Комітет ООН з прав людей з інвалідністю (КПІ) оприлюднив спеціальну доповідь про становище людей з інвалідністю в Україні. Комітет

повідомив, що люди з обмеженими можливостями, які перебувають у зонах російського контролю в Україні, нібито використовуються збройними силами Російської Федерації як «живий щит»[151].

Того ж 9 вересня голова Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаель Маріано Гроссі попередив, що обстріл українського міста Енергодар ставить під загрозу Запорізьку атомну електростанцію (ЗАЕС). Обстріли знищили енергетичну інфраструктуру, яка живить місто, де живе персонал, що обслуговує станцію, спричинивши повне знеструмлення, яке також загрожує атомному об'єкту[134]. Тому Гроссі закликав негайно припинити всі обстріли в усьому районі.

12 вересня генеральний директор МАГАТЕ повторив свій заклик до створення охоронної зони ядерної безпеки на Запорізькій атомній електростанції в Україні. Він назвав ситуацію «недопустимою»[100].

Станом на 14 вересня, понад 580 гуманітарних партнерів по всій Україні надали життєво важливу допомогу та захист 13,3 мільйонам людей.

Станом на 14 вересня в рамках Чорноморської зернової ініціативи з портів України було відвантажено 2,7 млн тонн зерна та інших продуктів харчування.

У Женеві в п'ятницю, 16 вересня, Управління ООН з прав людини (УВКПЛ) заявило, що слідчі ООН, які вже перебувають в Україні, з'ясовуватимуть, чи поховані в братських могилах, виявлених в українському місті Ізюм, були військовими чи цивільними особами та чи мали вони померли внаслідок бойових дій або природною смертю[139].

23 вересня Незалежна міжнародна слідча комісія по Україні повідомила Раді з прав людини, що на основі доказів, зібраних Комісією, вона дійшла висновку про вчинення військових злочинів Російською Федерацією в Україні. Існують розумні підстави вважати, що було скоєно «низку» порушень міжнародного права прав людини та гуманітарного права. Комісія встановила, що деякі військовослужбовці Російської Федерації вчиняли злочини сексуального та гендерного насильства, а також задокументувала випадки,

коли дітей гвалтували, катували, незаконно ув'язнювали, убивали та отримували поранення під час невибіркових нападів із застосуванням вибухової зброї[80].

3.2 Обговорення російсько-української війни в ООН у вересні-жовтні 2022 р.

29 вересня Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш заявив, що план Росії анексувати чотири окуповані регіони в Україні буде незаконним кроком, порушенням міжнародного права та має бути засуджений: «Хартія чітка. Будь-яка анексія території держави іншою державою в результаті загрози силою або її застосування є порушенням принципів Статуту ООН і міжнародного права». Глава ООН заявив після того, як Кремль оголосив, що в Москві відбудеться церемонія офіційного запуску процесу анексії Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей. Генеральний секретар підкреслив, що як один із п'яти постійних членів Ради Безпеки Росія «розділяє особливу відповідальність» за дотримання Статуту ООН. Він зазначив, що «так звані «референдуми»», які проводяться під час активного збройного конфлікту, на окупованих територіях і поза межами правового та конституційного поля України, не можна назвати справжнім волевиявленням народу. «Будь-яке рішення Росії йти вперед ще більше поставить під загрозу перспективи миру. Це продовжить драматичний вплив на світову економіку, особливо на країни, що розвиваються, і завадить нашій здатності доставляти життєво необхідну допомогу по всій Україні та за її межами»[141].

30 вересня Росія наклала вето на резолюцію Ради безпеки, яка засуджує спробу анексії регіонів України. Представляючи Росію, посол Василь Небензя звинуватив розробників резолюції в «провокації», щоб змусити його країну застосувати право вето. Він сказав, що мешканці чотирьох регіонів, на які зараз претендує Росія, отримали «переважну» підтримку, а результати так званих референдумів були визнані міжнародними спостерігачами, і тепер,

після схвалення парламентом Росії та указами президента, «повороту назад не буде».

Проект резолюції, розповсюджений Сполученими Штатами та Албанією, підтримали десять із п'ятнадцяти членів Ради, Росія проголосувала проти. Четверо членів утрималися: Бразилія, Китай, Габон та Індія. Проект назвав так звані референдуми, проведені Росією в чотирьох областях України, які Москва зараз «вважає» суверенними територіями – Луганській, Донецькій, Херсонській та Запорізькій – незаконними та спробою змінити міжнародно визнані кордони України[95].

Через вето Росії, згідно з новою процедурою, ухваленою Генеральною Асамблеєю ООН у квітні, Асамблея тепер повинна автоматично збиратися протягом десяти днів, щоб орган із 193 членів ретельно проаналізував і прокоментував голосування. Будь-яке застосування вето будь-яким із п'яти постійних членів Ради викликає засідання.

7 жовтня гуманітарна допомога надійшла до районів північно-східної України, які нещодавно були звільнені з-під контролю Росії під час триваючих боїв. Продуктову допомогу отримали понад 73 тисячі жителів Харківської області, що становить майже половину населення відвойованих районів.

За даними Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКГП), села та селища по всій області, які повернулися під контроль українського уряду, не можуть задовольнити навіть найелементарніші потреби. У місті Ізюм 8000-9000 людей, які все ще там, «цілком залежать» від гуманітарної допомоги, щоб вижити. Ринки та магазини були зруйновані або закриті, а сім'ї «збираються на головній площі міста», щоб обмінятися майном і продуктами, щоб задовольнити свої основні потреби, пояснив речник[45].

На додаток до продовольчої допомоги, Управління з координації гуманітарних питань координує роздачу 12 000 гігієнічних наборів і кухонних наборів, сонячних ламп і ковдр серед 15 000 людей.

10 жовтня експерти ООН з прав людини висловили серйозну стурбованість щодо мігрантів з України, заявивши, що третина населення

втекла з країни після початку війни, а жінки, діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями опинилися в надзвичайно вразливому становищі.

Комітет із захисту прав усіх трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей заявив, що згідно з міжнародним правом держави зобов'язані захищати права людей у переїзді. Це включає положення, які встановлюють конкретні зобов'язання, пов'язані з правами груп у вразливих ситуаціях у контексті міжнародної міграції в країнах походження, транзиту, призначення та повернення. Комітет нагадав державам про їхні юридичні зобов'язання щодо захисту прав дітей у контексті міжнародної міграції на їхній території та під їхньою юрисдикцією, включаючи право на ім'я, ідентифікацію та громадянство, сімейне життя, захист від усіх форм насильства та насильство, включаючи експлуатацію, дитячу працю та викрадення, а також продаж або торгівлю дітьми[137].

12 жовтня Генеральна Асамблея ООН значною більшістю голосів прийняла резолюцію, в якій закликала країни не визнавати чотири регіони України, на які претендує Росія після так званих референдумів, проведених у вересні, і вимагала від Москви змінити курс. У результаті 143 країни-члени проголосували за, п'ять проголосували проти і 35 утрималися. Проти проголосували Білорусь, Кореїська Народно-Демократична Республіка, Нікарагуа, Росія та Сирія. Більшість країн, які утрималися, були африканськими, поряд з Китаєм та Індією[57].

У резолюції «на захист принципів» Статуту ООН зазначається, що Донецька, Херсонська, Луганська та Запорізька області тимчасово окуповані Росією внаслідок агресії, яка порушує територіальну цілісність, суверенітет і політичну незалежність України. Генеральна Асамблея автоматично взяла резолюцію на обговорення, викликане використанням Росією права вето в Раді Безпеки щодо її спроби анексії. Резолюція закликає всі держави, ООН і міжнародні організації не визнавати будь-які претензії Росії на анексію та вимагає негайного скасування її заяви про анексію. У резолюції вітається та

«висловлюється рішуча підтримка» постійних зусиль Генерального секретаря та держав-членів щодо деескалації поточної ситуації в пошуках миру шляхом діалогу, переговорів та посередництва[138].

Станом на 18 жовтня офіційні дані ООН свідчать про 15 956 жертв серед цивільного населення: 6 322 убитих і 9 634 поранених після вторгнення Росії 24 лютого. За даними ЮНІСЕФ, близько 5,7 мільйонів дітей шкільного віку постраждали від початку війни. Всесвітня організація охорони здоров'я каже, що було підтверджено понад 630 атак на охорону здоров'я, і з кожним днем з'являються «нові виміри». Психосоціальна травма стає додатковим виміром страждань цивільного населення. Міністерство охорони здоров'я України та ВООЗ повідомляють, що щонайменше 10 мільйонів людей потребуватимуть психосоціальної підтримки. «Це включає жінок і дівчат, які страждають від сексуального та інших форм гендерного насильства, діти, які щодня чують попереджувальні сирени, сім'ї, які були розділені, або люди, які просто намагаються вижити щодня.

18 жовтня Незалежна комісія з розслідування ситуації в Україні представила свою першу докладну письмову доповідь Генеральній Асамблеї ООН. За результатами розслідування подій у Київській, Чернігівській, Харківській та Сумській областях наприкінці лютого та березні 2022 року Незалежна міжнародна слідча комісія в Україні дійшла достатніх підстав для висновку, що низка військових злочинів, порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права вчинено в Україні. Комісія задокументувала напади без розбору з використанням вибухової зброї в населених пунктах, які зазнали нападу російських збройних сил. Комісія також встановила, що російські збройні сили атакували мирних жителів, які намагалися втекти. Комісія задокументувала моделі страт без розгляду, незаконного ув'язнення, тортур, жорстокого поводження, зґвалтувань та іншого сексуального насильства, скоєного в районах, окупованих російськими збройними силами, у чотирьох регіонах, на яких вона зосередилася. Людей затримали, деяких незаконно депортували до Російської Федерації, багато

вважаються зниклими безвісти. Сексуальне насильство зачіпає жертв будь-якого віку. Члени сім'ї, в тому числі діти, іноді були змушені бути свідками злочинів.

У зв'язку з цим Комісія рекомендувала посилити координацію міжнародних і національних зусиль щодо підзвітності для підвищення ефективності та запобігання шкоди жертвам і свідкам. Комісія відвідала 27 міст і селищ, опитала 191 потерпілого та свідка[150].

21 жовтня голова ООН з політичних питань Розмарі ДіКарло поінформувала Раду Безпеки разом із постійним координатором і гуманітарним координатором в Україні Деніз Браун. Військова ескалація Росії в Україні призведе до ще більших страждань у всьому світі, і її необхідно зупинити, заявив у п'ятницю глава ООН з політичних питань, додавши, що подальші розмови про можливе використання ядерної зброї можуть призвести до «небезпечної ситуації». Застерігши від подальших розмов про будь-яке використання нетрадиційної зброї на полі бою, вона відзначила ризик, який створює військова діяльність навколо контрольованої Росією Запорізької АЕС. Будь-яке подальше пошкодження, навмисне чи випадкове, «може мати катастрофічні наслідки. Будь-яка військова діяльність проти об'єкта, з нього або поблизу нього має бути негайно припинена[119].

Вона зазначила, що глобальний вплив війни в Україні є «значним і зростаючим», закликавши продовжити Чорноморську зернову ініціативу під керівництвом ООН для експорту життєво важливих продовольчих ринків, які цього потребують.

25 жовтня на міжнародній конференції в Берліні на підтримку спустошеної війною нації, організованій Німеччиною та Європейською комісією, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) і Програма розвитку ПРООН (ПРООН) підписали угоду на 2 мільйони євро, яка має допомогти відновити пошкоджені громадські будівлі в Україні та сприяти відновленню та відбудові. Угода фінансується Партнерством з енергоефективності та навколишнього середовища у Східній Європі та надасть підтримку

українським містам у реалізації позики ЄІБ на підвищення енергоефективності на суму 300 мільйонів євро[160].

ПРООН допоможе вибраним містам отримати вигоду від позики ЄІБ, яка буде використана для термічної реконструкції громадських будівель, а також для ремонту та адаптації пошкоджених війною, щоб забезпечити, щоб будівлі краще відповідали потребам внутрішньо переміщених осіб та громад, які їх приймають.

27 жовтня на брифінгу в Раді Безпеки високопосадовець Управління з питань роззброєння заявив, що Організація Об'єднаних Націй не знає про будь-які програми біологічної зброї в Україні. Ізуму Накаміцу раніше повідомляв послам - спочатку в березні, а потім знову в травні - що ООН не бачить доказів використання біологічної зброї в Україні. Також важливо є те, що ООН наразі не має ані мандату, ані технічних чи оперативних можливостей для розслідування цієї інформації[159].

Ебо повідомив про перебіг офіційної консультативної зустрічі в Женеві, яку запросила Росія відповідно до статті V Конвенції та Заключних декларацій її Другої та Третьої конференцій з перегляду. Нарада вислухала представлення Російською Федерацією її запиту на консультації за статтею V щодо відповідних невирішених питань Російської Федерації перед Сполученими Штатами та Україною щодо виконання їхніх відповідних зобов'язань за Конвенцією в контексті функціонування біологічних лабораторій в Україні. І Україна, і США відповіли на зустрічі, яка завершилася без консенсусу. Росія подала офіційну скаргу до Ради Безпеки за статтею VI Конвенції, заявивши, що Україна та США не надали «необхідних пояснень». Стаття VI дозволяє державам-учасницям просити Раду розслідувати порушення Конвенції. Країни повинні співпрацювати в будь-якому розслідуванні Ради.

Посол США Лінда Томас-Грінфілд назвала зустріч «колосальною втратою часу», заявивши, що вона була проведена з єдиною метою поширення дезінформації.

30 жовтня Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш висловив глибоку стурбованість у зв'язку з рішенням Росії призупинити свою участь у Чорноморській зерновій ініціативі – угоді, спрямованій на відновлення експорту життєво важливих продуктів харчування та добрив з України до решти світу. Речник ООН Стефан Дюжаррік заявив у заяві, що пан Гутерріш вирішив відкласти свій від'їзд на саміт Ліги арабських держав в Алжирі на день, щоб зосередитися на цьому питанні[144].

Ініціатива мала закінчитися у другій половині листопада, але була можливість її продовжити, якщо погодяться всі сторони, включно з Росією та Україною.

Угода виявилася успішною для зниження цін, дозволивши безпечно транспортувати мільйони тонн зерна з українських портів. У вересні Ребекка Грінспан, голова торгового органу ООН, ЮНКТАД, і Амір Абдулла, координатор ООН із Чорноморської зернової ініціативи, могли з гордістю оголосити, що ціни знижувалися п'ять місяців поспіль і що індекс цін на продовольство, який вимірює місячну зміну міжнародних цін на кошик продовольчих товарів, знизився майже на 14 відсотків від піку в березні. За оцінками ООН, Ініціатива опосередковано запобігла крайній бідності близько 100 мільйонів людей.

Пан Дюжаррік сказав, що Генеральний секретар продовжує інтенсивні контакти, спрямовані на припинення призупинення Росією участі в Ініціативі. Це залучення спрямоване на відновлення та повну реалізацію ініціативи щодо сприяння експорту продовольства та добрив з України, а також усунення перешкод, що залишаються на шляху експорту російського продовольства та добрив. В інформаційній записці, Секретаріат Організації Об'єднаних Націй у тісній співпраці з турецькою делегацією в Спільний координаційний комітет (СКК) заявив, що продовжуватиме залучати всіх представників, щоб пропонувати варіанти наступних кроків щодо діяльності СКК відповідно до цілей та положення, викладені в Ініціативі.

14 листопада Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, яка закликає Росію виплатити військові репарації Україні, оскільки послы зібралися, щоб відновити екстрену спеціальну сесію, присвячену конфлікту. За резолюцію проголосували 94 країни, проти – 14, а 73 утрималися. Близько 50 країн виступили співавторами резолюції про створення міжнародного механізму компенсації збитків, втрат і травм, а також реєстру для документування доказів і позовів[69].

Презентуючи резолюцію, Посол України Сергій Кислиця мотивував у своєму виступі біблійне прислів'я про те, що «немає нічого нового під сонцем». Він наполягав на тому, що Росія повинна нести відповідальність за порушення нею міжнародного права. Демонструючи приклад того що сімдесят сім років тому Радянський Союз вимагав і отримав репарації, називаючи це моральним правом країни, яка зазнала війни та окупації.

Кислиця зазначив, що Росія також підтримала створення Компенсаційної комісії ООН (UNCC), створеної в 1991 році після вторгнення Іраку та окупації Кувейту. Комісія завершила свій мандат у лютому, повідомив він, виплативши понад 52 мільярди доларів як компенсації жертвам.

Виступаючи перед голосуванням, посол Росії Василь Небензя охарактеризував проект резолюції як «класичний приклад» того, що вузька група держав діє не на основі міжнародного права, а намагається освятити щось незаконне. Він сказав, що країни, які підтримують резолюцію, намагаються позиціонувати Генеральну Асамблею як судовий орган, яким вона не є. Крім того, він «не сумнівався», що фінансування надійде із заморожених російських активів, які складають мільярди. Країни Заходу давно хотіли розморозити ці активи не для того, щоб повернути їх власнику чи витратити їх на допомогу Україні, «а скоріше для того, щоб фінансувати власні постійно зростаючі поставки зброї Києву та покрити борги за зброя вже поставлена».

Того ж 14 листопада гуманітарні організації ООН доставили необхідні речі тисячам людей у Херсоні на півдні України вперше після вторгнення Росії

24 лютого. Оскільки місто стикається з дефіцитом води та електрики, на ринках не вистачає їжі, а в медичних установах повністю бракує ліків. Тому ліки постачаються в один великий медичний центр, достатнього для лікування понад 1000 пацієнтів протягом наступного місяця. Гуманітарна спільнота продовжить мобілізацію ресурсів і постачання протягом найближчих днів, щоб розширити свою діяльність і доставляти більше допомоги людям у всіх районах Херсонської області. Цього року гуманітарні організації охопили 100 тис. людей в регіоні, більшість із яких отримали грошову допомогу[136].

На брифінгу у Нью-Йорку Стефані Трамбле повідомила, що з лютого гуманітарні працівники надали критично важливу допомогу та послуги захисту приблизно 13,5 мільйонам людей у всіх регіонах України. Понад 4,2 мільйона людей отримали грошову допомогу за останні вісім місяців і що ринки знову відкриваються, оскільки уряд працює над відновленням банківських послуг у Харківській та Херсонській областях, де Україна нещодавно відновила контроль. Крім того, партнери також розширюють свої грошові програми також у цих областях. Оскільки сотні медичних закладів по всій країні пошкоджено, гуманітарні організації працюють над посиленням медичної допомоги, навіть якщо війна продовжує знищувати послуги охорони здоров'я. Наприклад, у листопаді Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) постачав 30 мобільних клінік, які надаватимуть послуги з репродуктивного здоров'я для жінок щонайменше в 19 регіонах України[135].

З початку війни ООН та партнери надали медичні послуги понад 8,6 мільйонам людей. Тим часом, оскільки пошкодження інфраструктури ускладнює доступ громад до чистої води, ООН та її партнери продовжують надавати допомогу у забезпеченні водою та гігієною, наразі досягнувши 5,7 мільйонів людей.

15 листопада Голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні Матильда Богнер повідомила, що за останні кілька місяців Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні опитала 159 військовополонених (139 чоловіків і 20 жінок), які були переселені. утримуваних Російською

Федерацією (у тому числі афілійованими збройними формуваннями), та 175 військовополонених (усі чоловіки), утримуваних Україною[109].

Зі слів українських військовополонених можна зробити висновок що одразу після прибуття до певних місць інтернування військовополонених проходили так звані «процедури прийому», які часто передбачали тривале побиття, погрози, напади собак, роздягання та приведення в стресове положення. Свідки повідомляють про смерть принаймні одного військовополоненого під час «процедури прийому» в колонії біля Оленівки в середині квітня 2022 року. Також є інформація про ще вісім таких ймовірних смертей там у квітні 2022 року.

Переважна більшість опитаних розповідали, що під час інтернування їх катували та жорстоко поводитися. Тортури та жорстоке поводження використовувалися не лише для того, щоб змусити військовополонених надати військову інформацію чи заяви про ймовірні злочини. За словами опитаних, їх використовували щодня для залякування та приниження. Військовополонені описували, як їх били, у тому числі кийками та дерев'яними молотками, ногами та електрошоком за допомогою електрошокера та військового телефону, відомого як ТАРік.

Також опитували 20 жінок-військовополонених після звільнення з виправної колонії під Оленівкою та інших закладів у Донецьку та Російській Федерації. У колонії біля Оленівки жінки-військовополонені не зазнавали фізичного насильства, але розповідали, що їх психологічно мучили крики військовополонених чоловіків, яких катували в сусідніх камерах. Однак кілька жінок розповіли, як їх били, вбивали струмом і погрожували сексуальним насильством під час допитів в інших місцях. Українські військовополонені розповідали про переповнені камери, погану гігієну та брак їжі та води. Деякі з них втратили до чверті своєї ваги, а багато хто часто непритомніли в неволі.

16 листопада глава ООН з політичних питань Розмарі ДіКарло повідомила Раді Безпеки, що деякі з найінтенсивніших бомбардувань у війні в Україні сталися останніми днями, і попередила про ризик ескалації та

поширення на інші країни. На думку Розмарі ДіКарло, інцидент у Польщі поблизу українського кордону став страшним нагадуванням про абсолютну необхідність запобігти будь-якій подальшій ескалації[120].

За даними Управління ООН з прав людини УВКПЛ, за дев'ять місяців бойових дій зафіксовано понад 16 630 жертв серед цивільного населення, 6 557 загиблих.

Оскільки український уряд зосереджується на відновленні пошкодженої інфраструктури, Організація Об'єднаних Націй поставила своїм пріоритетом забезпечення того, щоб найбільш уразливі верстви населення отримували зимові товари та послуги. Наразі понад 185 тисяч людей забезпечено основними зимовими товарами. Гуманітарні партнери також встановлюють «пункти обігріву» біля лінії фронту, а понад 500 генераторів розподіляють по лікарнях, поліклініках та іншим пріоритетним установам.

Говорячи про становище дітей, вона сказала, що на війні загинуло понад 400 хлопчиків і дівчаток, ще багато отримали поранення, втратили рідних або були змушені залишити свої домівки. За даними джерел в українському уряді, близько 300 вважаються зниклими безвісти.

17 листопада Генеральний секретар ООН привітав домовленість усіх сторін щодо продовження Чорноморської зернової ініціативи для сприяння безпечному судноплавству експорту зерна, продуктів харчування та добрив з України.

Звертаючись до Ради Безпеки 23 листопада 2022 року, Розмарі ДіКарло, заступник Генерального секретаря ООН з політичних питань і питань розбудови миру, попередила про руйнування, спричинене «безжальними нападами» Росії на цивільне населення та об'єкти критичної інфраструктури по всій Україні. З наближенням зими атаки, за її словами, «поновлюють побоювання, що ця зима буде катастрофічною для мільйонів українців, які стикаються з перспективою місяців холодної погоди без опалення, електрики, води та інших основних комунікацій». «Організація Об'єднаних Націй рішуче засуджує ці атаки та вимагає від Російської Федерації негайно припинити ці

дії», — заявила пані ДіКарло, закликаючи до відповідальності за будь-які порушення законів війни та повторюючи, що атаки, спрямовані проти цивільних осіб та цивільної інфраструктури, заборонені міжнародними нормами. гуманітарне право[42].

Також ДіКарло висловила глибоку стурбованість ситуацією на найбільшій в Європі атомній електростанції в Запоріжжі. За її словами, незважаючи на повідомлення про обстріли на станції на вихідних, ключове обладнання на місці залишається неушкодженим, і немає ніяких безпосередніх проблем з ядерною безпекою чи безпекою. Заступник Генерального секретаря повідомила Раді, що за кілька годин до її виступу Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) повідомило, що станція покладається на дизельні генератори для охолодження та основних функцій ядерної безпеки.

Пані Ді Карло змогла вказати на один промінь світла в інакше негативній оцінці ситуації – обмін полоненими. За її словами, Росія та Україна повідомили про звільнення 35 російських і 36 українських полонених. Вона закликала обидві сторони продовжувати такі звільнення та забезпечити виконання ними своїх зобов'язань згідно з міжнародним правом, зокрема Третьої Женевської конвенції, яка стосується поводження з військовополоненими.

Верховний комісар ООН з прав людини Фолькер Тюрк 25 листопада 2022 року висловив свій шок незмінними людськими стражданнями в Україні, про що свідчить продовження російських ракетних ударів і ударів безпілотників по критичній інфраструктурі в широкому масштабі, а також нещодавні звинувачення у безсудних стратах військовополонених .

За даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ), внаслідок подальших ракетних ударів у середу по місту та Київській області було вбито щонайменше вісім мирних жителів, у тому числі одна дівчина, і поранено щонайменше 45 осіб, серед яких семеро дітей. Ці втрати збільшують загальну кількість загиблих, підтверджених ММПЛУ з моменту, коли 10

жовтня Росія розпочала шквал ракетних ударів і обстрілів боєприпасами по всій країні, щонайменше до 77 цивільних осіб вбитих та 272 поранених[83].

Висновки до розділу 3

Отже, з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України ООН ретельно слідкувала за розвитком російсько-української війни. Члени ООН збирались на екстрені засідання, ухвалювали доленосні рішення про допомогу Україні та засуджували російське вторгнення.

Масштабне вторгнення яке розпочалося у ніч з 23 на 24 лютого 2022 року ООН вважає порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та послідовно запевняє що це суперечить принципам Статуту ООН.

У відповідь на критику і звинувачення ООН у бездіяльності та відсутності дієвої реакції на російську агресію, вважаємо за доцільне висловити думку, що ООН та її спеціалізовані установи не тільки «висловлювали стурбованість». Уся хроніка роботи ООН і її заяв з приводу війни є неупередженим свідченням страхітливих військових злочинів росії. Обговорення проблем війни і поведомлення ООН про неї прямо впливає на думку світової громадськості і є одним з важливих факторів прийняття проти агресора санкцій та допомоги Україні.

Так 28 лютого прокурор Міжнародного кримінального суду відкрив розслідування військових злочинів і злочинів проти людяності, хоча Україна не є державою-учасницею Римського статуту Міжнародного кримінального суду. 7 квітня Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію про виключення Росії з Ради з прав людини.

ООН постійно моніторить людські втрати в Україні та гуманітарну ситуацію, інформує світову громадськість про них. Станом на 26 червня Управління ООН з прав людини зафіксувало 10 631 жертв серед цивільного населення в країні – 4 731 загиблих і 5 900 поранених.

1 березня Організація Об'єднаних Націй та її гуманітарні партнери виступили зі скоординованими екстремими закликами на загальну суму 1,7

мільярда доларів США для надання екстреної гуманітарної допомоги людям в Україні та біженцям у сусідніх країнах. Станом на 26 червня понад 8,8 мільйонів людей по всій Україні отримали ту чи іншу форму гуманітарної допомоги та послуг захисту. Станом на 14 вересня, понад 580 гуманітарних партнерів по всій Україні надали життєво важливу допомогу та захист 13,3 мільйонам людей.

Сприяння ООН у підписанні Угоди про відновлення експорту українського зерна через Чорне море 22 липня мало позитивний вплив не лише для зміцнення міжнародного авторитету України, а й для її обороноздатності. Також Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш регулярно наголошує на необхідності деескалації ситуації навколо атомних електростанцій в Україні.

23 вересня Незалежна міжнародна слідча комісія по Україні повідомила Раді з прав людини про «низку» порушень міжнародного права прав людини та гуманітарного права, вчинення військових злочинів Російською Федерацією в Україні.

Така ситуація призвела до того, що 29 вересня Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш заявив, що плани Росії анексувати чотири окуповані регіони в Україні буде незаконним кроком, порушенням міжнародного права та мають бути засуджені.

Проект відповідної резолюції, розповсюджений Сполученими Штатами та Албанією, підтримали десять із п'ятнадцяти членів Ради, 30 вересня Росія проголосувала проти. Четверо членів утрималися: Бразилія, Китай, Габон та Індія. Проект назвав так звані референдуми, проведені Росією в чотирьох областях України, які Москва зараз «вважає» суверенними територіями – Луганській, Донецькій, Херсонській та Запорізькій – незаконними та спробою змінити міжнародно визнані кордони України.

Через вето Росії, згідно з новою процедурою, ухваленою Генеральною Асамблеєю ООН у квітні, Асамблея тепер повинна автоматично збиратися протягом десяти днів, щоб орган із 193 членів ретельно проаналізував і прокоментував голосування. Будь-яке застосування вето будь-яким із п'яти

постійних членів Ради викликає засідання. Тобто російська агресія прискорила реформування самої ООН.

12 жовтня Генеральна Асамблея ООН значною більшістю голосів прийняла резолюцію, в якій закликала країни не визнавати чотири регіони України, на які претендує Росія після так званих референдумів, проведених у вересні. 143 країни-члени проголосували за, п'ять проголосували проти і 35 утрималися. У резолюції повторюється думка про пошуки миру шляхом діалогу, переговорів та посередництва.

Також ООН сприяє протидії російській пропаганді і фейкам. Так у жовтні на брифінгу в Раді Безпеки розглядався перебіг офіційної консультативної зустрічі в Женеві, на якій Росія звинувачувала Україну у виробництві біологічної зброї. Посол США Лінда Томас-Грінфілд назвала зустріч «колосальною втратою часу», заявивши, що вона була проведена з єдиною метою поширення дезінформації.

14 листопада Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, яка закликає Росію виплатити військові репарації Україні. Близько 50 країн виступили співавторами резолюції про створення міжнародного механізму компенсації збитків, а також реєстру для документування доказів і позовів.

За даними ООН від лютого до середини листопада гуманітарні працівники надали критично важливу допомогу та послуги захисту приблизно 13,5 мільйонам людей у всіх регіонах України, зокрема медичні послуги понад 8,6 мільйонам людей. Понад 4,2 мільйона людей отримали грошову допомогу за останні вісім місяців.

За даними Управління ООН з прав людини УВКПЛ, за дев'ять місяців бойових дій зафіксовано понад 16 630 жертв серед цивільного населення, 6 557 загиблих. Останній місяць Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні фіксує також результати російських масових ракетних обстрілів по цивільних об'єктах і критичній інфраструктурі. Вважаємо, що ці дані мають бути долучені до доказів майбутнього Трибуналу над російськими військовими злочинцями усіх рангів.

ВИСНОВКИ

1. 1974 року Генеральна Асамблея ООН засудила застосування державою збройної сили проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави. Такі дії назвали агресією.

Очевидним є факт непрямой і прямої збройної агресії росії у 2014 р., адже незаконна анексія Криму росією здійснювалася за допомогою збройних сил, а основною рушійною силою незаконних збройних формувань на території Донецької і Луганської областей України були російські громадяни – агенти, диверсанти, військові, а потім і регулярні війська московії. Останні спочатку застосовували проти українських військ реактивні системи залпового вогню зі своєї території, а потім увійшли на території вказаних областей України у серпні 2014 р. і воювали проти українських військ.

Заперечення росією своєї участі у військових діях, а також застосування нею ряду нестандартних методів дало підстави називати події 2014 – 2021 рр. «гібридною війною», а на міжнародних форумах – конфліктом. Конфлікт – нейтральний термін. Як зазначають науковці, різниця між конфліктом та війною полягає у ступені впливу, який вони здійснюють на суспільство, якісних змін, які в ньому відбуваються.

Масштаби військових дій 2022 р. – чисельність задіяних у ній військових підрозділів та територія на яку поширилася так звана путінсько-росіянська «спецоперація», заперечення московією природи ведених нею дій через підміну понять, ступінь спротиву української армії та усього українського суспільства робить наочним факт неоголошеної, але від того не менш реальної війни. Підміна росією понять і маніпулювання ними – вживання замість «війна» нейтральних термінів «конфлікт», «спецоперація» тощо, апелювання до «псевдореспублік» як сторони «конфлікту» переслідує досягнення винятково пропагандистських цілей і є цинічною дезінформацією світової спільноти з метою уникнення відповідальності за порушення цілого спектру принципів і норм міжнародного права.

2. З перших днів початку російської агресії ООН висловлювала своє занепокоєння та стурбованість розвитком подій. З 2014 року до збройної агресії була привернута величезна увага та робились чисельні кроки до зупинення війни.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України», увалена 27 березня 2014 року, була першою знаковою відповіддю міжнародного співтовариства щодо агресії росії проти України і засуджувала її. Вона визнавала референдум про статус Криму незаконним і закликала всі держави та міжнародні організації не визнавати будь-які зміни території України. Хоч сама резолюція мала лише консультативний характер, не була обов'язковою до виконання, але її текст став основою для формування всіх санкцій щодо Криму.

Однак перші місяці 2014 р. розгляд російської агресії в ООН ускладнювався постійною російською дезінформацією про події в Україні. Однак згодом в ООН відбулося усвідомлення, що «повсталі українці» Сходу насправді є росіянами. Попри це ООН схвалила комплекс Мінських домовленостей і закликала сторони до їх виконання.

Позицію територіальної цілісності України підтверджували і резолюції Генасамблеї ООН прийняті з 71 по 76 сесії скликань. Варто відзначити, що резолюції визначили Росію як державу-окупанта та закликали Російську Федерацію припинити окупацію території нашої країни.

Також знаковим шансом для привернення уваги та допомоги міжнародної спільноти було посідання Україною місця непостійного члена Ради Безпеки. Членство України в РБ ООН у 2016-2017 рр. проходило в умовах триваючої військової агресії з боку Російської Федерації, яка є одним з постійних членів Ради. Відповідно, це не могло не відкласти свій відбиток на роботу української делегації, першочерговим пріоритетом якої завжди був захист незалежності, суверенітету і територіальної цілісності нашої держави.

Україна в ООН використовувала всі можливі інструменти для протидії російській агресії. Так 19 грудня 2016 р. у ході 71-ї сесії Генеральної Асамблеї

ООН була ухвалена резолюція «Стан з правами людини у Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)», яка підтверджує суверенітет та територіальну цілісність України та визнає АР Крим і місто Севастополь тимчасово окупованою територією.

З середини березня 2014 року на запрошення Уряду в Україні було створено Моніторингову місію ООН з прав людини. За роки діяльності вона оприлюднила понад 30 звітів про стан справ на тимчасово окупованих територіях.

Обговорення російської агресії проти України в ООН здійснювало значний вплив на сприйняття російсько-української війни третіми країнами. Зокрема, 1 вересня 2014 р. лідери країн ЄС ухвалили «Висновки Європейської Ради щодо ситуації в Україні», де рішуче засуджується «нелегальна анексія Криму...проникнення бійців та зброї з території РФ у Східну Україну, а також агресія російських збройних сил на українську територію». 10 червня 2015р. Європарламент ухвалив Резолюцію «Про відносини між ЄС і Росією», в якій наголошено на неможливості вважати Росію стратегічним партнером і пропонувалося переглянути систему відносин з РФ.

3. Починаючи з 2017 р. реакція міжнародного товариства на російську агресію ставала дедалі пасивнішою. Війна в Україні вже не була на перших таблоїдах у ЗМІ, не була найголовнішим питанням для дискусій, за деякими винятками. Однак обговорення питання російської агресії не припинялося, і в мережі досі присутні відео звинувачень росії в ООН, які яскраво і емоційно висловлювали західні дипломати.

Починаючи з кінця 2021 року в ООН почало обговорюватися питання про можливу масштабну російсько-українську війну. Члени ООН збиралися на екстрені засідання та ухвалювали рішення про допомогу у зв'язку з попередження вторгнення Росії на територію України.

Однак у січні-лютому дипломати ООН говорили головним чином про необхідність уникнення «військових втручань»; закликали сторони досягти прогресу в імплементації Мінських угод 2015 року; характеризували ситуацію

як «надзвичайно небезпечну», а генсек ООН навіть висловив віру в те, що «військового конфлікту в Європі не відбудеться». Однак заклики «вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами» не відвернули ескалацію російської агресії до рівня повномасштабної війни.

4. З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України ООН ретельно слідкувала за розвитком російсько-української війни. Члени ООН неодноразово збирались на екстрені засідання, ухвалювали доленосні рішення про допомогу Україні та засуджували російське вторгнення.

Масштабне вторгнення яке розпочалося у ніч з 23 на 24 лютого 2022 року ООН вважає порушенням територіальної цілісності та суверенітету України та послідовно запевняє що воно суперечить принципам Статуту ООН. Першою відповідною резолюцією після повномасштабного вторгнення була резолюція яку Генеральна Асамблея ООН прийняла 2 березня, в якій засуджується «агресія», вчинена Росією проти України (141 голос «за», 5 «проти» і 35 утрималися). Резолюція вимагає від Росії «негайно, повністю і безумовно вивести всі свої військові сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів».

У відповідь на критику і звинувачення ООН у бездіяльності та відсутності дієвої реакції на російську агресію, вважаємо за доцільне висловити думку, що ООН та її спеціалізовані установи не тільки «висловлювали стурбованість».

Так 28 лютого прокурор Міжнародного кримінального суду відкрив розслідування військових злочинів і злочинів проти людяності, хоча Україна не є державою-учасницею Римського статуту Міжнародного кримінального суду. 7 квітня Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію про виключення Росії з Ради з прав людини.

Також ООН створила незалежну міжнародну комісію з розслідування агресії Росії проти України постійно моніторить людські втрати в Україні та гуманітарну ситуацію, інформує світову громадськість про них. 1 березня Організація Об'єднаних Націй та її гуманітарні партнери виступили зі скоординованими екстремими закликами на загальну суму 1,7 мільярда

доларів США для надання екстреної гуманітарної допомоги людям в Україні та біженцям у сусідніх країнах.

Сприяння ООН у підписанні Угоди про відновлення експорту українського зерна через Чорне море 22 липня мало позитивний вплив не лише для зміцнення міжнародного авторитету України, а й для її обороноздатності. Також Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш регулярно наголошує на необхідності деескалації ситуації навколо атомних електростанцій в Україні. Незалежна міжнародна слідча комісія по Україні неодноразово повідомляла Раді з прав людини про «низку» порушень міжнародного права прав людини та гуманітарного права, вчинення військових злочинів росією в Україні.

5. 29 вересня Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш заявив, що плани Росії анексувати чотири окуповані регіони в Україні буде незаконним кроком, порушенням міжнародного права та мають бути засуджені. 30 вересня проект відповідної резолюції підтримали десять із п'ятнадцяти членів Ради, Росія проголосувала проти. Четверо членів утрималися: Бразилія, Китай, Габон та Індія. Проект назвав так звані референдуми, проведені Росією в чотирьох областях України, які Москва зараз «вважає» суверенними територіями – Луганській, Донецькій, Херсонській та Запорізькій – незаконними та спробою змінити міжнародно визнані кордони України.

Через вето Росії, згідно з новою процедурою, ухваленою Генеральною Асамблеєю ООН у квітні, Асамблея тепер повинна автоматично збиратися протягом десяти днів, щоб орган із 193 членів ретельно проаналізував і прокоментував голосування. Будь-яке застосування вето будь-яким із п'яти постійних членів Ради викликає засідання Асамблеї. Тобто російська агресія прискорила реформування самої ООН.

12 жовтня Генеральна Асамблея ООН значною більшістю голосів прийняла резолюцію, в якій закликала країни не визнавати чотири регіони України, на які претендує Росія після так званих референдумів, проведених у вересні. 143 країни-члени проголосували за, п'ять – проти і 35 утрималися.

Також ООН сприяє протидії російській пропаганді і фейкам. Так у жовтні на брифінгу в Раді Безпеки розглядався перебіг офіційної консультативної зустрічі в Женеві, на якій Росія звинувачувала Україну у виробництві біологічної зброї. Посол США Лінда Томас-Грінфілд назвала зустріч «колосальною втратою часу», заявивши, що вона була проведена з єдиною метою поширення дезінформації.

14 листопада Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, яка закликає Росію виплатити військові репарації Україні. Близько 50 країн виступили співавторами резолюції про створення міжнародного механізму компенсації збитків, втрат і травм, а також реєстру для документування доказів і позовів.

За даними ООН від лютого до середини листопада гуманітарні працівники надали критично важливу допомогу та послуги захисту приблизно 13,5 мільйонам людей у всіх регіонах України, зокрема медичні послуги понад 8,6 мільйонам людей. Понад 4,2 мільйона людей отримали грошову допомогу за останні вісім місяців.

За даними Управління ООН з прав людини УВКПЛ, за дев'ять місяців бойових дій зафіксовано понад 16 630 жертв серед цивільного населення, 6 557 загиблих. Останній місяць Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні фіксує також результати російських масових ракетних обстрілів по цивільних об'єктах і критичній інфраструктурі.

Уся хроніка роботи ООН і її заяв з приводу війни є неупередженим свідченням страхітливих військових злочинів росії. Обговорення проблем війни і повідомлення ООН про неї прямо впливає на думку світової громадськості і є одним з важливих факторів прийняття проти агресора санкцій та допомоги Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буткевич О.В. Війни ведення заборонені методи // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 387-388.
2. Буткевич О.В. Війни заборонені методи // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 388-389.
3. Висновки Європейської Ради щодо ситуації в Україні від 1 вересня 2014 р. // Сайт Представництва ЄС в Україні. URL: eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2014/2014_09_01_01_uk.htm.
4. Гнатовський М.М. Агресії злочин // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 19-20.
5. Гнатовський М.М. Війни необхідності принцип // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 398.
6. Денисов В. Н. Агресія військова // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Агресія_військова.
7. Дніпров О. С. Теоретико-методологічні засади дослідження виконавчої влади. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Юридичні науки, 2016. №845. С.55-60. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4EKbcLu_ZfAJ:science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5630/vnulpurn2016855100.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.
8. Європарламент закликає не розглядати Росію як стратегічного партнера // Телеграф, 10 червня 2015р., URL: <https://telegraf.com.ua/mir/europa/1927657-evroparlament-prizyivaet-ne-rassmatrivat-rf-kak-strategicheskogo-partnera.html>.

9. Задорожній О.В. Війни закони і звичаї // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 389-390.
10. Задорожній О.В. Війни пропаганда // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 394.
11. Задорожній О.В. Манжола В.А. Війна // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 379-380.
12. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року URL: https://ips.ligazakon.net/document/t182469?an=15&ed=0000_00_00 (дата звернення: 26.11.2022).
13. Конвенція про відкриття воєнних дій. Гаага від 18.10.1907 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/141186__547608 (дата звернення: 26.11.2022).
14. Копистира А.М. Війна торгівельна // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 387.
15. Країни G7 висунули Росії чотири умови // Обозреватель, 4 червня 2014р. URL: <https://www.obozrevatel.com/abroad/34697-stranyi-g7-vyidvinuli-rossii-chetyire-usloviya.htm>. (дата звернення: 26.11.2022).
16. Кульчицька О. В. Непостійне членство України в Раді Безпеки ООН: минуле та сучасне О. В. Кульчицька Гілея: науковий вісник. - 2017. - Вип.119. - С. 393-396.
17. Манжола В.А. Агресія // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 20-21.
18. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016–2017 рр.) Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2018. Вип. 27. - С. 146-163.
19. Медведєва М.О. Війна повітряна // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 386.

- 20.Медведєва М.О. Війни морської правила ведення // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 394.
- 21.Медведєва М.О. Війни повітряної правила ведення // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 393.
- 22.Ожеван М.А., Шевченко О.В. Війна інформаційна // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 386.
- 23.ООН за шість років надала постраждалим від війни на Донбасі допомогу на 500 мільйонів доларів 24.10.2020 // АрміяІнформ URL: <https://armyinform.com.ua/2020/10/24/oon-za-shist-rokiv-nadala-postrazhdalym-vid-vijny-na-donbasi-dopomogu-na-500-miljoniv-dolariv/> (дата звернення: 26.11.2022).
- 24.Пірен М. І., Н. М. Фещенко, М. О. Шульга, А. М. Гірник, Ю. І. Ковалів. Конфлікт // Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. Т. 14. URL: <https://esu.com.ua/article-3235> (дата звернення: 26.11.2022).
- 25.Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України від 23 березня 2017 року URL: https://ips.ligazakon.net/document/re30572?an=1&ed=0000_00_00 (дата звернення: 26.11.2022).
- 26.Резолюція Генасамблеї ООН щодо Криму. Зобов'язання держави-окупанта 20.12.2016 // Укрінформ URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28187299.html> (дата звернення: 26.11.2022).
- 27.Ржевська В.С. Агресор // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 22.

- 28.Ржевська В.С. Агресивний намір // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 18-19.
- 29.Ржевська В.С. Агресії акт // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 19.
- 30.Ржевська В.С. Агресія непряма // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 21.
- 31.Ржевська В.С. Агресія пряма // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 21-22.
- 32.Ржевська В.С. Війни оголошення // Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти томах. Харків Фоліо, 2013. Том 1. С. 392-393.
- 33.Російська агресія проти України // Постійне представництво України при ООН URL:<https://ukraineun.org/en/ukraine-and-un/russian-aggression/> (дата звернення: 26.11.2022).
- 34.Семчинський К. В. Реформування Ради Безпеки ООН: виклики і перспективи для України на сучасному етапі Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 117. С. 282-286.
- 35.Турчин Я. Б. До проблеми реформування РБ ООН у контексті питання територіальної цілісності України Гілея: науковий вісник. 2014. Вип. 85. С. 320-325.
- 36.Україна звернулася до генсека ООН з приводу блокування Росією судноплавства 11.02.2016 // Укрінформ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3401780-kislica-zvernuvsa-dogenseka-oon-z-privodu-blokuvanna-rosieiu-sudnoplavstva.html> (дата звернення: 26.11.2022).
- 37.Україну обрали до Радбезу ООН 15.10.2015 // Укрінформ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/1898493-ukrajinu-obrali-doradbezu-oon.html> (дата звернення: 26.11.2022).
- 38.Уряд України та ООН в Україні підписали Рамкову програму партнерства на 2018-2022 роки // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=716c8227-28e3-47e5->

- 9651950ae1b98026&title=UriadUkrainiTaOonVUkrainiPidpisaliRamkovuProgramuPartnerstvaNa2018-2022-Roki (дата звернення: 26.11.2022).
- 39.Ю. І. Бут. Воєнний конфлікт // Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. Т. 5. URL: <https://esu.com.ua/article-27383>
- 40.Юрійчук Є. та Опінка С. Діяльність зовнішньополітичних органів влади України в ООН і міжнародних судах щодо протидії російській гібридній агресії Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. – Т. 43. – С. 117-135
- 41.‘Alarming’ deterioration of human rights in eastern Ukraine – UN report 16.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/468452> (дата звернення: 26.11.2022).
- 42.‘Catastrophic’ winter in store for Ukraine, warns UN peacebuilding chief, following Russian strikes on critical infrastructure 23.11.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/11/1131012> (дата звернення: 26.11.2022).
- 43.‘No alternative to diplomacy’ in Ukraine crisis, Security Council hears 31.01.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/01/1110912> (дата звернення: 26.11.2022).
- 44.Act now to end food, energy and finance crisis, Guterres urges world leaders 08.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1119962> (дата звернення: 26.11.2022).
- 45.Aid relief reaches Ukraine towns and cities reclaimed from Russian control 07.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129347> (дата звернення: 26.11.2022).

46. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation) 16.03.2022 // International Court of Justice URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-PRE-01-00-EN.pdf> (дата звернення: 26.11.2022).
47. At dedicated Assembly session on Ukraine, UN chief calls for ‘restraint, reason and de-escalation’ 23.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112552> (дата звернення: 26.11.2022).
48. Ban to dispatch top UN political aide to Ukraine, as Security Council meets again on crisis 02.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/467442> (дата звернення: 26.11.2022).
49. Ban urges parties to work for durable solution in Ukraine, as Security Council holds talks 10.03.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/03/463562> (дата звернення: 26.11.2022).
50. Biological Weapons Convention // UN URL: https://www.un.org/disarmament/biological-weapons/?_gl=1*8sf7xp*_ga*MTY0ODU3OTA5Ny4xNjY3MDM4MjA5*_ga_TK9BQL5X7Z*MTY2O TY0MDAyNy4xMy4xLjE2Njk2NDA2MzMUMC4wLjA. (дата звернення: 26.11.2022).
51. Black Sea grain exports deal ‘a beacon of hope’ amid Ukraine war – Guterres 22.07.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/07/1123062> (дата звернення: 26.11.2022).
52. Breaking news 22.07.2022 // Twitter Antonio Guterres URL: https://twitter.com/antonioguterres/status/1550488103344807936?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1550488103344807936%7Ctwgr%5Efa4f2577a8f3926ea4124595682c5869bd07f6e3 (дата звернення: 26.11.2022).
53. BREAKING NEWS IN TWITTER 05.03.2022 // UN Human Rights Council URL: https://twitter.com/UN_HRC/status/1499696876601462789 (дата звернення: 26.11.2022).

54. BREAKING NEWS IN TWITTER 06.05.2022 // UN SPOKESPERSON
Twitter URL:
https://twitter.com/UN_Spokesperson/status/1522667221910183936?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1522667221910183936%7Ctwgr%5Ea914a7ba0572263395a9345778cb854d7cf440d7%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fnews.un.org%2Fen%2Fstory%2F2022%2F05%2F1117742 (дата звернення: 26.11.2022).
55. BREAKING NEWS IN TWITTER 07.03.2022 // UN NEWS Twitter URL:
https://twitter.com/UN_News_Centre/status/1512095779535609862?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1512095779535609862%7Ctwgr%5Ebf80c4beb06e56e43afa4fbb5d5ce1b2cd30ffbb%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fnews.un.org%2Fen%2Fstory%2F2022%2F04%2F1115782 (дата звернення: 26.11.2022).
56. BREAKING NEWS IN TWITTER 12.05.2022 // UN Human Rights Twitter URL:
https://twitter.com/UNHumanRights/status/1524726142107885568?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1524726142107885568%7Ctwgr%5Ecef6eceb1fe0204dd2873a79504de98c7d67bfc9%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fnews.un.org%2Fen%2Fstory%2F2022%2F05%2F1118072 (дата звернення: 26.11.2022).
57. BREAKING NEWS IN TWITTER 12.10.2022 // UN NEWS URL:
https://twitter.com/UN_News_Centre/status/1580290964165341185?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1580290964165341185%7Ctwgr%5E26f6b3760433611595aeffbc6ce086f81fdda611%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fnews.un.org%2Fen%2Fstory%2F2022%2F10%2F1129492 (дата звернення: 26.11.2022).
58. Briefing on Developments in Ukraine 28.02.2014 // Security Council report URL:
<https://www.securitycouncilreport.org/whatsinblue/2014/03/briefing-on-developments-in-ukraine.php> (дата звернення: 26.11.2022).
59. Citing obstruction, UN torture prevention panel suspends Ukraine visit 25.05.2016 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2016/05/530272> (дата звернення: 26.11.2022).

60. Comment by UN High Commissioner for Human Rights Michelle Bachelet on bodies in town of Bucha in Ukraine 04.04.2022 // UN Human Rights Office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2022/04/comment-un-high-commissioner-human-rights-michelle-bachelet-bodies> (дата звернення: 26.11.2022).
61. Crises in Ukraine, Syria top agenda at meeting between Ban and Russia's Putin 20.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/468782> (дата звернення: 26.11.2022).
62. Death sentence for Ukraine foreign fighters is a war crime: UN rights office 10.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1120102> (дата звернення: 26.11.2022).
63. DiCarlo on Ukraine: "The cycle of death, destruction, dislocation, and disruption must stop" 28.06.2022 // UN political and peacebuilding affairs URL: <https://dppa.un.org/en/dicarlo-ukraine-cycle-of-death-destruction-dislocation-and-disruption-must-stop> (дата звернення: 26.11.2022).
64. Director-General condemns killing of journalist Frédéric Leclerc-Imhoff in Ukraine 30.05.2022 // UNESCO URL: <https://www.unesco.org/en/articles/director-general-condemns-killing-journalist-frederic-leclerc-imhoff-ukraine> (дата звернення: 26.11.2022).
65. During Ukraine visit, senior UN official pledges broad support for Government 17.12.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/12/486612> (дата звернення: 26.11.2022).
66. Food Price Index hit record high in February, UN agency reports 04.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/03/1113332> (дата звернення: 26.11.2022).
67. Friday's Daily Brief: Syria war update as talks continue, 'credible evidence' Morsi death due to prison conditions, force condemned in Chile protests 08.11.2019 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/11/1051021> (дата звернення: 26.11.2022).

68. Fundamental freedoms squeezed in Ukraine, Human Rights Council hears
15.12.2021 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2021/12/1107972> (дата звернення:
26.11.2022).
69. General Assembly adopts resolution on Russian reparations for Ukraine
14.11.2022 // UN NEWS URL:
https://news.un.org/en/story/2022/11/1130587?utm_source=UN+News+-+Newsletter&utm_campaign=41ea7bce8f-EMAIL_CAMPAIGN_2022_11_15_01_00&utm_medium=email&utm_term=0_fdbf1af606-41ea7bce8f-108116986 (дата звернення: 26.11.2022).
70. General Assembly resolution demands end to Russian offensive in Ukraine
02.03.2022 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2022/03/1113152> (дата звернення:
26.11.2022).
71. Guterres hails ‘critical step forward’ on resuming Ukraine grain exports
13.07.2022 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2022/07/1122452> (дата звернення:
26.11.2022).
72. Guterres holds “frank discussions” in Moscow 26.04.2022 // Regional
information centre for Western Europe URL: <https://unric.org/en/guterres-holds-frank-discussions-in-moscow/> (дата звернення: 26.11.2022).
73. Hope for ‘long-elusive progress’ in negotiating peace in eastern Ukraine
18.02.2020 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2020/02/1057661> (дата звернення:
26.11.2022).
74. Human cost of Ukraine conflict is growing, Security Council told 16.07.2019
// UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/07/1042561> (дата
звернення: 26.11.2022).
75. Human Rights Council to establish Commission of Inquiry on Ukraine
04.03.2022 // UN NEWS URL:
<https://news.un.org/en/story/2022/03/1113292> (дата звернення:
26.11.2022).

76. Humanitarians seek \$2.25 billion for Ukraine response 26.04.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/04/1116882> (дата звернення: 26.11.2022).
77. In phone call with President, Ban expresses 'increasing concern' about Ukraine crisis 14.08.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/08/475142> (дата звернення: 26.11.2022).
78. In Russia, Ban calls for 'honest and constructive dialogue between Kyiv and Moscow' 20.03.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/03/464282> (дата звернення: 26.11.2022).
79. In Ukraine, UN chief Guterres urges full respect for ceasefire 09.07.2017 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2017/07/561182> (дата звернення: 26.11.2022).
80. Independent International Commission of Inquiry on Ukraine to the Human Rights Council: War Crimes Have Been Committed in Ukraine 23.09.2022 // UN Human Rights office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/independent-international-commission-inquiry-ukraine-human-rights-council> (дата звернення: 26.11.2022).
81. Invasion of Ukraine: Neighbours struggle with refugee influx; UN expresses 'horror' at Mariupol hospital attack 09.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/03/1113652> (дата звернення: 26.11.2022).
82. Michael Kofman, "Putin's Wager in Russia's Standoff with the West," War on the Rocks, January 24, 2022.
83. Missile strikes on Ukraine and alleged POW executions underscore why international law must be respected - UN Human Rights Chief 25.11.2022 // UN Human Rights Office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/missile-strikes-ukraine-and-alleged-pow-executions-underscore-why> (дата звернення: 26.11.2022).
84. Mr. Amin Awad of Sudan - United Nations Crisis Coordinator for Ukraine 25.02.2022 // UN URL: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/personnel->

- appointments/2022-02-25/mr-amin-awad-of-sudan-united-nations-crisis-coordinator-for-ukraine%20 (дата звернення: 26.11.2022).
85. Nearly 1,000 children killed or injured in Ukraine but real number likely higher: UNICEF 22.08.2022 // UN NEWS URL: https://news.un.org/en/story/2022/08/1125132?utm_source=UN+News+-+Newsletter&utm_campaign=148390da2d-EMAIL_CAMPAIGN_2022_08_23_12_16&utm_medium=email&utm_term=0_fdbf1af606-148390da2d-108015593 (дата звернення: 26.11.2022).
86. New UN report details grave human rights violations in Crimea 25.09.2017 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2017/09/566932> (дата звернення: 26.11.2022).
87. Norwegian judge appointed chair of the Commission of Inquiry on Ukraine 31.03.2022 // Regional information centre for Western Europe URL: <https://unric.org/en/norwegian-judge-appointed-chair-of-the-commission-of-inquiry-on-ukraine/> (дата звернення: 26.11.2022).
88. Political solution 'long overdue' to protect the children of eastern Ukraine 02.12.2019 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/12/1052521> (дата звернення: 26.11.2022).
89. Reports of possible trials of Ukrainian prisoners of wars 23.08.2022 // UN Human Rights office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/press-briefing-notes/2022/08/reports-possible-trials-ukrainian-prisoners-wars> (дата звернення: 26.11.2022).
90. Reports of sexual violence in Ukraine rising fast, Security Council hears 06.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1119832> (дата звернення: 26.11.2022).
91. Resolution adopted by the General Assembly on 1974 Definition of aggression URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement>.

92. Resolution adopted by the General Assembly on 24 March 2022 A/RES/ES-11/2 URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/301/67/PDF/N2230167.pdf?OpenElement>.
93. Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014 Territorial integrity of Ukraine URL: <https://undocs.org/en/A/RES/68/262>.
94. Russia in spotlight over Ukraine atrocities as Human Rights Council meets 12.05.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/05/1118072> (дата звернення: 26.11.2022).
95. Russia vetoes Security Council resolution condemning attempted annexation of Ukraine regions 30.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1129102> (дата звернення: 26.11.2022).
96. Secretary-General's remarks to the Security Council - on Ukraine [as delivered] 24.08.2022 // UN Secretary-General URL: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2022-08-24/secretary-generals-remarks-the-security-council-ukraine-delivered> (дата звернення: 26.11.2022).
97. Security Council hears top concerns of displacement, global security and civilians in Ukraine 07.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1126191> (дата звернення: 26.11.2022).
98. Security Council holds emergency meeting on Ukraine: Major conflict must be 'prevented at all costs' 21.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112412> (дата звернення: 26.11.2022).
99. Security Council told of 'dramatic increase' in deadly fighting in eastern Ukraine 28.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/469492> (дата звернення: 26.11.2022).
100. Situation at Zaporizhzhya Nuclear Power Plant 'Untenable,' Protection Zone Needed, IAEA's Grossi tells Board 16.09.2022 // IAEA URL: <https://www.iaea.org/newscenter/news/situation-at-zaporizhzhya-nuclear->

- power-plant-untenable-protection-zone-needed-iaecas-grossi-tells-board
(дата звернення: 26.11.2022).
101. Six months of war in Ukraine 24.08.2022 // UN Regional information centre for Western Europe URL: https://unric.org/en/six-months-of-war-in-ukraine/?fbclid=IwAR3X5TMx25_-IQP-RxlfxRDpiAeerQ3TIWfj0La3dHwzJm8Q7YaoVFJdnQ8 (дата звернення: 26.11.2022).
102. Some 10,000 people in Ukraine now affected by displacement, UN agency says 20.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/468732> (дата звернення: 26.11.2022).
103. Statement of ICC Prosecutor, Karim A.A. Khan QC, on the Situation in Ukraine: “I have decided to proceed with opening an investigation.” 28.02.2022 // International Criminal Court URL: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qc-situation-ukraine-i-have-decided-proceed-opening> (дата звернення: 26.11.2022).
104. Strong leaders care about all people, not just their own citizens, Ukraine’s Zelensky says at UN 25.09.2019 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/09/1047412> (дата звернення: 26.11.2022).
105. Time to ‘seriously de-escalate’ tensions over Ukraine, Guterres tells Munich conference 18.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112222> (дата звернення: 26.11.2022).
106. Together ‘we can pull Ukraine back from the brink’, UN political chief tells Security Council 10.03.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/03/463872> (дата звернення: 26.11.2022).
107. Tuesday’s Daily Brief: Human Rights Day, Samoa measles, COP25, economic slowdown, Myanmar at ICJ 10.12.2019 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/12/1053201> (дата звернення: 26.11.2022).
108. U.S. Mission to the Organization for Security and Cooperation in Europe, “U.S. Statement for the Vienna Document Joint PC-FSC Chapter III

- Meeting,” February 12, 2022; Department of Defense, “Senior Defense Official Holds a Background Briefing,” March 3, 2022, URL: <https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/2954139/senior-defense-official-holds-a-background-briefing/> (дата звернення: 26.11.2022).
109. Ukraine / Russia: Prisoners of war 16.11.2022 // UN Human Rights Office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/press-briefing-notes/2022/11/ukraine-russia-prisoners-war> (дата звернення: 26.11.2022).
110. Ukraine 'a country on edge,' says UN deputy chief, urging dialogue among all parties 06.03.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/03/463312> (дата звернення: 26.11.2022).
111. Ukraine ceasefire exists ‘in name only,’ UN political chief tells Security Council 21.01.2015 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2015/01/488922> (дата звернення: 26.11.2022).
112. Ukraine conflict affecting children’s mental health: UNICEF 02.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1111172> (дата звернення: 26.11.2022).
113. Ukraine crisis testing ‘entire international system’ – UN chief 22.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112512> (дата звернення: 26.11.2022).
114. Ukraine Crisis: Protecting civilians ‘Priority Number One’; Guterres releases \$20M for humanitarian support. 24.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112662> (дата звернення: 26.11.2022).
115. Ukraine crisis: UN political affairs chief calls for ‘maximum restraint’ 17.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112202> (дата звернення: 26.11.2022).

116. Ukraine 'teetering on brink' senior UN political official warns Security Council 13.04.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/04/466062> (дата звернення: 26.11.2022).
117. Ukraine war creating a child refugee almost every second: UNICEF 15.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/03/1113942> (дата звернення: 26.11.2022).
118. Ukraine war: \$100 billion in infrastructure damage, and counting 17.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/03/1114022> (дата звернення: 26.11.2022).
119. Ukraine war: Path of further escalation 'must be reversed', Security Council hears 21.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129792> (дата звернення: 26.11.2022).
120. Ukraine war: Risks of spillover 'remain all too real', Security Council hears 16.11.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/11/1130722> (дата звернення: 26.11.2022).
121. Ukraine: 'Do not fail the cause of peace' Guterres urges 14.02.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/02/1111982> (дата звернення: 26.11.2022).
122. Ukraine: After 100 days of war, Guterres calls for end to violence, as UN works to free up vital food and fertilizer exports 03.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1119672> (дата звернення: 26.11.2022).
123. Ukraine: Ban calls for full implementation of announced ceasefire 05.09.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/09/476782> (дата звернення: 26.11.2022).
124. Ukraine: Ban urges diplomatic solution to crisis; International Criminal Court opens probe 25.04.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/04/466932> (дата звернення: 26.11.2022).

125. Ukraine: Ban welcomes release of abducted military observers, urges calm as violence spreads to Odessa 03.05.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/05/467512> (дата звернення: 26.11.2022).
126. Ukraine: Cycle of death, destruction, dislocation, and disruption ‘must stop’ 28.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1121592> (дата звернення: 26.11.2022).
127. Ukraine: Guterres calls for safety and security of Zaporizhzhia nuclear plant 06.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1126131> (дата звернення: 26.11.2022).
128. Ukraine: Guterres welcomes departure of first grain ship, to help ease food crisis 01.08.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/08/1123702> (дата звернення: 26.11.2022).
129. Ukraine: More than 14,000 casualties to date but ‘actual numbers are likely considerably higher’ 09.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1126391> (дата звернення: 26.11.2022).
130. Ukraine: More than one million tonnes of grain and food items exported under Black Sea deal 27.08.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/08/1125582> (дата звернення: 26.11.2022).
131. Ukraine: Protecting Civilians is UN Top Priority 25.02.2022 // UN Regional information centre for Western Europe URL: <https://unric.org/en/ukraine-protecting-civilians-is-un-top-priority/> (дата звернення: 26.11.2022).
132. Ukraine: Renewed shelling at Zaporizhzhia plant underlines nuclear accident risk 11.08.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/08/1125602> (дата звернення: 26.11.2022).

133. Ukraine: Security Council meets on situation with sense of ‘urgency and hope’ 28.04.2016 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2016/04/528042> (дата звернення: 26.11.2022).
134. Ukraine: Shelling in nearby city putting Zaporizhzhya nuclear plant at risk 09.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1126321> (дата звернення: 26.11.2022).
135. Ukraine: UN and partners provide life-saving aid to some 13.5 million 14.11.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/11/1130452> (дата звернення: 26.11.2022).
136. Ukraine: UN convoy delivers vital aid to residents of Kherson 14.11.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/11/1130567> (дата звернення: 26.11.2022).
137. Ukraine: UN experts says migrants in vulnerable situation at heightened risk 10.10.2022 // UN NEWS URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/10/ukraine-un-experts-says-migrants-vulnerable-situation-heightened-risk> (дата звернення: 26.11.2022).
138. Ukraine: UN General Assembly demands Russia reverse course on ‘attempted illegal annexation’ 12.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129492> (дата звернення: 26.11.2022).
139. Ukraine: UN rights office set to probe ‘mass graves’ in newly liberated east 16.09.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1126801> (дата звернення: 26.11.2022).
140. Ukraine: UN rights office urges halt to propaganda, incitement to hatred 15.04.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/04/466222> (дата звернення: 26.11.2022).
141. Ukraine: UN Secretary-General condemns Russia annexation plan 29.09.2022 // UN NEWS URL:

- <https://news.un.org/en/story/2022/09/1129047> (дата звернення: 26.11.2022).
142. Ukraine: UN urges central registration system amid rising internal displacement 05.08.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/08/474472> (дата звернення: 26.11.2022).
143. UN calls for ‘new political energy’ to end the conflict in eastern Ukraine 29.05.2018 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2018/05/1010911> (дата звернення: 26.11.2022).
144. UN chief ‘deeply concerned’ by stalled Black Sea Grain Initiative 30.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1130022> (дата звернення: 26.11.2022).
145. UN chief demands release of OSCE military monitors, staff in Ukraine 28.04.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/04/467092> (дата звернення: 26.11.2022).
146. UN chief discusses Ukraine, other key issues with senior regional officials 23.02.2015 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2015/02/491762> (дата звернення: 26.11.2022).
147. UN chief Guterres welcomes announcement of adherence to ceasefire in eastern Ukraine 31.03.2017 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2017/03/554552> (дата звернення: 26.11.2022).
148. UN chief welcomes prisoner exchange between Russia and Ukraine 08.09.2019 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2019/09/1045842> (дата звернення: 26.11.2022).
149. UN cites total breakdown of law and order as ‘climate of fear’ grips eastern Ukraine 18.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/06/471122> (дата звернення: 26.11.2022).
150. UN Commission has found an array of war crimes, violations of human rights and international humanitarian law have been committed in Ukraine 18.10.2022 // UN Human Rights office of the high commissioner URL:

- <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/10/un-commission-has-found-array-war-crimes-violations-human-rights-and> (дата звернення: 26.11.2022).
151. UN disability rights committee publishes findings on Bangladesh, China, Indonesia, Japan, Korea, Lao, New Zealand, Singapore and Ukraine 09.09.2022 // UN Human Rights office of the high commissioner URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/un-disability-rights-committee-publishes-findings-bangladesh-china-indonesia> (дата звернення: 26.11.2022).
152. UN General Assembly mandates meeting in wake of any Security Council veto 26.04.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/04/1116982> (дата звернення: 26.11.2022).
153. UN General Assembly votes to suspend Russia from the Human Rights Council 07.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/04/1115782> (дата звернення: 26.11.2022).
154. UN political affairs chief warns against 'backsliding' in Ukraine 11.02.2021 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2021/02/1084432> (дата звернення: 26.11.2022).
155. UN political affairs chief warns of 'utter devastation' facing Ukraine cities by Russian forces 11.03.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/03/1113812> (дата звернення: 26.11.2022).
156. UN refugee agency warns of 'sharp rise' in people fleeing eastern Ukraine 27.06.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/06/471952> (дата звернення: 26.11.2022).
157. UN rights chief urges all sides in eastern Ukraine to 'turn away from destructive path' 04.07.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/07/472392> (дата звернення: 26.11.2022).

158. UN Secretary-General in Bucha: Accountability is important 28.04.2022 // Regional information centre for Western Europe URL: <https://unric.org/en/un-secretary-general-in-bucha-accountability-is-important/> (дата звернення: 26.11.2022).
159. UN still sees no sign of biological weapons in Ukraine 27.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129952> (дата звернення: 26.11.2022).
160. UNDP to support refurbishment of damaged public buildings in Ukraine 25.10.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129867> (дата звернення: 26.11.2022).
161. UN-led aid convoy brings 23 tonnes of humanitarian goods across contact line in east Ukraine 23.04.2021 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2021/04/1090472> (дата звернення: 26.11.2022).
162. Unrest in eastern Ukraine risks ‘seriously destabilizing’ entire country – UN rights official 16.04.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/04/466392> (дата звернення: 26.11.2022).
163. Violence, rhetoric, hate speech, drive atrocity crimes in Ukraine and beyond, Security Council hears 21.06.2022 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2022/06/1120972> (дата звернення: 26.11.2022).
164. With tensions high, Ban urges ‘real’ dialogue between Kyiv and Moscow to resolve crisis 21.03.2014 // UN NEWS URL: <https://news.un.org/en/story/2014/03/464392> (дата звернення: 26.11.2022).

SYMMARY

Pilat Yuliia

Discussion of the issue of russian aggression against Ukraine at the UN Chernivtsi - 2022

The presented research is a qualifying (master's) thesis submitted for defense at the Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University for the "international political scientist" specialty.

Relevance of work. Relations between Ukraine and russia have been developing for many centuries and have been characterized by certain ups and downs. However, since 2014, since the beginning of russia's armed aggression against Ukraine, there is no talk of friendly relations.

The war between russia and Ukraine and the issue of the occupied territories since 2014 are one of the most complex and at the same time the most debatable events not only for Ukrainian society, but also for the whole world. At the same time, the war initiated transformational processes in the system of international relations, international and regional security. The military aggression of the russian federation undermined the foundations of regional and global stability, and made us doubt the effectiveness of interstate security organizations and non-proliferation regimes. The geopolitical and geoeconomic confrontation between the world's leading countries has intensified.

Russia's large-scale invasion of Ukraine in February 2022 marked the beginning of Europe's largest armed conflict in decades. The UN considers russia's military offensive to be a violation of the territorial integrity and sovereignty of Ukraine and assures that it contradicts the principles of the UN Charter. The use of force by one country against another is "a repudiation of the principles which each country has pledged to uphold."

The purpose of the work is to study the discussion of russian aggression and the war against Ukraine in the main bodies and specialized institutions of the UN,

its course, results and impact on the course of the russian-Ukrainian war and the international community.

The specified goal defines the following tasks:

- Reveal scientific approaches to understanding armed aggression, conflict and war;
- Describe the state of scientific development of the problem and the source base of the research;
- To reveal the reaction of the world community to the russian hybrid aggression against Ukraine, its discussion at the UN and the decisions of the Organization in 2014-2019 (during the presidency of P. Poroshenko);
- Analyze the discussions and decisions of the UN regarding the issues of russian aggression in the UN in 2019 - early 2022 (under President V. Zelenskyi), and russia's preparation for war against Ukraine;
- To characterize the discussions and decisions of the UN regarding the large-scale russian invasion of Ukraine in February-September 2022 (before the "Slobozhan offensive" of the Armed Forces of Ukraine in the Kharkiv region and the second, after Kyiv, defeat of russian troops);
- To reveal the discussion of the russian-Ukrainian war at the UN and its consequences in September-October 2022 (in connection with russia's attempts to annex the Donetsk, Luhansk, Kherson and Zaporizhia regions).

The object of the study is the international dimension of russian aggression and war against Ukraine.

The subject of the study is the discussion of problems and various aspects of russian aggression and the war against Ukraine in the United Nations and its corresponding solutions.

The chronological framework of the study covers 2014-2022, that is, the period from the beginning of the russian-Ukrainian war (February 20, 2014) to the last briefing of the UN High Commissioner for Human Rights (November 25, 2022).

Research methodology. To study the problems of russian aggression and the UN's reaction to it, general scientific, in particular synthesis and analysis, and special

research methods were used. We believe that the most important role in the study of the issue is played by the comparative method, which allows comparing the discussion of the events of the Russian-Ukrainian war in the UN before and after the large-scale invasion of February 2022, the change in the attitude of the world community towards Russian aggression, as well as to what results this led to, in particular according to the results of the votes.

The research also used such methods as: abstract-logical, logical, extrapolation, forecasting. When studying the discussion of Russian aggression and the war against Ukraine at the UN, the historical method is widely applied (for example, by analyzing the cause-and-effect relationships of events and to establish the facts. This method is especially important in view of the numerous facts of lies and manipulations, substitution of concepts, etc., to which representatives of the aggressor state in the UN) and the legal method (study of UN documents and decisions).

Source database of work. The diploma thesis uses resolutions and other documents of the UN, published on the official website of the international organization, and UN units that are directly or indirectly related to the issue of Russian aggression against Ukraine; data from official websites of Ukraine, in particular the Ministry of Foreign Affairs; social network publications; scientific works and reference publications of Ukrainian and foreign scientists; articles and media materials.

Approbation of the research results was carried out on December 17, 2021 at the XV International Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists in Chernivtsi, Ukraine (Yuliia Pilat. Discussion of the issue of Russian aggression against Ukraine at the UN and its consequences // Current problems of foreign policy of Ukraine: Materials XV International Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists, Chernivtsi, December 17, 2021. Chernivtsi, 2021. P. 95-97).

The structure of the thesis is determined by relevance, object, subject, goal and tasks. The work consists of a table of contents, an introduction, three sections

divided into subsections, conclusions, a list of sources used, and an abstract in English.

As a result of the study of the problem, the author came to the **following conclusions, which are submitted to the defense:**

In 1974, the UN General Assembly condemned the use of armed force by a state against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another state. Such actions were called aggression, and it was aggression that the Russian Federation launched against Ukraine in 2014.

As scientists note, the difference between conflict and war lies in the degree of influence they exert on society, the qualitative changes that occur in it. Conflict is a neutral term, it is "somewhere far away" and does not affect everyday style and lifestyle. War is "here and now", affects and affects everyone through changes in style and lifestyle, financial and material aspects, numerous tragedies and human losses, constant threat to life.

The fact of indirect and direct armed aggression of Russia is obvious, because:

- the illegal annexation of Crimea by Russia was carried out with the help of the armed forces;

- the main driving force of illegal armed formations on the territory of Donetsk and Luhansk regions of Ukraine were Russian citizens - agents, saboteurs, military, and then regular troops of Moscow. The latter first used rocket launchers against Ukrainian troops from their territory, and then entered the territory of the specified regions of Ukraine in August 2014 and fought against Ukrainian troops.

Therefore, not "war in Ukraine", not "war of Ukraine and...", but "Russian aggression" and "Russian-Ukrainian war". The presence of Russian regular troops on foreign territory and their conduct of military operations - the purposeful and long-term use of weapons against the troops and civilian population of Ukraine who are resisting them - makes the fact of the existence of a military armed conflict obvious.

The scale of the military operations – the number of military units involved in it and the territory to which the so-called Putin-Russian “special operation” has spread, Moscow’s denial of the nature of its operations due to a change of concepts,

the degree of resistance of the Ukrainian army and the entire Ukrainian society make the fact of the undeclared obvious, but from that no less than a real war.

Substitution of concepts by russia and their manipulation - using instead of "war" the neutral terms "conflict", "special operation", etc., appealing to "pseudo-republics" as parties to the "conflict" pursues the achievement of exclusively propaganda goals and is cynical disinformation of the world community in order to avoid responsibility for violations a whole range of principles and norms of international law.

Based on the above, we can conclude that there is a WAR going on between Ukraine and russia, in which russia is the aggressor. And this is how the world community perceives and understands its last year, after a long misunderstanding of the situation, which was caused by numerous facts of russian substitution of concepts, manipulations and outright lies.

The resolution of the UN General Assembly "Territorial integrity of Ukraine", which was adopted on March 27, 2014, was the first significant response of the international community to the aggression against Ukraine. In Resolution 68/262, the GA recognized the referendum on the status of Crimea as illegal, confirmed the sovereignty, political independence, unity and territorial integrity of Ukraine within its internationally recognized borders. She also called on all states and international organizations not to recognize any changes in the territory of Ukraine.

The position of territorial integrity of Ukraine was also confirmed by the resolutions of the UN General Assembly adopted from the 71st to 76th convocation sessions. It is worth noting that the resolutions defined russia as an occupying power and called on the russian federation to stop the occupation of the territory of our country.

On December 19, 2016, during the 71st session of the UN General Assembly, the resolution "Situation of human rights in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol (Ukraine)" was adopted, which confirms the sovereignty and territorial integrity of Ukraine and recognizes the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol as temporarily occupied territory

During 2016-2017, Ukraine was a member of the UN Security Council, membership took place in the conditions of ongoing military aggression by the Russian Federation, which is one of the permanent members of the Council. Accordingly, this could not but leave its mark on the work of the Ukrainian delegation, whose first priority has always been and remains the protection of the independence, sovereignty and territorial integrity of our state. In this regard, as a non-permanent member of the Security Council, Ukraine used all possible tools to counter Russian aggression, in particular, by ensuring prompt response of the Security Council to possible aggravation of the political and security situation in the temporarily occupied territories of Ukraine and along the contact line.

Since 2021, the reaction of the international community to the events in Ukraine began to intensify. Since, since mid-October 2021, social media and mass media began to report significant movements of Russian military forces, with limited Russian transparency, on or near the Ukrainian border and in occupied Crimea.

The UN considers the military offensive of Russia on the night of February 23 to 24, 2022 as a violation of the territorial integrity and sovereignty of Ukraine and assures that it contradicts the principles of the UN Charter.

The first relevant resolution after the full-scale invasion was the resolution adopted by the UN General Assembly on March 2, which condemned the "aggression" committed by Russia against Ukraine (141 votes "for", 5 "against" and 35 abstentions). The resolution demands that Russia "immediately, completely and unconditionally withdraw all its military forces from the territory of Ukraine within its internationally recognized borders."

It is significant that the UN Human Rights Council on March 5 decided to urgently create an independent international commission to investigate Russia's aggression against Ukraine. And on March 30, the UN appointed three human rights experts to investigate possible violations of international law committed during the conflict in Ukraine.

It is important that on April 7, the UN General Assembly adopted a resolution to exclude Russia from the Human Rights Council.

On April 26, 2022, the UN General Assembly adopted a new resolution calling on the five permanent members of the Security Council to justify the use of the veto. With the resolution passed by consensus, any such use will now trigger a General Assembly meeting where all UN members can scrutinize the veto and comment on it.

In September 2022, the UN condemned russia's attempts to annex the temporarily occupied territories of Ukraine.

As of October 18, official UN figures indicate 15,956 civilian casualties: 6,322 killed and 9,634 wounded since the russian invasion on February 24. According to UNICEF, about 5.7 million school-aged children have been affected by the war. The World Health Organization says more than 630 health care attacks have been confirmed.

On November 14, the UN General Assembly adopted a resolution calling on russia to pay military reparations to Ukraine.

The UN is now closely following the russian-Ukrainian war and Russia's war crimes.